

Sunniva Neraas Bue

«æ græmmes»

En sosiolingvistisk studie av dialekt og skriftspråklig variasjon i kommentarfeltene på NRK Trøndelags Facebook-side

Masteroppgave i nordisk språkvitenskap

Veileder: Stian Hårstad

November 2019

Sunniva Neraas Bue

«æ græmmes»

En sosiolingvistisk studie av dialekt og
skriftspråklig variasjon i kommentarfeltene på NRK
Trøndelags Facebook-side

Masteroppgave i nordisk språkvitenskap
Veileder: Stian Hårstad
November 2019

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Det humanistiske fakultet
Institutt for språk og litteratur

Sammendrag

Med internett og sosiale medier har vi blitt mer skriftlige enn før. På sosiale medier navigerer vi oss imellom private og offentlige sfærer, og tilpasser språkbruken vår etter hva som oppleves som passende ut ifra konteksten vi er i. Denne studien tar for seg den skriftspråklige praksisen i kommentarfeltene på NRK Trøndelags Facebook-side, og med et spesielt blikk på bruk av dialekt i skrift. Studiens formål er å belyse hvor vanlig det er å bruke dialekt i en offentlig sfære som den offisielle sida til NRKs regionale side er, om det er noen faktorer som påvirker valg av skriftstil, hvordan dialekt kan brukes som et virkemiddel for å kontekstualisere - og hvordan dialekt i skrift, her trøndersk, ser ut. Datamaterialet er henta fra kommentarfeltene under nyhetspostene på den aktuelle Facebook-sida. Materialet er kvantifisert, sammenligna på bakgrunn av tema, og analysert etter sosiolingvistiske teorier. Dialekt er noe som til en viss grad blir benytta i disse kommentarfeltene. Det viser seg at dialektprosenten varierer en del etter hvilken kategori nyhetsposten hører til, og det er mye som tyder på at språkbrukerne benytter dialekt og kodeveksling til enkelte formål, men ikke til andre. Samtidig viser studien også at de aller fleste retter seg etter standardnormalen.

Abstract

Internet and social media has made us write more than ever. On social media we have to navigate between private and public spheres, and hence we adjust our language according to what we feel is appropriate in the particular context. This study deals with the written practice in the comments section on a regional Facebook site from the government-owned radio and television public broadcasting company, NRK. I will look at written dialect specially, and the purpose of the thesis is to shed some light on how common dialect-usage is in a public sphere like the comments section on this site, if there are some factors that influence peoples choice of style, and how dialect can be used as a resource for contextualization – and lastly, what the regional dialect, «trøndersk», looks like in written form. The data is collected from the mentioned site in a given period of time, it has been quantified, compared based on categories, and analysed with sociolinguistic theories. Dialect seems to be something that to a certain extend is used in this forum. The study shows that the dialect percent varies quite a bit depending on category, and the users use dialect and code-switching for some purposes, but not for others. However, the study shows that most people comply with the standard written norm.

Forord

Ka skjer??! Skal jeg virkelig levere masteravhandlinga mi??!? 🤔😨😁😎🤩🍷🍷🍷
Det e itjnå som kjæm tå sæ sjøl, og det viste det seg at ikke denne oppgaven gjorde heller.

Jeg måtte få 100% jobb før jeg fikk den driven og motivasjonen jeg trengte for å komme i gang med prosjektet. (Eller er det kniven på strupen det heter?) Så takk til Rosenborg skole for at jeg fikk et langtidsvikariat. 🙏

Takk til fagforeningene som har kjempa fram gode tariffavtaler for at jeg får bedre LØNN når jeg nå er ferdig med dette. Kan ikke nekte for at det har vært en stor motivasjon.

Takk til de to ungene mine som har holdt ut med meg i disse åra, og at de i det siste har begynt å akseptere å få havregraut til middag. Fra nå av skal det være havregraut kun til frokost. 🙏❤❤

Takk til mamma som kjøpte ny PC til meg når mækken min konka rundt høstferietider i år. (Skal ikke mækk liksom være så bra?). 🖥

Takk til Arnulv som skumma igjennom for de verste skrivefeilene i grevens tid. 😓

Takk til min veileder Stian Hårstad som har sendt meg en mail i ny og ne for å spørre hvordan det går med prosjektet. Jeg har nok ikke vært den letteste å veilede, jeg har jo ikke hatt så mye å veilede på. - Takk også fordi du orka å lese det lappverket jeg sendte fra meg i oktober. Jeg har prøvd å ta tipsene dine til etterretning! 🙏🙏

Ikke minst takk til alle de lykkelig uvitende informantene mine: Uten dere hadde jeg ikke hatt noe prosjekt. 🍷🍷🏆

Trondheim, november 2019
Sunniva Neraas Bue

Innhold

1	Innledning	1
1.1	Dialekt i skrift	1
1.2	Siktemål og problemstilling	2
1.2.1	Avhandlingas struktur	3
2	Bakgrunn	5
2.1	Bølger innen nettspråksforskninga	5
2.1.1	Relevant tidligere forskning	5
2.2	Språklige praksisfellesskaper på Internett og SoMe	7
2.2.1	Internett og sosiale medier	7
2.2.2	Debattfora og de problematiske kommentarfeltene	8
2.2.3	Facebook	9
3	Teoretiske perspektiver	13
3.1	Sosiolingvistisk teori	13
3.1.1	Normer og normativitet	13
3.1.2	Standardtalemål, dialekt og språklig prestisje	15
3.1.3	Identitet og tilpasning	17
3.1.4	Kodeveksling og -blanding	18
3.2	Tale, skrift og nettspråk	20
3.2.1	Forholdet mellom tale og skrift	20
3.2.2	Skriftnormal, dialekt og medialekt	22
3.3	Språkeksterne faktorer	24
3.3.1	Geografisk tilhørighet og heimfesting av dialekten	24
3.3.2	Samtaleemne	26
3.3.3	Alder	26
4	Materiale og metode	29
4.1	Vitenskapsteoretisk metode	29
4.2	Etiske problemer	30
4.3	Datainnsamling og avgrensning	32
4.3.1	Kategorisering av type sak	32
4.3.2	Kategorisering av type innlegg	33
4.3.3	Dialektnær skrivemåte?	34
4.3.4	Problemer med datainnsamlinga	35
4.4	Tekniske grep og terminologi	36

5	Resultat og analyse.....	39
5.1	Presentasjon av de kvantitative funnene	39
5.1.1	Presentasjon av resultatene i de forskjellige kategoriene	40
5.2	Analyse av variasjonen	45
5.2.1	Ytterpunktene i materialet.....	46
5.2.2	Grad av seriøsitet.....	47
5.2.3	Grad av offentlighet.....	49
5.2.4	Engasjement og følelser	51
5.2.5	Identitet og tilhørighet.....	53
5.2.6	«Vi»-koden og «de»-koden	56
5.2.7	Språkholdninger.....	56
5.3	Kodeveksling og blandingsinnlegg	57
5.3.1	Alternerende og innskutt kodeveksling.....	57
5.3.2	Kodeblanding.....	60
5.3.3	Tvilstilfeller.....	60
5.3.4	Kommunikative funksjoner ved kodeveksling.....	60
5.4	Normer og normativitet.....	64
5.4.1	Dialekt er ikke obligatorisk	64
5.4.2	Debattforumsnormen?	64
5.5	Strukturelle trekk.....	67
5.5.1	Skriftfesta trøndersk.....	67
5.5.2	Medialektale trekk	73
6	Oppsummering og avslutning	77
6.1	Oppsummering	77
6.2	Videre forskning.....	78
7	Kilder	80

1 Innledning

1.1 Dialekt i skrift

Med internett og mobiltelefoner er vi blitt enda mer *skriftlige* enn før. Å samhandle skriftlig er blitt dagligdags for de fleste av oss. Dette innebærer også at mange former for skriftuttrykk er blitt mer synlige: For eksempel bruken av dialekt i skrift¹. I den private samtale, for eksempel i *chat*², har vi etter hvert en del holdepunkter for å kunne si at det er helt vanlig å skrive på dialekt. Øystein Vangsnes (2019) viser til en norsk spørreundersøkelse gjort av Opinion for Språkrådet der 29 % vedgår at de skriver på dialekt i private sammenhenger - med variasjoner når det kommer til alder og geografisk tilhørighet.

Dialekt i skriftlige domener er for så vidt ikke noe vi fant på da vi fikk mobiltelefon eller internett. Kanskje har man skrevet dagbok på dialekt, skrevet brev på dialekt – eller sendt små lapper til venninna si på den andre sida av klasserommet – på dialekt. Dialekt har ikke *bare* vært forbeholdt private sfærer heller, flere forfattere har brukt dialekt i både romaner, lyrikk og sangtekster. Ifølge Lars S. Vikør (2004, s. 27) går dialekt i skrift *minst* tilbake til 1600-tallet, da boktrykkerkunsten ble innført i Norge. Likevel har man ikke sett så mange forskjellige skriftuttrykk i det daglige som man gjør nå. Med nye arenaer for skriftlighet og en helt ny form for tilgjengelighet, kommer det også en *muntlighet* til syne som kanskje ikke har vært like tilstedeværende i skrift før.

Ifølge Vangsnes (2019, s. 103) har toleransen for språklig variasjon vært ansett for å være spesielt høy i Norge. I det norske samfunnet kan en bruke dialekten sin i de fleste muntlige situasjoner, og dialektene har også fått mer og mer plass på TV etter kringkastingssjef Hans-Tore Bjerkaas presenterte nye språkregler i NRK i 2007 (Se f.eks. Heli, 2011). Ordlyden er som følger: «2.5 NRK skal avspeile mangfoldet i det norske språket, også når det gjelder dialektbruk og uttale farget av andre språk» (NRK, 2009). Nå ble dette riktignok møtt med noe motstand³, og i Helis undersøkelse (2011) mente 60 % av de spurte på NRK Marienlyst at nyhetsopplere og programdirektører bør bruke talemålsnormal når de er på lufta. Det er uansett langt igjen til at dialekt blir sidestilt med standardmål, noe jeg kommer tilbake til i del 3.1.2.

Tilgjengeligheten og det faktum at de fleste mennesker i vårt samfunn har blitt digitale, har også gjort at terskelen for den enkelte å ytre seg offentlig har gått drastisk ned. Der

¹ Hva jeg mener med dette kommer jeg tilbake til i del 3.2.2.

² Det norske ordet for chat er *nettprat*. Dette er skriftlig prat via ei datamaskin som er kobla til internett. (Se wikipedia.no, søkeord «chatting»)

³ Se f.eks. artikkel på VG.no: Ovind, Samdal og Tjersland (2009, 16.12). «Ingerid Stenvolds dialekt vekker harme» <https://www.vg.no/rampelys/i/o42qK/ingerid-stenvolds-spraak-vekker-harme>

man tidligere måtte bli godkjent av en redaksjon for å komme på trykk (og til og med gå til postkontoret først), kan man i dag publisere kommentarer og ytringer med et tastetrykk. Dette har gjort at vi har fått en debattarena som ser ganske annerledes ut både med tanke på innhold og struktur. Forskningsobjektet i denne avhandlinga er kommentarfelt på NRK Trøndelags Facebook-side, og jeg skal undersøke forekomsten av dialekt nær skriftstil. Jeg har allerede vært inne på at mange av oss skriver dialekt i private sammenhenger, men hvordan er praksisen i offentlige og åpne fora? Og finnes det eksterne faktorer som påvirker denne praksisen?

1.2 Siktemål og problemstilling

En av hensiktene med studien vil være å bidra til videre kartlegging av nordmenns skriftspråkpraksis i sosiale medier og i kommentarfelt. Jeg vil se om nordmenn også benytter seg av talemålsnær skrivestil i offentlige sfærer på Facebook, og jeg ønsker å se om det finnes omstendigheter rundt som påvirker dette. Hvordan skriver folk i disse kommentarfeltene, og er det synlig hvorfor eller i hvilken kontekst de skriver som de gjør? Jeg vil også ta sikte på å forstå hvilke normer som gjør seg gjeldende i akkurat denne konteksten.

Jeg må begrense meg til et *utvalg* kommentarfelt, og velger saker innafor en gitt tidsperiode. Studien kommer til å ha en kvantitativ, deskriptiv del og en eksplanatorisk del. Jeg kommer til å kvantifisere i antall og prosenter, for så å beskrive hvordan den skriftspråklige praksisen i de aktuelle kommentarfeltene ser ut – deretter skal jeg ta sikte på å *forklare* mulige mekanismer som ligger bak.

Jeg baserer studien på statistikk og tekstanalyser, og avhandlinga vil være basert på mine observasjoner - og om jeg kan finne et mønster i disse. Jeg vil analysere materialet i lys av sosiolingvistisk teori.

Problemstillinga er tredelt.

- 1) *I hvilken grad benytter brukerne av NRK Trøndelags kommentarfelt dialekt og innslag av dialekt i kommentarene sine?*

I dette ligger det at jeg skal foreta en opptelling av antall innlegg som er skrevet på en dialekt nær måte og innlegg som følger skriftspråksnormalen, innafor den gitte perioden. Jeg kommer til å dele opp nyhetspostene i kategorier, og regne prosenter basert på disse kategoriene for å ha et sammenligningsgrunnlag.

- 2) *Hvilke faktorer ser ut til å påvirke dette?*

Innunder denne problemstillinga ligger det at jeg skal se resultatene i lys av emnekategorier, hvem språkbrukerne henvender seg til og om det er andre faktorer som spiller inn. I dette ligger det også at jeg kommer til å se på normer som en påvirkende faktor. Jeg kommer også til å drøfte hvordan brukerne ser ut til å benytte dialekten som en effekt og under hvilke omstendigheter de gjør dette.

3) *Hvordan ser et dialektinnlegg ut?*

Jeg kommer også til å se litt på hvordan dialektinnleggene skiller seg fra skriftnormalen rent strukturelt sett. Jeg vil se på hvor lydrett språkbrukerne skriver dialekten sin, og om det finnes noen minste felles multiplum for hva som må med for at et innlegg skal være trøndersk.

1.2.1 Avhandlingas struktur

I kapittel 2 tar jeg sikte på å skape et relevant bakteppe for studien. I del 2.1 vil jeg gjøre kort rede for forskningstradisjonen innen nettspråksforskning, jeg vil vise til relevant tidligere forskning både internasjonalt, skandinavisk og nasjonalt. I del 2.2 går jeg nærmere inn på arenaen forskningsobjektet befinner seg i. Jeg går inn på språklige praksisfellesskaper på internett og sosiale medier. Jeg skal prøve å forklare hva internett og sosiale medier er, før jeg går videre inn på debattfora, kommentarfelt og Facebook.

Kapittel 3 er teorikapittelet. Her skal jeg i del 3.1 vise til de sosiolingvistiske teoriene jeg anser som relevante for denne studien, f.eks. normer og normativitet, standardtalemål, dialekt og språklig prestisje, identitet og tilpasning og kodeveksling og -blanding. I del 3.2 vil jeg ta for meg forholdet mellom tale og skrift – og redegjøre for hva skriftnormal, dialekt og medialekt vil si. Del 3.3 handler om språkeksterne faktorer. Det vil si faktorer som geografisk tilhørighet, samtaleemne og alder. Under geografisk tilhørighet tar jeg også for meg hva en kan forvente av språk i det målområdet til forskningsobjektet – hva som kjennetegner trøndersk.

Kapittel 4 handler om materiale og metode. Jeg vil ta for meg relevant vitenskapsteoretisk metode og plassere studien min i forhold til dette. Jeg vil drøfte etiske problemer med datainnsamling på nett og jeg vil greie ut for hvordan jeg har gått fram i innsamlingsprosessen.

Kapittel 5 er selve resultatdelen. Her vil jeg presentere de kvantitative funnene og analysere disse i forhold til språkholdninger, seriøsitet, offentlighet, engasjement og følelser og identitet og tilhørighet. Jeg vil vise hvordan kodeveksling ser ut og blir brukt i praksisfellesskapet. Jeg ser også materialet opp mot normer og normativitet, og til slutt tar jeg sikte på å vise hvilke trekk som blir brukt i trøndersk skriftstil.

I kapittel 6 oppsummerer jeg funnene og tar sikte på å se etter om jeg har klart å besvare problemstillingene.

2 Bakgrunn

I dette kapittelet skal jeg gi en kort innføring i relevant tidligere nettspråksforskning, dialekt i skriftlighet og internett og sosiale medier som språklige praksisfellesskap. Jeg kommer til å gjøre kort rede for hva debattforum, kommentarfelt og Facebook er.

2.1 Bølger innen nettspråksforskninga

Computer Mediated Communication (CMC) har vært tilstedeværende så lenge at vi har begynt å snakke om *bølger*. Likeens som i historisering av andre forskningstradisjoner, snakker vi om også bølger innen både sosiolingvistik og CMC-forskning. David Crystal introduserte begrepet *netspeak* (2001). Crystal er blitt sagt å tilhøre den *første* bølgen innen CMC-forskning, en bølge som er mer *mediumorientert* enn det vi ser i dag. I den første bølgen ser forskninga ut til å beskjeftige seg mest med spesifikke språktrekk som forekommer i nettspråk; det være seg forkortelser, emotikon, tall i stedet for bokstaver - og andre trekk som er særskilte for CMC. Internettets språkbruksarena blir nærmest sett på som en egen sjanger, og språkbruken skal være fundamentalt forskjellig språkbruk ellers. Androutsopoulos (2006) kritiserer denne retninga for å ikke ta hensyn til den sosiale konteksten enhver språklig handling er påvirket av, og kaller retninga teknologisk deterministisk. (s. 420 og 421) Han argumenterer mot *netspeak* som et eget språkssystem. Androutsopoulos og Ziegler (2003) argumenterer for en *sosiolingvistisk* forståelse også av CMC. Dette er det vi mener med en *brukerorientert* tilnærming. Her er det blitt vanligere å fokusere på språkbrukeren selv og den sosiale konteksten språket kommer til uttrykk i.

Studien min plasserer seg i den *brukerorienterte* bølgen innen nettspråkforskninga, noe som vil si at språkbrukerne og deres strategier på den gitte arenaen er objektet. Min agenda er ikke å se på språket i kommentarfeltet som et eget språkssystem, men å fokusere på språkbrukernes strategier i møte med denne aktuelle nettbaserte språkbruksarenaen.

2.1.1 Relevant tidligere forskning

På internasjonalt nivå kan jeg nevne Androutsopoulos og Ziegler (2003). De så på regional stil i et chat-samfunn i Tyskland, hvor de fant at stilistisk variasjon mellom dialekt og standard er et vanlig virkemiddel innen forskjellige interaksjonelle formål. Dermed kan vi også se at det å veksle mellom standardnormal og dialekt nær skrivemåte ikke er noe særskandinavisk eller særnorsk. Siebenhaar (2006) tok for seg språkbruken i sveitsiske chatkanaler, der deltakerne veksla mellom å benytte normkorrekt standardtysk og sveitsertyske dialekter. Videre er det verdt å nevne Hinrichs (2006) og Sebba (2012b) som tok for seg kodeveksling i CMC mellom jamaikansk kreolspråk, *Patois*, og engelsk.

I Skandinavia er det også gjort mye spennende. Blant annet har Julia Kimell (2013) sett på unge ålendingers dialekt og identitetsbygging på Facebook, epost og SMS. Hun viser

at ålendingenes syn på egen dialekt i skriftlige medium er todelt; det er viktig for dem å vise den ålandske identiteten både for andre utenforstående samt sine egne, for «då känner de gemenskap» - samtidig holder mange seg til standardspråklige former for at alle andre svenskspråklige som leser skal forstå (ibid, s. 2). Ylva Hård af Segerstad er en annen svensk forsker som i sin doktoravhandling (2002) tok for seg hvordan skriftspråk ble brukt og tilpassa for å passe de fire modalitetene epost, chat, instant messaging og SMS. Her argumenterer hun for at språket ikke forfaller med de nye modalitetene⁴, men heller at brukerne har et repertoar av passende stiler de kan benytte seg av.

I Danmark finner vi blant annet Andreas Stæhr, som har forska endel på danske forhold. Stikkord her er ungdomskultur, sosiale medier og normativitet. (2015). Stæhr viser at ungdom er normbevisste i sin sosiale omgang på de forskjellige mediene, og at de både retter på seg selv og andre. Andre danske navn som dukker opp, er Eva Skafte Jensen (2014, 2019) som f.eks. har tatt for seg de to dimensjonene tale og skrift, Tina Thode Hougaard og Lasse Balleby (2019) som har sett på medialektale trekk, og Marianne Rathje (2016) som så på normativitet i et dansk debattforum.

I Norge er CMC som forskningsfelt relativt nytt, men vi finner likevel et knippe studier jeg kan støtte prosjektet mitt på. For eksempel har Språkrådet (2017) undersøkt hvordan nordmenn skriver i private sammenhenger. Her fant de en forskjell både i alder og bosted. Yngre mennesker ser ut til å oftere skrive på dialekt, og dialektprosenten er merkbart høyere i Nord-Norge og Midt-Norge enn den er nærmere Oslo-området. Sosiologen Berit Skog har også foretatt noen lignende spørreundersøkelser som går på SMS og Facebook-språk. (2009, 2013) Videre har Audhild Gregoriusdotter Rotevatn i sin masterstudie undersøkt skriftspråkspraksisen til 142 vestnorske ungdommer i alderen 18-20 år. Tre av fire respondenter svarte at de brukte dialekt i sosiale medier (2014). Åshild Isdal gjennomførte en masterstudie om skriftlige praksisformer på Facebook (2009). Tittelen er sigende nok: «Bokmål er en maske jeg tar på meg i situasjoner som krever en viss avstand. Dialekta er meg». Solveig Elise Strand (2018) tok for seg fire unge trondheimeres bruk av dialekt på nettkommunikasjonsarenaen Messenger i sin masteroppgave «Hvis æ skriv bokmål te nån av trondheimsvennan mine så får æ kjeft for at æ har blitt så fin». Informantene hennes opplevde at det eksisterte normer som styrte om en bruker dialekt eller bokmål i gitte situasjoner. Thor Magnus Lande (2017) sin masteroppgave er også aktuell for å se på medialektale trekk og stilistisk variasjon, og når det gjelder kodeveksling har Liza Kristine Grøvlis skrevet en masteroppgave der hun tok for seg veksling mellom engelsk og norsk i nettkommunikasjon (2013).

Liv Ragnhild Evjens masteroppgave, «æ sitt med klump i halsen når æ skriv det hær», er kanskje den studien jeg har funnet som ligger mest nært min. Hun analyserte kommentarfelt i tre ulike diskusjonsfora knyttet til hver sin lokalavis, henholdsvis

⁴ Se f.eks. NRK sin nettartikkel: Aune, O (2013, 24.07). «Sosiale medier ødelegger språket». <https://www.nrk.no/viten/-sosiale-medier-odelegger-sprak-1.11147824>

nettavisene an.no (Avisa Nordland), firda.no og glomdalen.no gjennom nettsamfunnet Origo⁵. Her analyserte hun debattinnleggene i lys av språkeksterne faktorer, som geografisk tilhørighet og tema (2011). Jeg bruker Evjens studie aktivt som sammenligningsgrunnlag i analysedelen.

2.2 Språklige praksisfellesskaper på Internett og SoMe⁶

Praksisfellesskaper

Westergaard (2015) sier at forestillinga om et språklig *praksisfellesskap* inngår som et nyere analyseverktøy i både sosiologiske og sosiolingvistiske sammenhenger – som en avløser for forestillinga om *språksamfunn*. Et praksisfellesskap beskrives som mindre enn et språksamfunn og «defineres ud fra medlemmernes subjektive forventninger til og etablering af gruppespecifikke normer, der afgrænser den enkelte mikrogruppe fra andre grupper» (ibid., s. 98). Westergaard sier at det innen sosiolingvistikken er bred enighet rundt antakelsen om at personlige forhold vil ha innflytelse på kodevalg, valg av stil og valg av varietet. Ifølge Holmes (2013, s. 200) kan praksisfellesskapene utvikle seg rundt ulike aktiviteter gruppemedlemmer engasjerer seg i sammen. Vi er alle i forskjellige praksisfellesskaper der vi deler spesielle mål og deler måte å samhandle på. Disse praksisfellesskapene kan f.eks. være familien, fotballaget, koret, skoleklassen, arbeidsplassen - men også ulike grupper og fellesskaper på sosiale medier. I min studie vil jeg se på NRK Trøndelags Facebook-side som et praksisfellesskap, der brukerne er der pga. sin geografiske tilhørighet, og/eller fordi de av andre årsaker har fått sin interesse fanga av nyhetssakene som blir lagt ut.

2.2.1 Internett og sosiale medier

Teknologien som internett bygger på, ble gradvis utvikla i begynnelsen av 1970-åra⁷. I løpet av 1980 og 1990-åra ble det utbredt i forskningsmiljøer, og det opprinnelige formålet var angivelig å understøtte sivil og militær forskningsvirksomhet. Det var i løpet av 1990- og 2000-tallet at internett ble mer og mer allemannseie - og etter 2010 har utbygging av mobilnettverk gjort at internett er blitt tilgjengelig de fleste steder og også uten bredbånd og ruter. Der Crystal (2001, s. 3) nevner *hastigheten* som en mulig begrensning i 2001, har vi helt andre forhold nå. Internettet går kjapt for de fleste i vårt samfunn, og vi mange av oss går rundt med internett i lomma til enhver tid.

⁵ Origo.no var et norsk sosialt nettsamfunn med vekt på interaksjon, som tillot brukerne å opprette såkalte *soner* som f.eks. debattfora. Origo ble nedlagt i 2016. (wikipedia.no, søkeord «Origo (nettsted)»).

⁶ SoMe er en forkortelse for sosiale medier.

⁷ Se Store norske leksikon-artikkel på nett: Dvergsdal (2019, 05.04) (snl.no, søkeord «Internett»)

En annen ting som har forandret seg etter 2001, er at vi er på *SoMe*, sosiale medier. Facebook kom til Norge i 2007 og har på mange måter definert hva sosiale medier er. SMS-TV som var populært på starten av 2000-tallet blir sett på som en av forløperne til sosiale medier (Aalen & Enli, 2018). *Sone 2*⁸ på TV 2 eller *Svisj*⁹ på NRK er eksempel på dette. Her kunne deltakerne sende inn beskjeder og ønsker som så kom som rullende tekst på TV-skjermen. Enda tidligere forløpere var nettbaserte tjenester som tilrettela for interaktivitet, som for eksempel IRC¹⁰, VG Nettby¹¹ (2006-2009) og Dagbladets Blink¹² (2002-2011). Disse var de første sosiale nettverkstjenestene av typen vi kjenner i dag. Ifølge Aalen og Enli (ibid.) opplevde disse en massiv brukerflukt fra og med Facebook gjorde sitt inntog, og de eksisterer ikke lenger i dag.

Sosiale medier er ifølge Stæhr og Mortensen ikke lenger noe nytt, men en alminnelig del av det å administrere, organisere og vedlikeholde sosiale relasjoner til andre mennesker (2018, s. 9). Stæhr og Mortensen definerer sosiale medier som "digitale web- og mobilapplikasjoner, der gjør det muligt for brugere at skabe, udveksle og cirkulere brugergenereret indhold og derigjennom indgå i social interaktion med andre brugere" (2018, s. 11). Av de sosiale mediene som har betydning i dag, kan jeg nevne Facebook, Instagram¹³, YouTube¹⁴, Pinterest¹⁵, SnapChat¹⁶ og Twitter¹⁷ (Sperstad, 2019).

2.2.2 Debattfora og de problematiske kommentarfeltene

For noen år tilbake kunne man finne mange forskjellige *diskusjonsfora*¹⁸ på internett. Det myldra av egne forum for f.eks. bilinteresse, jakt og fiske, baby og andre ting. Det er mye som tyder på at Facebook har tatt over for mange av dem siden en del har blitt nedlagt og andre angivelig har fått vesentlig mer laber aktivitet. Jeg har ikke funnet noen statistikk eller vitenskapelige tekster som bekrefter dette, men et nettsøk på

⁸ Sone 2 var et interaktivt ungdomsprogram som gikk på TV 2 fra 2000 til 2004. (wikipedia.no, søkeord «sone 2»).

⁹ «Svisj var et interaktivt musikk-program som gikk på NRK-TV nattestid fra 2002 til 2012» (wikipedia.no, søkeord «svisj»).

¹⁰ IRC står for Internet Relay Chat og er en protokoll som ble utvikla for kommunikasjon og fildeling på nett. Brukerne kobler seg opp på kanaler der de kan nettpåtale med andre på den samme kanalen. (wikipedia.no, søkeord «IRC»).

¹¹ Nettby (VG.no) var et norsk nettsamfunn som var aktivt i perioden 2006 til 2010. (wikipedia.no, søkeord «nettby»).

¹² Blink (Dagbladet.no) var et nettsamfunn som var aktivt i perioden 2002 til 2011. (wikipedia.no, søkeord «blink (nettsamfunn)»).

¹³ Instagram er mobilapplikasjon som fungerer som en bildedelingstjeneste og et sosialt nettverk. (wikipedia.no, søkeord «instagram»).

¹⁴ YouTube er et nettsted for visning, oppretting og deling av videoklipp. (wikipedia.no, søkeord «youtube»).

¹⁵ Pinterest er et nettsamfunn for deling av bilder og video. Brukerne kan organisere innholdet i ulike samlinger. (wikipedia.no, søkeord «pinterest»).

¹⁶ Snapchat er en mobilapplikasjon der brukerne kan dele video og foto og chatte med hverandre. (wikipedia.no, søkeord «snapchat»).

¹⁷ Twitter er et nettsamfunn og en mikrobloggingtjeneste der brukerne kan sende og lese andre brukeres oppdateringer (tweets) som er tekstbaserte meldinger på inntil 280 tegn. (wikipedia.no, søkeord «twitter»).

¹⁸ Diskusjonsforum eller debattforum er et sted på internett der brukerne kan diskutere sammen. (wikipedia.no, søkeord «diskusjonsforum»).

“Facebook vs. debate forums” vil gi flere treff der dette er oppe til diskusjon. F.eks. fant jeg en Quora¹⁹-tråd der de fleste svarene gav eksempler på at Facebook *har* tatt over som debattarena²⁰. Internettforum er *online*²¹ diskusjonssteder der folk kan ha samtaler i form av innleggsposter. De tradisjonelle debattforaene fungerer gjerne sånn at brukerne har *nicknames*²², og de legger ut innlegg bak dette navnet. Typisk er at en trådstarter legger ut et problem eller noe han eller hun vil ha opp til diskusjon, og så kan de andre brukerne svare på dette innlegget.

Nettavisenes kommentarfelt²³ fungerer sånn at publikum får mulighet til å kommentere på publisert innhold i et felt som f.eks. er under nyhetsaken. Dette er en fortsettelse av den gamle praksisen med å sende leserinnlegg eller -brev til redaksjonen i avisene, men kommentarfeltene inviterer i større grad til diskusjon mellom deltakerne. Terskelen er markant lavere for å ytre seg, og innleggene blir ikke nødvendigvis sensurerte før de kommer «på trykk». Dette har bydd på noen utfordringer, og tendensen har vært at flere og flere av kommentarfeltene blir stengt på grunn av netthets, hatefulle ytringer og trolling²⁴. Hvis man foretar et kjapt internett-søk på kommentarfelt, kan det se ut som disse er blitt utradert ett etter ett. «Det problematiske kommentarfeltet» (Stalsberg, 2015), «Mediehus stenger kommentarfelt etter samehets» (Malmo & Hansen, 2019), «Vårt Land avviker kommentering av innlegg» (Gjøsund, 2018) er overskrifter jeg finner. Dette har nok også vært med på å styrke Facebook som debattarena.

2.2.3 Facebook

Facebook ble først etablert som en elektronisk studentkatalog ved Harvard i 2004 (Phillips, 2007). I 2006 ble det internasjonalt lansert, og det inntok Norge i 2007. Facebook ble raskt en populær arena for å kommunisere med venner, følge med på hva klassekameratene fra ungdomsskolen foretok seg - og orientere seg både i kulturtilbud og nyhetsaker. I 2014 ble Facebook Norges største mediekanal målt i unike brukere (Henriksen, 2014), og målinger viser at om lag åtte av ti bruker Facebook daglig (Aalen & Enli, 2018). I de siste åra har også stadig flere eldre personer registrert seg som brukere, mens antall nyregistrerte unge har gått noe ned. (ibid.).

Alle over 13 år som har en epost-adresse kan registrere seg med en *profil*. Dette er et sted en kan dele informasjon om seg selv, som interesser, bilder, videoer, bosted,

¹⁹ Quora.com er et amerikansk nettsted der spørsmål blir stilt, besvart og redigert av brukerne, som kan være både fagpersoner og lekmenn. (wikipedia.org, søkeord «quora»).

²⁰ Se quora.no «has social media (like Facebook) killed online forums»? (2018, 01.04)

²¹ Online betyr *pålogga* eller *på nett*. Dette begrepet er såpass innarbeida i det norske språket at jeg bruker det i denne studien.

²² «Nickname» eller bare «nick» (på norsk «kallenavn») er et substitutt for en persons virkelige navn. (wikipedia.org, søkeord «nickname»).

²³ Kommentarfelt er et tillegg ved nettbaserte blogger og aviser der publikum inviteres til å kommentere på publisert innhold. (wikipedia.no, søkeord «comments section»).

²⁴ Trolling er en betegnelse som brukes om en type oppførsel på nett, der utøverne kalles *nett-troll*. Et nett-troll skriver provokative innlegg, framkaller krangler og bidrar til en avsporing fra den opprinnelige diskusjonen. (wikipedia.no, søkeord «trolling (internett)»).

hjemsted osv. Deretter kan en legge til *venner* og få tilgang til det vennene deler av f.eks. personalia, statusoppdateringer, bilder og lignende²⁵. På Facebook har en også muligheten til å danne forskjellige grupper, og man kan velge om disse skal være åpne, lukka eller hemmelige. Disse gruppene kan være av privat eller mindre privat karakter; familiegrupper, diskusjonsgrupper, humorgrupper, grupper for bestemte politiske saker og grupper for forskjellige interesser. Grupper kan altså brukes til å kommunisere om delte interesser med likesinnede. I tillegg til grupper kan det dannes *sider*. «Sider er steder på Facebook der artister, offentlige personer, bedrifter, merker, organisasjoner og ideelle organisasjoner kan komme i kontakt med tilhengerne eller kundene sine. Når noen liker eller følger en side på Facebook, kan de begynne å se oppdateringer fra denne siden i nyhetsoppdateringen sin²⁶»

I ytringer både på personers vegg, i grupper eller på sider, kan en *like* innlegg. Dette fungerer sånn man trykker liker på et innlegg, og så får den som har delt innlegget varsel om dette. På Facebook kan også alle andre som har tilgang til dette innlegget se hvor mange, og hvem, som har likt det. Altså – hvor mange *likes* innlegget har fått. Facebook har siden 2016 også fått en *reaksjonsbar* med flere emotikon man kan bruke i tillegg til *tommel opp*. Hvis man holder musepekeren eller fingeren over liker-symbolet uten å trykke, kommer det opp en bar med reaksjoner man kan velge mellom. En kan trykke tommel opp, hjerte, overraska-fjes, sint-fjes, trist-fjes eller gapskratt-fjes. En annen velbrukt funksjon på Facebook, er *tagge*-funksjonen. Man kan adressere medbrukere ved å bruke @ foran navnet deres. Da vil navnet dukke opp som ei lenke andre kan trykke på, og den *tagga* brukeren får varsel om at han eller hun har blitt tagga i et innlegg, og kan ifra varselet trykke seg rett inn på dette innlegget.

Facebook har altså en rekke ulike funksjoner på ett og samme sted, og det blir brukt av svært mange. Kanskje er dette også noe av grunnen til at Facebook tar over både som kommentar- og debattarena. Facebook som debattarena er litt annerledes enn de tradisjonelle online debattforaene på den måten at alle framstår med sitt fulle navn og bilde. Det er selvfølgelig mulig å danne falsk profil, men mitt inntrykk er at de fleste som er der inne er «ekte» personer. En kan være medlem av flere grupper og debattere her og der, og det er praktisk å delta i ulike Facebook-fellesskap heller enn andre når en først har en profil der. Facebook er også multimodalt og sånn sett gir det en ny dimensjon som de første debattforaene ikke hadde. Marianne Rathje poengterer at debattforumet og Facebook er ulike typer praksisfellesskap fordi kjennskapen brukerne har til hverandre er forskjellig (2016, s. 84). På debattforumet kjenner brukerne hverandre hovedsakelig på bakgrunn av hverandres *online* oppførsel, og her kan de være anonyme. I kommentarfeltene kan en også være anonym, selv om det i dag oppfordres til å bruke fullt navn²⁷ er det lett å omgå dette. På Facebook står man vanligvis fram med navn og bilde, og alt en skriver på en offentlig Facebook-arena vil

²⁵ Hva personen deler med hhv venner, bekjente eller alle er basert på personens innstillinger.

²⁶ Henta fra Facebooks hjelpesenter: facebook.com/help

²⁷ Se f.eks. denne Dagsavisen-kronikken om anonymitet i kommentarfelt: Gjerpe (2011, 30.07) «Retten til anonymitet». <https://www.dagsavisen.no/debatt/retten-til-anonymitet-1.440921>

kunne leses av ens "IRL"-nettverk og venner. Dette kan tenkes å ha en modererende effekt som mangler i debattfora og avisenes kommentarfelt.

3 Teoretiske perspektiver

I det kommende kapittelet vil jeg ta sikte på å legge et teoretisk bakteppe for studien. I del 3.1 gir jeg en innføring i relevant sosiolingvistisk teori, som *normer og normativitet*, *språklig prestisje*, *identitet og kodeveksling*. I del 3.2 ser jeg nærmere på forholdet mellom *tale* og *skrift* og forskjellen mellom disse – hva er muntlighet og hva er skriftlighet? Videre går jeg inn på dette med *skriftnormal*, *dialekt* og *medialekt*. I del 3.3 tar jeg for meg språkeksterne faktorer som jeg tenker vil påvirke dataene i studien; *geografisk tilhørighet*, *samtalemne* og *alder*.

3.1 Sosiolingvistisk teori

William Labov (1972a) er av mange kjent som sosiolingvistikkenes far (Se f.eks. Koerner, 2001). Han så f.eks. på *rhotic* versus *non-rhotic* varieteter i New York City og sammenligna funnene i forhold til makrososiale, språkeksterne forhold som f.eks. kjønn og sosioøkonomisk bakgrunn. Sosiolingvistikken har også bevega seg igjennom *bølger*, der Labov sies å være en representant for den første bølgen. Den første bølgen kjennetegnes ved at forskningen først og fremst beskjeftiger seg med makrososiale forhold. Seinere har kvalitative studier og brukerorientert forskning fått større plass, og en nøyer seg ikke lenger med bare å beskrive – en vil også forstå. Tilpasningsteorien (Giles & Ogay, 2007) gir en forståelse av at språklig variasjon ikke bare foregår på samfunnsnivå og mellom grupper, men også i den enkelte språkbruker og i de sosiale relasjonene. Boyd og Ericsson (2015, s. 11) formulerer det slik: «Man brukar säga at sociolingvistik är studiet mellan språk och samhälle». Eller, at sosiolingvistikken har som hensikt å beskrive og forstå hvordan bruken av ulike språklige elementer inngår i sosial meningsskaping (Se Hårstad, u.u., s. 1).

3.1.1 Normer og normativitet

Helge Sandøy forklarer normer som kollektive mønster for atferd. (Sandøy, 2008, s. 174) Ifølge Brit Mæhlum kan normer sies å være «den typen forestillinger som får oss til å handle konformt, altså oppføre oss på liknende måte som andre i våre sosiale omgivelser» (2008a, s. 91). Vi kan skille mellom *vedtatte* og *internaliserte* normer (ibid., s. 90). Vedtatte normer er normer som er fastsatt og ratifisert av en eller annen offentlig instans, som f.eks. skriftspråksnormene våre; bokmål og nynorsk. Dette kan også gjelde kodifisert standardtalespråk. Altså er standardtalemålet styrt av vedtatte normer der slike normer foreligger, mens dialekten vår, eller det talespråket vi benytter når vi er på vårt mest avslappa, styres av internaliserte normer. Det er dette Labov referer til som «the vernacular» (1972a). Jeg kommer tilbake til «the vernacular» i del 3.3.2. En internalisert norm er, ifølge Mæhlum, en norm som har blitt tatt opp og integrert i språkbrukerens begrepsoppfatning. Altså kan man se på normen som en sosial konvensjon og «en bevisst eller ubevisst aksept av hva som blir betraktet som «passende» atferd i gitte situasjoner» (2008a, s. 90-91). Selv om ingen har bestemt at en snakker sånn eller slik i det daglige, har enhver språkbruker en bevisst eller ubevisst oppfatning av hvilken språkbruk som passer seg.

Ifølge Stæhr (2016) er en språkbruker underlagt forskjellige normsentre - og de forskjellige normsentrene avhenger av forskjellige sosiale formål. Dette er det han kaller en *polysentrisk normativitet*. Normativiteten på sosiale medier må ses på som polysentrisk, siden vi ikke bare har å gjøre med en vedtatt norm, som f.eks. når vi skal skrive nynorsk-stil på ungdomsskolen. Vi må forholde oss til en rekke forskjellige normer, og en språkbruker kan eksistere i flere normsentre på en og samme tid. «This means that people, on every occasion, may orient to, or feel accountable towards, various social and linguistic norms which are tied to different norm centres» (ibid., s. 75). Dette gjør også at en språkbruker kan komme i en normkonflikt, der han eller hun står i en situasjon hvor han eller hun må forholde seg til konkurrerende normsentre.

Normativitet på nettspråksarenaen

Sebba (2012a, s. 5) beskriver nettspråksarenaen som et «unregulated orthographic space». Språkbruken på nett inneholder riktignok ofte brudd på normalortografien, men Stæhr (2016) argumenterer likevel for at det finnes implisitte normer også for skriftligheten på denne arenaen. Hans studier av dansk ungdom viser at de i høy grad korrigerer språket til seg selv og andre når de samhandler i sosiale medier. Det er riktignok ingen instans som forteller oss hvordan vi skal skrive på sosiale medier, men skriftnormalen og korrekthetskriteriet for skriftlighet ser likevel ut til å gjelde også her. Skrivefeil i form av både ordfeil og syntaktiske feil justeres gjerne etter standardnormen. Stæhr påpeker for så vidt også at normer generelt sett ikke alltid, eller bare, handler om korrekthet med tanke på kodifiserte standarder. (2016, s. 73). Det kan eksistere egne ukodifiserte normer på nett som andre steder, og som nevnt over kan en språkbruker eksistere i forskjellige normsentre på en gang.

Når det gjelder normativiteten i nettkommunikasjon, eksisterer det ifølge Skafte Jensen to rådende tendenser (2019, s. 26). Den første tendensen er at språkbrukerne orienterer seg mot en standardrettskrivingsnorm, og det er mye som tyder på at språkbrukerne etterstreber å holde seg til denne uansett hvilken teknologisk kanal de uttrykker seg gjennom. «Det er den man tyer til, når der ikke er særlige omstændigheder der åbner for andre måder at skrive på» (ibid.). Den andre tendensen er at det *differensieres*. Dvs. at språkbrukerne forandrer på måten de skriver på etter hva de opplever er passende i enhver situasjon. Ifølge Skafte Jensen differensieres det både etter hvilken plattform en benytter, men også etter hvor privat eller offentlig en samtale er (ibid., s. 30). Dette gjør vi både i tale og skrift, og kan ses i lys av *tilpasningsteorien* som jeg kommer tilbake til i del 3.1.3. Dette stemmer godt overens med bl.a. det Skog har funnet i Facebook-undersøkinga si. (2013) Hele 82 % av de spurte rapporterte at de endra språket sitt etter hvem de kommuniserte med.

Rathje (2016) argumenterer for eksistensen av en egen *debattforumsnorm*. Hun fant i sin studie på danske språkbrukere i diskusjonsforumet *Nationen* at språkbrukerne er lite villige til å korrigere egen og andres språkbruk, men også at de i all hovedsak retter seg etter en standardspåklig norm. Det anses som uhøflig og irrelevant å kommentere andres staving, og i tilfeller der debattanter likevel gjør dette, blir det gjerne brukt som et middel for å sette på plass en motdebattant eller å tilskrive denne en verdi som utdanna eller uintelligent (ibid., s. 91). Dette er et eksempel på at det finnes ulike

normer i ulike praksisfellesskap, og at flere normer eksisterer på samme tid. Jeg skal drøfte debattforumsnormen og hvordan den passer til materialet i denne studien i del 5.4.2.

3.1.2 Standardtalemål, dialekt og språklig prestisje

Språkholdninger

Ifølge Mæhlum (2008a, s. 95) er *holdning* et kjernebegrep innafor sosialpsykologien og «blir brukt som en betegnelse på en beredskap til å reagere positivt eller negativt overfor gitte sosiale objekter» (ibid.). Disse sosiale objektene kan for eksempel være personer eller grupper. Noen ganger er disse holdningene basert på kunnskap, men ofte blir de overtatt fra venner, familie og nettverk uten særlig refleksjon. Mæhlum påpeker at termen «stereotypi» henger nært sammen med holdningsbegrepet. «Dette er en betegnelse for den typen gjengs oppfatning og forventning som vi kan ha til både atferd og personlighet hos en bestemt gruppe mennesker» (ibid.). Vi er fanga av våre tidligere erfaringer og stivna forestillinger og dette gjør at vi klassifiserer andre språkbrukere «i forhold til mer eller mindre kategoriske stereotypier» (ibid., s. 96). Dette gjør at vi har fordommer mot folk basert på måten de snakker på - og til og med kan *språkforståelsen* bli påvirket av holdningene våre. Undersøkelser antyder at folk lettere forstår språk og dialekter hos folk de liker eller ser opp til (Holmes, 2013, s. 410).

Pierre Bourdieu utvikla teorien om lingvistiske marked (se f.eks. Bourdieu & Thompson, 1991). Språklig variasjon er assosiert med en rekke *verdier* og ved bruk av disse vil en kunne få uttelling i form av språklig og kulturell *kapital*. Vi tillegger mennesker ulike egenskaper og kvaliteter ut ifra språket de bruker - og språklige varieteter som vi kanskje tror primært signaliserer geografisk tilhørighet, vil også få en primær *sosial* signalfunksjon. «Bruk av dialekt kan med andre ord bli opplevd som en regulær *klassemarkør*» (Mæhlum, 2007, s. 59). Det er en altså en nær sammenheng mellom de holdningene vi har til en dialekt, og de holdningene vi har til selve dialektbrukeren. I en kjent holdningsundersøkelse som ble gjennomført for 40 år siden, gav oslofolk karakteristikk til flatbygdtdialektene i Oppland og Hedmark. «Bondsk», «litt døl», «artig», «enkel og troverdig», «litt dum, men varm og feminin» er noen av karakteristikkene de fikk (Strømsodd i Mæhlum, 2008a, s. 96) Motsatt - oslomål, eller det vi også kan kalle et *standardtalemål*, blir ofte oppfatta som «pent», «korrekt» og et tegn på høy utdanning og høy status. Det er også gjort undersøkelser av holdninger til ulike skriftspråkstiler, og en radikal eller dialektlignende skriftspråkstil blir forbundet med «folkelige» og mindre seriøse verdier, mens en konservativ språkstil blir assosiert med urbanitet, saklighet og seriøsitet. (Johansen i Evjen, 2011, s. 73).

Standardskrift og standardtale

Mæhlum (2007) er en av dem som tar til orde for at vi har en *standardtalemålsnorm* i Norge. Hun mener at forholdet mellom dialekt og standardtalemål er en relasjon prega blant anna av asymmetri og hierarki. Dialekt symboliserer, foruten geografisk tilknytning, noe mindre prestisjefullt og stigmatisert, noe uformelt, hverdagslig og privat, noe ruralt, distriktstilknyttet og tradisjonelt. Standardtalemålet på sin side symboliserer

noe overregionalt og geografisk *nøytralt*, noe prestisjefullt, noe formelt og offisielt, noe urbant, sentralt og moderne (ibid., s. 57). Selv om vi altså ikke har en offisiell standardtalemålsnorm i Norge, eksisterer det noen forestillinger om et talemål som er mindre ladet enn dialektene er, og ifølge Mæhlum er denne varieteten sammenfallende med det vi kan kalle f.eks. *standard østnorsk, sørøstnorsk standardtalemål, talt bokmål* «eller rett og slett *bokmål*» (ibid., s. 45). Denne varieteten blir gjerne assosiert med grupper med høy utdanning, status og autoritet. Den er også den foretrukne, og noen ganger til og med *påbudte*, varieteten innenfor radio og TV - og i offentligheten generelt. Ifølge Mæhlum gir dette den konsekvensen at et sørøstnorsk, bokmålsnært talemål har evnen til å fungere som en geografisk nøytral i en rekke kontekster og dermed sett blir oppfatta som en «overregional kode» (ibid., s. 46).

Skriftspråk kan selvsagt i enda høyere grad sies å ha vært forbeholdt standard. Som både Språkrådet (2017), Skog (2013) og Evjen (2011) viser, er det å skrive dialekt minst vanlig i den delen av landet der prestisjedialekten, eller standardtalemålet, er mest utbredt; jo lenger unna Oslogryta en kommer, jo flere oppgir at de skriver på dialekt. Hele 45% av Språkrådets respondenter fra Nord-Norge svarte at de brukte en dialektnær skrivemåte, tett fulgt av Midt-Norge med 42 %. På den andre sida svarte kun 16% av respondentene fra Østlandet det samme. Kanskje oppfatter språkbrukerne her bokmål som en passende måte å representere eget talemål på, og at de derfor ikke ser noe behov for å skrive mer dialektnært enn det de allerede gjør. Ifølge Vangsnes (2019, s. 105) er det heller ikke uvanlig å høre at språkbrukere fra disse områdene gi uttrykk for at de ikke har noen dialekt. Altså har de selv også ei oppfatning av at de snakker noe som er nøytralt og standardnært. Dette går tilsynelatende begge veier, og Vangsnes nevner at en vestlending gjerne kan si om personer som snakker sentraløstnorsk at «de snakker bokmål» (ibid.).

Ifølge Mæhlum (2007, s. 194) er også forholdet mellom *nynorsk* og bokmål også prega av en asymmetri i maktbalansen. Her er det igjen bokmålet som blir tilskrevet med overregionale og nøytrale verdier. I materialet mitt fant jeg et innlegg som kan understøtte synet på bokmål som mer nøytralt enn nynorsk. NRK hadde publisert et intervju på nynorsk, med teksten «-Det gjer meg rasande at vi ikkje får løyst dette, seier Karin Andersen (SV)», hvorpå en engasjert debattant kvitterer med dette:

1

Nei det seier ho ikkje! Heller; «Det gjør meg rasende at vi ikke får løst dette». Sitat bør i det minste ikke omskrives til nynorsk!! Skammelig #NRK

Her synes jeg nettopp dette at nynorsk oppleves som mer lada kommer godt til uttrykk. Innleggsforfatteren mener at sitater i det minste ikke bør «omskrives» til nynorsk, som om bokmål er en mer selvsagt representasjon for all direkte tale.

3.1.3 Identitet og tilpasning

Identitet

En rekke språkforskere mener det er nær sammenheng mellom menneskers *identitet* og språkbruk. Hvis vi tar utgangspunkt i en *konstruktivistisk* identitetsoppfatning (Mæhlum, 2008b, s. 109), er identiteten noe som dannes eller konstrueres og forandres over tid. I kommunikasjonssituasjoner er identitet, rolle og relasjon noe som skapes og stadig forandrer seg etter hvilken kommunikasjonssituasjon vi er i - og rollene vi innehar skifter etter hvem vi er med og hva vi gjør. Gjennom språkvalgene våre viser vi omverdenen hvor vi hører hjemme, og alle språkhandlinger kan ses på som identitetshandlinger (Le Page & Tabouret-Keller, 1985, s. 14). Ifølge Sandøy (2008, s. 190) kan vi utvide perspektivet og si at skrivehandlinger også er identitetshandlinger, på samme måte som all sosial aktivitet. Røyneland (2005a, 2005b) sier at dialekten er den viktigste identitetsmarkøren for å vise samhørighet med andre fra samme sted: Hun fant i avhandlinga si om dialektnivellering på Røros og Tynset at ungdommer som hadde en sterkere stolthetsfølelse når det gjaldt hjemstedet sitt, brukte langt flere dialektformer enn de som orienterte seg mer utover. Skog (2013) foreslår at bruk av dialekt kan være med å fremme en persons identitet også i skriftlige situasjoner: «Dialekt kan inngå i et konsept mht. å vise hvem man er og hvordan man vil fremstå» (ibid.). Bruken av dialekt i skrift kan altså inngå i et overordna prosjekt om å synliggjøre seg selv: Vi kan tenke på valg av skriftstil i sosiale medier som et av flere virkemidler for å bygge image.

Språklig tilpasning

Howard Giles er kjent for å ha utvikla tilpasningsteorien (se f.eks. Giles & Ogay, 2007). Der Labov i sin tid fokuserte mest på makrososiale forhold, påpekte Giles at å inngå i interaksjon er menneskelig – og at mennesket har en drift i seg til å justere og/eller korrigere seg etter sosiale grupper og sammenhenger. Altså er det ikke nok å kun se på faktorer som kjønn og sosial status, en må også se på den sosiale konteksten enhver språkhandling er en del av. Med tilpasningsteorien kommer begrepsparet *konvergens* og *divergens*. Vi *konvergerer* når vi reduserer ulikheten mellom oss selv og den vi samtaler med - og vi *divergerer* når vi øker eller opprettholder den språklige avstanden mellom oss selv og samtalepartner. Konvergens kan også handle om å distansere seg fra sin egen sosiale gruppering, på samme måte som divergens kan handle om å framheve sin egen sosiale tilhørighet (Mæhlum, 2008b, s. 114). Dette vil også være aktuelt i en skriftsituasjon. Når vi konvergerer skriftlig på nett, kan vi tenke oss at vi tilpasser skrivemåte etter om vi vil markere tilhørighet eller avstand til samtalepartner. Som f.eks. Strand (2018) var inne på, svarer man gjerne på dialekt om man blir tiltalt på dialekt. En av Isdals informanter var også inne på det; bokmålsnormalen brukes i situasjoner som krever en viss avstand. (2009) Språkbrukerne bruker den strategien han eller hun opplever som positiv i den aktuelle situasjonen - og som nevnt i del 3.1.1 *differensierer* vi skrivemåten vår etter hvem vi snakker med og hvilken situasjon vi er i. (Skafta Jensen, 2019)

3.1.4 Kodeveksling og -blanding

Vi benytter ulike språkkoder for å konvergere eller divergere, men hva er det som skjer når vi bruker forskjellige koder innafor en og samme ytring - og til en og samme person? Da er vi inne på det som har med kodeveksling og kodeblanding å gjøre. Gardner-Chloros definerer i denne konteksten *kode* som en paraplybenevnelse for språk, dialekter og språkstiler. (2009, s. 11) *Kodeveksling* forstås som at en språkbruker *veksler* mellom flere språkkoder - språk eller varieteter. I det meste av faglitteraturen i dag blir begrepet fortrinnsvis brukt for å skildre veksling mellom klart atskilte varieteter, f.eks. engelsk og norsk. Det kan både være snakk om veksling mellom forskjellige språk, som norsk og pakistansk eller norsk og samisk, eller *High/Low*-varieteter av samme språk (Holmes, 2013, s. 35-36). Blom og Gumperz' studie i Hemnesberget i Nordland er et eksempel på dette. Her så de på veksling mellom ranamål og talt bokmål - *standardtalemål*, og hvordan de veksla mellom de to språkkodene *imellom* situasjoner (situasjonsekstern veksling) - og *i* forskjellige situasjoner (metaforisk veksling). (1972) Selv om denne studien har vært gjenstand for kraftig kritikk, blant annet av Mæhlum (1996), har studien fått stor betydning for videre forskning innen feltet. De la grunnlaget for begrepsparet «vi»-koden og «de»-koden, der førstnevnte er assosiert med interne og uformelle aktiviteter, familie og venner, og sistnevnte med formelle, mer stive og upersonlige situasjoner (Gumperz, 1982, s. 66).

For å gå videre inn på kodeveksling, kan det være nyttig å definere hva det er - eller hva det *ikke* er. Blom og Gumperz (1972) skiller som nevnt mellom *metaforisk* kodeveksling og *situasjonsekstern* kodeveksling. Situasjonsekstern kodeveksling innebærer at en språkbruker forandrer koden etter hvilken situasjon han eller hun er i. F.eks. vil han eller hun benytte en kode i banken, men en annen kode hjemme. Det er diskutabelt og til dels en definisjons sak om dette faktisk *er* kodeveksling. Det kan kanskje tenkes at man ser på dette som tilpasning heller enn kodeveksling. Metaforisk kodeveksling vil være nærmere det som vanligvis defineres som kodeveksling i dag. Med metaforisk veksling menes det at en forandrer kode innafor en og samme situasjon, men for f.eks. å markere et skifte i samtaleemne. (Gumperz, 1982, s. 60-61)

Gumperz definerer det han kaller «conversational code-switching» som en sammenstilling av to forskjellige grammatiske systemer eller subsystemer i en og samme meningsutveksling (1982, s. 59). Altså kan den ikke denne formen for kodeveksling være situasjonsekstern. Videre argumenterer Auer (1999, s. 2) for at selve kodevekslinga er en strategi språkbrukerne benytter for å formidle *mening* for deltakerne i samtalen - vekslinga må være meningsbærende. Dermed ligger det til grunn at kodeveksling er noe som foregår intrasamtalevis. Både Gumperz (1982) og Auer (1999) sier at kodeveksling en *kontekstualiseringsstrategi*, og vekslinga må ha en pragmatisk og kommunikativ funksjon. Konteksten vekslinga skal representere blir tolka og forstått av deltakerne i språksamhandlingssituasjonen. I denne avhandlinga tar jeg kun utgangspunkt i at situasjonsintern kode-veksling er kodeveksling.

I de tilfellene der vekslinga ikke er meningsbærende i seg selv, er det ikke snakk om kodeveksling, men «code-mixing», kodeblanding. Ifølge Androutsopoulos er kodeblanding en sammenstilling av to forskjellige koder som mangler en spesifikk

pragmatisk funksjon (2011, s. 1). Kodeveksling brukes bevisst for å kontekstualisere ytringa, mens kodemiksing ikke er et resultat av å være en strategi for å formidle en kontekst eller mening. Jeg kommer i denne avhandlinga til å bruke begrepet kodeveksling når jeg behandler innlegg der vekslinga mellom dialektnær og normalnær skrivemåte ser ut til å ha en pragmatisk funksjon. Innlegg med veksling som tilsynelatende mangler en sånn funksjon, kommer jeg til å analysere som kodeblanding.

Røyneland (2008a, s. 52) sier at det viser seg problematisk å bruke kodeveksling som teoretisk rammeverk for veksling mellom strukturelt like varieteter. De er vanskeligere å skille fra hverandre og sånn sett vanskeligere å analysere. Likevel er det etter hvert kommet flere og flere studier som bruker kodevekslingsteori om nettopp dette. (F.eks. Evjen, 2011; Hinrichs, 2006 & Siebenhaar, 2006). Ifølge Auer (1999, s. 4) er det språkbrukerne, og ikke nødvendigvis lingvistene, som kan gjenkjenne hva som er «kode A» og «kode B». «There may be cases in which the two codes juxtaposed are «objectively speaking» very similar, but regarded by the members of a bilingual community as completely separate» (ibid.).

Når det gjelder CMC kan en tenke seg at kodeveksling foregår på litt andre premisser enn i tale. Det at en i skriftlige situasjoner mister en del visuelle og auditive kontekstualiseringstegn, som f.eks. tonefall, øyenkontakt og gestikulering, vil ifølge Androutsopoulos resultere i økt bruk av kodesentrert kontekstualisering. (2011, s. 3) Det kan kanskje tenkes at kodeveksling mellom standardvarietet og dialekt er mer framtreddende i CMC enn i dagligtale, spesielt i et land som Norge der vi ikke blir oppfordra til å bruke noen vedtatt talespråksnorm. Altså vil kodeveksling mellom f.eks. trøndersk og bokmål i skrift være noe som hovedsakelig kun oppstår i en skriftlig kontekst og det har ikke et motstykke i muntlig tale.

Røyneland (2008a, s. 55) har laga en oversikt over noen kommunikative funksjoner ved kodeveksling, hvor hun blant annet nevner stilskifte, sitat, stemme-/rolleskifte, emneskifte, ved understreking eller framheving, identitetshandling og inkludering/ekskludering. Når det gjelder kodeveksling i CMC har Androutsopoulos (2011, s. 13) definert noen kommunikative funksjoner som er spesifikke for denne arenaen. Jeg lister opp de jeg tenker kan være aktuelle for denne studien:

- Veksling for å markere det som blir sagt som morsomt eller useriøst
- Veksling til eller fra samtalepartnerens kode for å markere tilhørighet eller avstand
- Veksling ved formulaiske formål som f.eks. hilsninger og lykkeønskninger
- Veksling ved kulturspesifikke sjangere som f.eks. dikt og vitser
- Veksling ved sitat
- Repetisjon med veksling for å markere emfase
- For å skille mellom fakta og mening, informasjon og affekt

I del 5.3 kommer jeg til å analysere på kodevekslingsinnleggene i materialet etter hvilken form for kodeveksling de har og hvilken kommunikativ funksjon vekslinga har.

Når det gjelder kodevekslingas *form*, opererer Auer (1999, s. 21) med et skille mellom alternerende og innskutt kodeveksling, samt alternerende og innskutt kodeblanding. Røyneland (2008a, s. 49-50) skiller mellom a) korte innskudd som utrop og småord, b) veksling *mellom* ytringer eller taleturer og c) veksling *innafor* ei og samme ytring, setning eller ord. Det finnes også andre definisjoner og inndelinger som *intersentensiell* og *intrasentensiell*. Jeg kommer til å ta utgangspunkt i Auers inndeling videre i oppgaven. Det er også ulike meninger når det gjelder innskudd på ordnivå. Ulikhetene går på om innslag av en annen varietet kan bestå av enkeltord eller om det kun gjelder større språklige enheter. Noen forskere kaller også innskudd på morfemnivå for *lån* og skiller det på denne måten fra kodeveksling (Boztepe, 2003, s. 5). Jeg analyserer innskudd av dialektord som kodeveksling eller kodeblanding i denne studien. Jeg tenker at snakk om lån uansett er mer aktuelt i en kontekst der det veksles mellom to strukturelt mer forskjellige språk, som norsk og engelsk, der ordet ikke har blitt integrert i matricespråket ennå.

3.2 Tale, skrift og nettspråk

3.2.1 Forholdet mellom tale og skrift

Ifølge Vikør (2004, s. 12) er det to ytterstandpunkter i diskusjonen tale vs. skrift. Det første er at skrifta er avledet av talen, altså en reproduksjon av talen. Det motsatte standpunktet er at skrifta er et autonomt kommunikasjonssystem, altså uavhengig av talen. Alle skriftspråk er dessuten på en eller annen måte basert på talespråk: Fra de kinesiske tegnene som representerer hvert sitt morfem, til vårt europeiske alfabet der hver bokstav i utgangspunktet representerer et fonem (ibid.). Hård af Segerstad (2002) påpeker at man i Vesten helt siden antikken har hatt en tendens til å fokusere på skriftspråket som det egentlige og primære, men at vitenskapsfolk i det 20. århundre begynte å se mer og mer på skrift som «merely a way of recording language by means of visible marks» (Bloomsfield i Hård af Segerstad, 2002, s. 37).

Men - hva er det egentlig som skiller tale og skrift? Det mest åpenbare er jo at en produserer lydbølger ved hjelp av stemmelepper og artikulasjonsapparat - som igjen går inn i øret og tolkes i hjernen. Skrift er tegn som *representerer* språklyder, som lages ved hjelp av ulike redskaper - og som hos seende blir oppfatta visuelt. Når det gjelder nettspråk derimot, hører vi ofte at det muntlige går inn i det skriftlige. Rotevatn (2014) kaller det *snakkeskriving*, noe som indikerer en slags blanding mellom de to måtene å uttrykke språk på. Ifølge Halliday (1998) skiller tale og skrift seg fra hverandre ved at talespråket er en *prosess*, mens skriftspråket er et *produkt*. Da kommer vi inn på dette med *synkronitet* og *asynkronitet*. I synkronitet ligger det at produksjon og mottakelse skjer samtidig. Der det er en tidsforskyvning mellom produksjon og mottakelse, sier vi at språksamhandlingssituasjonen er asynkron. Vanligvis og tradisjonelt sett, har det vært sånn at tale foregår synkront, og skrift asynkront. Men med ny teknologi trenger det ikke å være sånn. En kan ha chat-samtaler som må sies å være mest synkrone i sin natur, og tale kan være tatt opp på video eller lydfil og spilt av senere. Altså henger ikke begrepsparet synkron/asynkron nødvendigvis uløselig sammen med tale/skrift.

Det kan altså virke som at det ikke er så enkelt som at tale og skrift er to klart avgrensede størrelser. Halliday (1998, s. 277) sier at kategoriene *mundlig* og *skriftlig* er svært vage. Det de sier noe om, er mediet som teksten opprinnelig ble skapt i, ment for - eller utført i. Han påpeker at det finnes bevisste måter å prate på, og spontane måter å skrive på. Videre foreslår han at tale og skrift som diskursformer typisk er knytta til de to ytterpunktene i et kontinuum fra mest spontant til mest kontrollert språkbruk. «Spontan diskurs er vanligvis snakket, selvkontrollert diskurs er vanligvis skrevet. Vi kan derfor enkelt og greit kalle disse to ytterpunktene «mundlig» og «skriftlig» språk.» (ibid., 281). Altså kan vi bruke disse definisjonene også i nettspråksammenheng. Vi kan si at det handler om et spenn ifra maks muntlighet til maks skriftlighet.

Det er for øvrig ingen tvil om at vi *skriver* uansett hvis vi produserer ytringer ved hjelp av penn og papir, ei heller er det noen tvil om at vi *snakker* når vi gjør det samme ved hjelp av glottis og artikulasjonsapparat. Men de tidligere *definisjonene* på skrift kan ikke alltid eller fullstendig beskrive det vi gjør. De nye kommunikasjonsformene kan ha en god del *muntlighet* i seg. Det være seg bruk av dialekt, smilefjes, ellipser, overdreven tegnsetting, vektlegging ved hjelp av store bokstaver osv. Eva Skafte Jensen (2014) argumenterer for øvrig for at det språket vi ser på nett verken er tale eller en hybrid mellom tale og skrift, «men - netop - skrift». (s. 11). Ved skrift er det kun produktet du ser, og ved tale faller produkt og produksjon sammen: Skrift er varig der tale er forgjengelig. Jeg tenker uansett å ta utgangspunkt i Hallidays forslag om et kontinuum fra det muntlige til det skriftlige (1998), og snakke om muntlighet i skrift, selv om det i ordets strengeste semantiske betydning kanskje har med tale å gjøre. Dette gjør jeg fordi jeg ikke har funnet et annet dekkende begrep som kan brukes på samme måte.

I CMC-forskninga har det, spesielt innenfor den mediumorienterte tradisjonen, vært vanlig å bruke skillet mellom synkrone og asynkrone samtalsituasjoner som utgangspunkt for språklige beskrivelser (Androutsopoulos, 2006, s. 420). Men det er, som ved annen språkbruk, mest sannsynligvis lite hensiktsmessig å plassere nettspråk på *ett* definert sted på kontinuumet. Det finnes et stort mangfold språkbruk på nett, fra epost og blogginnlegg til instant chat - og Herring og Androutsopoulos (2015, s. 128) påpeker at det er vanskelig å plassere CMC og CMD (Computer mediated *discourse*) i en enkelt modalitet - skriftlig eller muntlig. «While the means of production are similar in textual CMD and other forms of writing, CMD exhibits features of orality as well as characteristics unique to itself» (ibid.). Skafte Jensen (2019, s. 33) oppfordrer til at en vurderer det skriftspråket en har med å gjøre ut fra kriterier som hvilken kanal eller teknologi det er skrevet ved hjelp av, hvilket formål henvendelsen har, avsender-/mottakerforhold - og om det er skrevet i åpne vs. lukka fora. Mortensen og Stæhr er også inne på det samme: Digital diskurs kan ikke undersøkes som isolert enhet. Den må ses på i sammenheng med den konteksten den anvendes i. (2018, s. 14)

Dialekt i skrift vil si at man prøver å skriftfeste det talemålet man har til daglig. Vangsnes (2019, s. 102) forklarer dialektbruken i sosiale medier med muligheten språkbrukerne har til å delta i synkrone språkutvekslingssituasjoner. «Det interaktive aspektet sosiale medium kan ha, gjør at dei ofte kjem i ei mellomstilling mellom karakteristiske trekk ved på den eine sida tradisjonelt skriftspråk og på den andre

talespråk» (ibid.). På sosiale medier har en mulighet til å både skrive statusoppdateringer, chatte og å kommentere på andres innlegg, og som Vangsnes også er inne på (s. 104), varierer det hvor synkron språkbruken på de sosiale mediene faktisk er. I denne studien vil en kanskje si at materialet ligger tettest oppunder det asynkrone, samtidig som jeg vil tro det er mange innlegg som også inneholder synkrone trekk. Hvor gjennomtenkte folk er når de skriver, er vanskelig å svare på, og innad i kommentarfeltene kan det oppstå små samtaler med kjente ved hjelp av taggefunksjonen.

3.2.2 Skriftnormal, dialekt og medialekt

Skriftnormal og dialekt

Ifølge Vikør (2004, s. 15) kan både begrepet *skriftspråk* og begrepet *dialekt* ha flere betydninger. Den ene typen skriftspråk er den som er kodifisert og oppfattes som "korrekt", altså skriftnormalen. Bokmål og nynorsk er våre to vedtatte skriftnormaler, og det utvikles spesielle talemålsvarieteter i tilknytning til disse. Dette kan vi f.eks. se når det gjelder nyhetsopplesning på TV og radio, hvor det inntil ganske nylig ikke har vært akseptert med dialekt, og nyhetsoppleserne har måttet bruke talt bokmål eller nynorsk. Skriftnormalen eksisterer som en egen varietet med ei særegen normkraft i seg selv. (ibid., s. 17). Den andre typen skriftspråk er den som oppstår når en ikke-standardisert talemålsvarietet, ofte dialekt, blir festa til papir eller skjerm. Ifølge Vikør (2004, s. 17) fungerer ikke denne som en egen varietet, men som ei avbildning eller ei overføring av et talemål til skrift. «Dermed blir det prinsipielt umulig å avgjøre språkriktighetsprospørsmål på andre måtar enn ved å slå fast «kva folk seier». Andre kriterium for kva som er «korrekt» å skrive fins ikkje» (ibid.). Korrekthetskriteriet er altså hovedskillemerket mellom de to typene skriftspråk. Når jeg bruker begrep som *dialektnær skrivestil* eller *å skrive på dialekt* mener jeg altså et forsøk på en *skriftfesting* av en talt varietet. Hvordan dette kan komme til uttrykk i denne studien, kommer jeg tilbake til i del 4.3.3.

Ifølge Vikør (2004, s. 15) er den *lingvistiske* definisjonen på dialekt; a) at dialekt er en varietet av et språk som er kjennetegnet av at den i seg selv utgjør et komplett språkssystem, men står så nært andre varieteter at de sammen regnes som dialekter av et språk, og - b) som over, men med at det dreier seg om en geografisk bestemt varietet. Den *sosiologiske* definisjonen har utgangspunkt i hvilken funksjon den aktuelle varietet har i samfunnet. En dialekt blir på denne måten en varietet som ikke er formelt standardisert og som ikke har en skriftspråksvarietet direkte knytta til seg. Dialekten har en avgrensa funksjon som «næringspråk». I dette ligger det også at alle dialekter *kunne* vært et språk, men at en dialekt har ikke blitt formelt standardisert. Den *psykologiske* definisjonen er at dialekt er den første talemålsvarietet en person lærer, uavhengig av samfunnsfunksjon eller status. Etter denne definisjonen vil skriftmålsnære dialekter også være dialekt (ibid., s. 16). Altså snakker alle en dialekt, selv om dialekten er sammenfallende med standardtalemål. Ifølge Vikør er ikke denne definisjonen så vanlig, men jeg synes det er interessant å se den i sammenheng med «the vernacular», som Labov definerte som den varietet en menneske bruker når det vier minst oppmerksomhet til måten det snakker på (1972a). Ifølge Røyneland (2008b, s. 24) er

imidlertid den mest vanlige forståelsen av begrepet dialekt at det er en varietet som blir talt innafør et visst geografisk område, altså en geolekt. Hun påpeker videre at det har blitt stadig vanligere å bruke dialekt som et samlebegrep for både geolekter, sosiolekter og etnolekter, men det er den geografiske delen som kanskje blir mest hensiktsmessig å forholde seg til i denne studien.

For øvrig er det også nødvendig å nevne at det finnes mange måter å skrive bokmål og nynorsk på, og at de sånn sett kan ligne måte mer og mindre på ens egen dialekt. Vi har stor valgfrihet i skriftspråksnormene i Norge. Dette kan, ifølge Evjen (2011, s. 18), føre til lite normbevissthet på den måten at skriftnormalene kan være «mindre tydelig avgrensa frå talemålet enn i språksamfunn med ei smalare skriftnorm» (ibid.). I begge standardene har brukerne en del valgfrihet. Du kan velge mellom radikale og konservative former, og de radikale vil i de fleste tilfellene være mer nær formene som brukes i de fleste dialektene. F.eks. kan en bokmålskriver velge om han eller hun vil bruke -a-ending eller -et-ending i preteritum og perfektum av en rekke svake verb, og om en skal ha -a ending i intetkjønn flertall. (Se f.eks. bokmåls- og nynorskordboka). Med skriftnormal mener jeg all tekst som er i henhold til enten bokmål- eller nynorskstandarden, og ingen former som er tillatte i skriftnormalene vil bli vurdert som dialekt.

Medialektale trekk

Forekomsten av medialektale trekk er ikke det jeg hovedsakelig tar sikte på å studere i denne oppgaven, men det er ikke til å komme bort ifra at medialektale trekk vil prege materialet jeg jobber med. For å sitere Isdal: «Det er ikke bare brukerne som skriver på dialekt, som bryter med reglene for normert skriftspråk» (2009, s. 49). Derfor tenker jeg at det er på sin plass å redegjøre kort for disse. Medialektale trekk vil si trekk som har oppstått for – og i - mediene vi bruker for å kommunisere. Hougaard og Balleby (2019) sier at når noen typer språkbruk hemmes, som kroppsspråk og mimikk – fremmes andre, som emotikoner og ukonvensjonell bruk av tegn. Den høye tilgjengeligheten gir oss noen muligheter vi ikke hadde før mobiltelefonen, men den gir oss også noen begrensninger som vi opererer ut ifra. Måten vi bruker mediene på, og de vilkårene vi har å forholde oss til gjør at vi handler annerledes. Handlingene våre har blitt *medialiserte*.

Hougaard og Balleby (2019, s. 10) kommer med noen punkter som viser hvordan medialektale trekk kan komme til uttrykk:

- Endra bruk og funksjonalitet av tegn og tegnsetting. (Flere punktum eller utropstegn etter hverandre, bytte punktum med emotikon osv.)
- Endra stavemåter, som forlengelser og forkortelser eller andre forandringer.
- Økt bruk av fraser og ellipser.
- Økt bruk av utropsord og lydhermende ord.
- Endra og nye måter å organisere dialogen på. Adressering ved @, digitale kvitteringer som f.eks. «typing», visuell minimalrespons (emotikoner, GIFs etc.), likes og hashtags. (Også reaksjonsbaren på Facebook).
- Nye handlemuligheter som å statusoppdatere, tagge, kommentere, tweete, retweete, poste, reposte, dele, blogge, vlogge, følge, abonnere etc.

- Nye multimodale elementer som emotikoner, stickers, GIFs og memes

Jeg kommer til å ha en kort gjennomgang av medialektale trekk jeg finner i materialet i del 5.5.2.

3.3 Språkeksterne faktorer

Med sosiolingvistikken kom interessen for de språkeksterne faktorene, dvs. forhold *utenfor* språkproduksjonen. Labov (1972) så på faktorer som kjønn, alder og sosioøkonomisk bakgrunn - og analyserte språkbruken i forhold til dette. I denne avhandlinga er geografisk tilhørighet, heimfesting av dialekten og samtaleemne mest relevant. Alder kan også spille inn på resultatet, så jeg går kort inn på dette til slutt i denne delen.

3.3.1 Geografisk tilhørighet og heimfesting av dialekten

Det er vanskelig å si nøyaktig hvordan skriftfesting av dialekt kommer til å se ut, men det kan likevel være greit å gå igjennom *noen* språktrekk en kan vente seg å finne i regionen, og da spesielt de trekkene jeg tenker kan komme til å spille en rolle i skriftfesting. Jeg redegjør kun for språktrekk i trøndersk talemål, selv om materialet også potensielt vil inneholde andre dialekter. Dekningsområdet til NRK Trøndelag antar jeg å hovedsakelig være Trøndelagsfylket, men kanskje med noen innslag fra Nordmøre og området helt sør i Nordland (f.eks. Bindal). Det er også kun trønderske tekstprøver jeg analyserer i del 5.2, 5.3 og 5.5. Jeg kommer i del 5.5.1 til å vise hvordan noen av de særtrønderske dialektale trekkene kommer til uttrykk skriftlig.

Det er kanskje spesielt de lydlige trekkene det er interessant å se hvordan dialektskriverne løser skriftlig. Det er interessant å se på hvordan og om dialektskriverne markerer lyder som ikke har noe tilhørende grafem – som palatalisering. Når Vikør gir en kort gjennomgang av trønderdialekten, skiller han mellom lydlige og morfologiske trekk. (2004, s. 193-194). Jeg adopterer denne tilnærminga, siden det er en inndeling som fungerer bra mht. studieobjektet. Jeg kommer til å gjengi spesielle trekk med IPA-symboler²⁸, og disse står da mellom skråstreker (/ /). Jeg bruker ei grov og hovedsakelig fonemisk lydskrift. Jeg tar utgangspunkt i de ni vokalene vi har i alfabetet, og jeg skiller ikke mellom spente og slappe (*tense and lax*) vokaler i gjengivelsen. Jeg markerer lang vokal med kolon (:).

Lydlige trekk

Av lydlige trekk nevner Vikør tjukk L av både norrøn /l/ og /rð/ (2004, s. 193). Etter denne regelen blir *bord* til /bu:r/, *sol* blir /su:r/.

²⁸ Se f.eks. International Phonetic Association (1999)

Videre har trøndersk tradisjonelt hatt jamvekt med jamning, som fordeles på utjamning og tiljamning i infinitiv av jamvektsord. Med tiljamning så mener man det som har vært tradisjon i ytre strøk – /ɔ-a/ eller /æ-a/, og med utjamning så mener man at de to vokalene blir like. /a-a/ eller /ɔ-ɔ/, f.eks. /sɔvɔ/ eller /sɔva/ og /vɔrɔ/, /væra/ eller /vara/. Her foregår det riktignok en endring, og tendensen, spesielt i urbane strøk, er at det blir apokope i alle infinitivsordene, altså /sɔ:v/, /kɔm/ og /væ:r/. (Mæhlum & Røyneland, 2012, s. 76).

Et annet lydlig trekk er palatalisering av dentaler/alveolarer, altså palatalisering av *n*, *l*, *d* og *t*. F.eks. /tʰj/, /aʎ/, /reʎ/ og /kvic/. Ifølge Mæhlum og Røyneland (2012, s. 80) er det mest frekvent i *l*- og *n*-fonemene, og også hyppigst i lange alveolarer/dentaler og i trykktung staving, f.eks. /maʎan/. I noen sørligere deler av Trøndelag har man også palatalisering i trykklett staving – f.eks. /bi:lʰj/. De siste åra har det for øvrig vært klare tendenser til en av-palatalisering, og dette også spesielt i urbane strøk. Enten en fullstendig overgang til dentaler/alveolarer, eller ved kompromissvarianter med retroflekse lyder som f.eks. /maʎ/, /aʎ/, /redʎ/, /kvitʎ/. (Se Hårstad & Opsahl, 2013, s. 56).

Trønderdialekten har også tradisjonelt hatt senkning. Det vil si at gammel /i/, /e/ og /y/ har blitt henholdsvis til /e/, /æ/ og /ø/ som i ordene /fesk/, /hæst/, /søʎ/. Det er ifølge Mæhlum og Røyneland (2012, s. 80) lokale variasjoner også her, og ifølge Hårstad og Opsahl foregår det i bymål en reversering av senkninga av vokalene /i/ og /y/. Hårstad fant i doktoravhandlinga «unge språkbrukere i gammel by» at de unge trondheimerne ikke sier /fesk/ og /søʎ/ som har vært de tradisjonelle formene, men heller /fisk/ og /synj/. (Hårstad i Hårstad og Opsahl, 2013, s. 53)

Morfologiske trekk

Trøndersk har apokope i mange former. Som jeg var inne på over, har jamvektsord fått utjamning og tiljamning der *overvektsord* har fått apokope i infinitiv; /ɔ kast/, /ɔ bi:t/, /ɔ kry:p/. Videre har trøndersk vanligvis apokope i preteritum av svake hun- og hankjønnsord, apokope i preteritum av svake e-verb, f.eks. /bygd/, /møt/, /sept/ - og apokope i frekvente adverb- og pronomener: /aʎ/, /maʎ/, /læʎ/ (Mæhlum & Røyneland, 2012, s. 77). Det forekommer også apokope i andre ord enn det som er nevnt her i visse deler av regionen, og i andre deler mindre apokope. Ifølge Hårstad og Opsahl foregår det også en av-apokopering av infinitiver og svake hunkjønnsord, der unge trondheimere f.eks. sier /ɔ jɔbe/ og ikke /ɔ jɔb/ og /ei plate/, ikke /ei plat/ (2013, s. 61-62).

Et annet framtrepende morfologisk trekk er sløyfing av *-r*-ending i flertall av substantiv og presens av svake verb; /hæsta/ og /høpe/, men *-r* kommer med i omlydssubstantiv som /bø:ker/ og /rø:ter/ (Mæhlum & Røyneland, 2012, s. 79). I de fleste trønderdialekter har både sterke og svake hunkjønnsord *-a*-ending i bestemt form entall: /bu:k/ – /bu:ka/ og /veic/ – /veica/. De fleste hankjønnsord får *-a*-ending i ubestemt form flertall og *-an* eller *-aʎ* i bestemt form flertall: /hæstan/. Det finnes også tradisjonelt andre bøyingsformer, som f.eks. /gri:se/ eller /gri:si/ i ubestemt form flertall, men disse er ifølge Mæhlum og Røyneland blitt mindre vanlige. Bestemt form av intetkjønn har tradisjonelt hatt endinga *-a*, men her har det blitt mer og mer vanlig med *-an*: /fa:ta/

og /hʉ:sa/ mot /fa:tan/ og /hʉ:san/. Sterke verb får omlyd i presens: /sø:v/, /çæm/. (ibid.).

Personlig pronomen 1. person kan ha en rekke varianter på forskjellige steder i Trøndelag: - /æ:/, /æ:g/, /e:/, /e:g/, /eig/, /ei/, /i:/ og /je:/. -/æ:/-forma har ifølge Mæhlum og Røyneland bredt om seg og er i dag den mest vanlige (2012, s. 78). I 1. person flertall er pronomenet vi mest vanlig, selv om både /ʉs/ og /me/ brukes noen steder helt sør i fylket. I 3. person flertall brukes som regel varianten /dæm/, og i 2. person flertall er formen /dɔk/ eller /dɔker/ vanlig.

/ic/ er mest utbredt som nektingsadverb. På Nordmøre har de formen /içe/, og formen /ice/ peker mot Østerdalen. /ike/ har i lang tid blitt brukt i emfase, men Hårstad og Opsahl sine funn tyder på at denne formen også er på vei inn som et reelt alternativ til /ic/ for unge trondheimere (2013, s. 65).

3.3.2 Samtaleemne

Når William Labov studerte språklig variasjon etter samtaleemne, utnyttet han i sosiolingvistiske forskningsintervjuer samtaleemner og følelser som metodiske grep. Han var ute etter å observere og studere det minst formelle talemålet til intervjuobjektene sine, og han ønska å få fram det han kalte «the vernacular»: «The style in which the minimum attention is given to the monitoring of speech» (1972a, s. 208). Han nevner tre temaer som er spesielt godt egna til å gjøre dette: Død og dødsfare, herunder alle former for vold; sex og samhandling mellom kjønn, - og moralsk indignasjon. Eksempel på sistnevnte kan være å f.eks. spørre om informantens noensinne har blitt uskyldig beskyldt for noe galt (1972b, s. 114). Målet med dette er at informantene skal bli så emosjonelt revet med at de ubevisst tar i bruk en uformell og naturlig måte å snakke på. Språkbrukeren blir ofte så involvert og engasjert i å fortelle - at vedkommende vier minimalt med oppmerksomhet til hvordan han eller hun snakker. (Labov, 1972a, s. 92). F.eks. fant Evjen en tendens til at dialektprosenten varierte etter hvilket tema som ble debattert, og at dialektprosenten var høyere i kategorier der engasjementet var stort (2011). Dette tror jeg kanskje kan ha overføringsverdi til min studie, og jeg kommer til å se etter om enkelte tema eller nyhetskategorier får fram «the vernacular» i større grad enn andre. Nå kan man kanskje ikke snakke om noen «vernacular» i skrift på samme måte som i tale, produksjonsvilkårene er ikke de samme og det jeg ser på er skrift i et offentlig kommentarfelt. Likevel kan det kanskje tenkes at noe av dette kan komme til uttrykk også her.

3.3.3 Alder

Jeg kommer ikke til å analysere dataene i forhold til alder i denne undersøkelsen. Det kan likevel være nyttig å være klar over at alder kan være en medvirkende faktor til dialektprosenten. Som allerede nevnt tidligere, har Språkrådet (2017) undersøkt hvordan nordmenn skriver i private sammenhenger. Her fant de at 53 prosent av de spurte under 30 år ofte skriver på dialekt, mens bare 15 prosent over 60 oppga at de gjorde det samme. Dette kan tenkes å påvirke resultatene noe, i og med at man må regne med at snittalderen til de som kommenterer lokalnyheter kanskje kan være noe

høy. Det har også vært en drastisk nedgang i unge som bruker Facebook de siste åra²⁹, noe som kan tyde på at det ikke er de yngste som er mest aktive i kommentarfeltene.

²⁹ Se denne nettartikkelen fra nettstedet kampanje.com: Jerijervi (2019, 10.01) ««Dramatisk» utvikling på Facebook: -Har på rekordtid blitt et gamlismedium».

4 Materiale og metode

Ifølge Boyd og Ericsson (2015) er så godt som all sosiolingvistikk empirisk. Sosiolingvistisk forskning består altså av å samle inn data (empiri) og så analysere dette. (s. 15). Et annet perspektiv ved sosiolingvistikken empiriske grunnlag er at all språkbruk anses som interessant for forskningsformål. (ibid.). Dette betyr at sosiolingvistisk forskning kan basere seg på både mengde og dybde, den kan være kvantitativ og kvalitativ. I dette kapitlet vil jeg i del 4.1 redegjøre for de vitenskapsteoretiske metodene jeg benytter i denne studien, i del 4.2 vil jeg ta sikte på å drøfte etiske hensyn og problemer og i del 4.3 kommer jeg til å forsøke å redegjøre for innsamlingsprosessen. I den 4.4 kommer jeg til å gjennomgå tekniske grep og terminologi som vil ha relevans for resten av avhandlinga.

4.1 Vitenskapsteoretisk metode

Med *kvantitative* metoder, mener vi metoder der vi gjør innsamling og analyse av regnbare data som kan analyseres ved hjelp av statistikk. *Kvalitative* metoder brukes for å gjøre nærstudier og går mer i dybden, gjerne med et mindre utvalg. Boyd og Ericsson formulerer det slik: «Kvalitative metoder ger ofta en fördjupat bild av ett mindre material, medan kvantitative metoder ger en mer översiktlig bild av ett större material». (2015, s. 18)

Kvantitativ metode er nyttig når en skal prøve å samle inn større mengder data, og formålet er å sørge for en viss *representativitet*. Da kan det tenkes at en må samle inn veldig store kvantum med materiale, men det kommer an på hva det skal være representativt for. Skal det være representativt for hele det norske folk, eller kun klasse 8B på Bekkebakken skole? Kvalitativ metode har som kjennetegn at det gjerne er få informanter og at den går mer i dybden. Dette kan en gjøre ved hjelp av dokumentstudier, intervjuer eller observasjon. (Tjora, 2012) Dette er en fordel hvis man ønsker å få svar på *hvorfor*, men en mulig ulempe kan være at det ikke nødvendigvis er overførbart til en større populasjon. Altså er det ikke representativt.

Studien vil i hovedsak inneholde kvantitative trekk siden jeg sorterer og regner innlegg om i prosenter, men jeg kommer også til å se nærmere på enkeltinnlegg. Dette er for å eksemplifisere hva som ligger bak statistikken og for å analysere og drøfte funnene i lys av relevant teori. Altså vil studien inneholde en deskriptiv og en eksplanativ del. Kvantitative nettspråksundersøkelser blir av Siebenhaar (2006, s. 486) betegna som «astonishingly rare». Andoutsopoulos (2006, s. 424) forklarer dette med at det er vanskelig å gjennomføre sosiolingvistiske nettspråksundersøkelser etter Labovs modell. Informasjonen om kjønn, alder, sosioøkonomisk bakgrunn osv. er ofte mangelfull. I min studie tar jeg ikke hensyn til slike språkeksterne variabler som dette. På Facebook kunne en selvsagt ført statistikk over kjønn basert på navn, men som jeg nevnte i del 3.3.1, kommer jeg ikke til å gjøre dette.

En *deduktiv* forskningsmetode forstås som en teoristyrte måte der en bruker tidligere forskning og teori for å formulere hypoteser og problemstillinger som kan testes opp mot data. Dermed kan hypotesene bekreftes eller avkreftes. Ved bruk av *induktiv* forskningsmetode begynner man heller med å se på datamaterialet først for å se etter gjenvendende mønster som i sin tur kan brukes for å formulere hypoteser og bygge teori. (Boyd og Ericsson, 2015, s. 19). Når jeg tar fatt i denne studien, er det med en relativt åpen tilnærming. Altså benytter jeg i hovedsak en induktiv metode. Samtidig har den noen deduktive trekk. Jeg har noen forventninger til hva jeg kanskje kan finne, og jeg bygger til dels på tidligere arbeider.

At studien virkelig undersøker det den påstår, altså studiens gyldighet, kalles *validitet*. For eksempel er kan en sette spørsmålsteget ved en studies validitet når det er usikkert om informantene har forstått eller tolka spørsmålene på den tiltenkte måten. Svarer de på det forskeren trodde de skulle svare på? *Reliabilitet* handler om hvorvidt datamaterialet er pålitelig. Ifølge Boyd og Ericsson (2015, s. 25) vil dette blant annet si at resultatet skal bli det samme uavhengig av hvem som gjennomfører en studie. All den tid jeg jobber med materiale som er produsert uten visshet om at noen med «språkbriller» skal sitte og analysere det, mener jeg at studien er valid. Innleggene er også de samme uansett om det er jeg eller en annen forsker som ser på det, så reliabiliteten er også god. Det er ingen informanter som skal tolke og forstå spørsmål og det er heller ikke mulighet for at jeg kan påvirke informantene på noen som helst måte. En av fordelene med å jobbe med nettspråkforskning er at man slipper unna det Labov kalte *the observer's paradox* (1972a).

4.2 Ethiske problemer

Det er mange fordeler ved å forske på nettmateriale. Den mest åpenbare er at det ligger tilgjengelig og en kan hente det ned uten at en nødvendigvis trenger å forlate sofaen hjemme engang. En slipper unna mye ekstrajobb i form av for- og etterarbeid ved spørreundersøkelser og intervjuer. Likevel byr denne typen forskning på andre problemer som det er nødvendig å si noe om. Selv om det ligger et hav av tilgjengelig språk-korpus rett foran fingerspissene våre, er det ifølge Stian Hårstad (under utgivelse, s. 9) ikke selvfølgelig at en bare kan forsyne seg av det. At det ligger tilgjengelig, er ikke det samme som at ytringene kan regnes som offentlige. På digitale arenaer er grensa mellom det private og det offentlige noe mer komplisert enn en kanskje skulle tro. På andre arenaer blir dette mer selvsagt: En forsker kan ikke gå inn på hvilken som helst syklubb med en diktafon uten å gjøre seg til kjenne. På digitale arenaer som er åpne for alle, som diskusjonsfora, åpne Facebook-grupper og lignende, har man helt andre muligheter. Derfor er det viktig at en vurderer hva som er etisk forsvarlig å gjøre i enhver situasjon.

NESH – Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora har laga en forskningsetisk veileder for internettforskning (2018). Formålet til NESH er å påse at «Forskningen skal verne om personlig integritet, sikre frihet og selvbestemmelse, respektere privatliv og familieliv og beskytte mot skade og urimelige belastninger» (NESH, 2016). Det første punktet i den forskningsetiske veilederen til

NESH omhandler det vanskelige skillet mellom det offentlige og det private (2018, s. 9). Skillet mellom det offentlige og det private kan være vanskelig å trekke ved internettforskning. Selv om informasjonen ligger åpent til på nettet, er det ikke nødvendigvis sånn at brukerne anser den som offentlig. Tjora trekker et skille mellom det tilgjengelige og offentlige. «I tilknytning til studier av *tilgjengelige diskusjoner* på Internett må vi vurdere hvorvidt de som deltar i disse diskusjonene, oppfatter dem som åpne eller lukkede» (2012, s. 101). Da er vi inne på det som NESH kaller *forventa offentlighet* (2018, s. 10). Forskeren må spørre seg om informantene forstår at handlingene og ytringene deres faktisk er offentlige og forstår at denne informasjonen potensielt kan bli brukt til andre formål. En må altså vurdere hvorvidt de som ytrer seg oppfatter foraene som private eller offentlige, åpne eller lukka. Pga. mangelen på fysisk interaksjon kan også brukerne få en falsk følelse av anonymitet, og dette må en forsker ta hensyn til. Det er heller ikke alltid slik at informasjon som er offentlig uten videre kan brukes i forskning, da noen grupper har krav på særlig vern og enkelte må beskyttes mot seg selv. Det er viktig å skille mellom ytringens offentlighet og informasjonens sensitivitet (s. 9)

For å sikre det NESH kaller kontekstuell integritet (2018, s. 10), bør forskeren vurdere nettstedets tilgjengelighet, de tekniske innstillingene, eventuell alders- eller adgangsbegrensning, hvor mange som har tilgang og hvor kjent dette nettstedet er. Min vurdering er at NRK Trøndelags Facebook-side får grønt lys på alle disse punktene: Det er ei åpen gruppe, og foruten Facebooks egen 13-årsgrense er det ingen adgangsbegrensning. Jeg vil si at stedet er godt kjent innafor en norsk kontekst, siden NRK er en stor, statseid mediekanal. Jeg går ut fra at de som ytrer seg i dette forumet gjør det med den viten at dette er offentlig og at alle som ønsker det kan lese det de har delt.

Ens egen eventuelle deltakelse i foraene må også vurderes i hvert enkelt tilfelle der en samler inn språk på nett. Jeg har ikke deltatt aktivt i noen av trådene jeg har analysert, og jeg har sånn sett ikke sett det som nødvendig å gi meg til kjenne. Om jeg skulle gjort dette, ville det bydd på noen utfordringer. Deltakelsen i forumet er flyktig, og jeg ville uansett ikke vært sikker på at jeg nådde fram til de jeg skulle nå fram til. (Se NESH, 2018, s. 14). I så måte er det også vanskelig å skulle innhente samtykke, siden informantgrunnlaget vil variere fra sak til sak - og det vil etter hvert være veldig mange informanter. Det vil kanskje være vanskelig å få tak i hver enkelt, og en må ta i betraktning at ikke alle er den de utgir seg for å være. Det å innhente samtykke ville ha komplisert prosessen betydelig, og jeg har vurdert det som ikke nødvendig i et såpass offentlig forum som NRK Trøndelags Facebook-side faktisk er. Som Hårstad er inne på, kan også innhenting av samtykke også tenkes å påvirke informantene (u.u., s. 11). Det å informere om at en er til stede som forsker vil potensielt kunne prege datamaterialet, siden deltakerne vil ha i bakhodet at de blir observert (jf. observers paradox, Labov, 1972).

Alle som bidrar med materiale skal være trygge på at de ikke kan identifiseres mot sin vilje (Hårstad, u.u., s. 11), og dersom en henter inn personopplysninger og sensitiv informasjon, bør en sørge for å innhente samtykke. Datamaterialet jeg har tatt av består

ikke på noen måte av noen sensitive opplysninger. Likevel kan det selvfølgelig hende at informantene ikke ønsker å bli gjenkjent basert på disse innleggene. Jeg kommer til å anonymisere både navn og kjønn, og jeg oppgir ingen informasjon om de som ytrer seg. I noen tilfeller gir jeg informasjon om den konteksten innlegget oppsto i, men slik jeg ser det, røper jeg ingenting sensitivt som kan være til ulempe hvis noen skulle bli indirekte identifisert. Jeg har også prøvd å søke på selve innleggene i ettertid, men jeg får dem ikke opp med mindre jeg faktisk blar meg tilbake eller søker på den opprinnelige nyhetsposten. Det kan se ut som at Facebook hindrer søk på enkeltinnlegg av personer på sider som dette³⁰.

Jeg sensurerer kjente navn i innlegg som kan oppfattes som hets. Det er også en fare for indirekte identifisering her, men ved å sensurere så unngår man i alle fall at innlegget kan bli knytta til navn i søkemotorer på nett.

4.3 Datainnsamling og avgrensning

Ifølge Androutsopoulos (2013) er det flere valg man kan ta, like mye som forskjellige tilnærminger man kan ha, når det gjelder datainnsamling på nett. Denne studien baserer seg på en *skjermbasert* datainnsamling, dvs. at jeg ikke har noe kontakt med informantene (s. 240). Materialet jeg bruker som grunnlag for studien, ligger under nyhetspostene på NRK Trøndelags offisielle Facebook-side. Materialet ble utvalgt ved å bruke *tid* som avgrensende faktor, samtidig som jeg også tok hensyn til antall innlegg. Tidsintervallet ble satt til 1. mai 2019 til 19. Juli 2019, og jeg satte nedre innleggsgrense til fem innlegg per post. Dette er fordi de fleste sakene der det foreligger færre innlegg bidrar til lite debatt - og også fordi disse svarene ofte er prega av at det er saker som ikke engasjerer i like stor grad. Det er mye blomsterbukkettemotikon og andre småting som ikke er så relevant i denne sammenhengen. Det var også mange saker som fikk mange innlegg av *uidentifiserbar* karakter. Det være seg innlegg med kun emotikoner eller høflighetsfraser og utrop som f.eks. «Lykke til!», «Flott jente!» eller «Hurra!». Besto et kommentarfelt utelukkende av denne typen innlegg, tok jeg det ikke med i undersøkelsen selv om posten hadde flere enn fem innlegg.

I alt ble 5446 innlegg fordelt på 137 Facebook-poster tatt med i undersøkelsen.

4.3.1 Kategorisering av type sak

I utgangspunktet hadde jeg tenkt å følge Evjens modell med kategoriene sport, kultur, kriminalitet, bil og trafikk, politikk og næringsliv. (2011, s. 38). Dette kunne jeg kanskje gjort om jeg hadde hatt mer materiale å ta av, men det viste seg tidlig at det heller var *enkeltsaker* som stakk seg ut. Abbasi-saken og vindkraftsaken var på agendaen i Trøndelag i tidsrommet jeg samla innlegg, og dermed ble det mer naturlig å ha flyktningsak og vindkraftsak som egne kategorier heller enn å legge disse sakene i mer

³⁰ Dette er kun basert på mine erfaringer, og det kan godt hende det finnes en måte å søke seg fram på.

generelle kategorier som *nyheter* eller *politikk*. Innsamlingsperioden min var også midt i den beste agurknyhetstida, og siden det så ut til at dialektprosenten i ganske stor grad var påvirket av agurk- og gladsakfaktoren, ble det naturlig å opprette egen kategori for dette. Jeg lot altså nyhetsagendaen i det gitte tidsrommet bestemme hva kategoriene ble.

De kategoriene jeg ble sittende igjen med var *sport; flyktningsak; vindkraftsak; trafikk, vei og bil; landbruk, skogbruk og dyrehold; kjendis og kultur; agurknytt og merkverdigheter* og til slutt en kategori for det som ble igjen – *andre nyheter*.

4.3.2 Kategorisering av type innlegg

Å plassere alle innleggene under enten *dialekt-* eller *språknormal* viste seg også å by på noen problemer. Dette kan ses i sammenheng med det Røyneland, som nevnt i avsnitt 3.1.4, er inne på når hun poengterer at det er vanskeligere å skildre vekslinga mellom svært like språk eller dialekter, siden disse i mange tilfeller er sammenfallende både fonemisk, syntaktisk og morfologisk. (2008, s. 52). Kanskje kan også lite normbevissthet pga. mye valgfrihet i skriftspråksnormalene spille inn her, som jeg nevnte i del 3.2.2. I mange av innleggene var det egentlig ikke mulig å skille dem ut som det ene eller det andre, siden typisk dialekt nær skrivemåte i mange ord vil være sammenfallende med den normalnære, og at dette vil variere etter hvilken dialekt en skriver på. Derfor må man kanskje tenke seg at noen få innlegg som ligger i normalnær-kategorien ble tenkt skrevet på dialekt av forfatter. Mange skriver også tilsynelatende normalnært, men med ganske mange avvik av den typen vi populært kaller «skrivefeil». Det kan tenkes at noen av disse «feilene» er sammenfallende med noen dialekttrekk, og at de derfor har blitt lagt i feil kategori. Likevel er det i de fleste innleggene mer uproblematisk å tolke, og jeg tar utgangspunkt i at den type feil vil kun ha liten betydning for resultatet i studien.

En del innlegg var av en sånn art at det ikke var mulig å se om det var verken det ene eller det andre - spesielt i tilfeller med korte ytringer og svar. «I fjor sommer» kan være både trondheimsmål og skriftnormal, hvis jeg tar utgangspunkt i en lite ortofon måte å uttrykke dialekt i skrift på. (Se Vangnes, 2019). «Så flott» og «Bruk PARAPLY!» er også eksempler på dette. Jeg valgte å legge disse inn under *uidentifiserbart*. Her la jeg også alt av alenestående emotikon, GIFs og annen minimalrespons.

Innlegg som inneholder dialektale avvik, men ellers er skrevet på normalnær måte kommer i *blandingsinnlegg*-kategorien. Det samme med innlegg som hadde en mer jevn fordeling av standardskriftspråk og dialektskriftspråk. Det kan være snakk om små dialektord som f.eks. «læll» og «sjø», eller fullstendige setninger. Når det gjelder avvik som ikke er dialektale, som f.eks. bruk av «d» i stedet for å skrive fullstendig «det», så jeg på resten av innlegget. Denne type medialektale avvik blir ikke regna med i seg selv, men havner i normalnær- eller dialekt nær-kategorien etter hvordan resten av teksten er skrevet. (Jeg kommer likevel til å vise til noen eksempler på medialektale trekk i del 5.5.2). Med blandingsinnlegg mener jeg altså det som består av elementer både fra standardskriftspråk og dialekt nær skriftspråk. Dette gjelder alle typer kodeveksling og kodeblanding, og jeg differensierte ikke mellom disse i innsamlingsprosessen. Siden

denne kategorien er litt spesiell på mange måter, vil jeg fokusere litt ekstra på denne i del 5.3.

Engelskinnlegg valgte jeg å overse i studien. Jeg la rene engelskinnlegg i uidentifiserbar-kategorien, og innlegg med kodeveksling norsk/engelsk i den kategorien som passa best for type norsk skriftspråk. Dette fordi engelsk kodeveksling ikke er noe jeg tenker å se på i denne studien, men det er verdt å nevne at det uansett var snakk om få innlegg. Svenskspråklige innlegg fikk samme behandling.

Nynorskinnlegg har jeg valgt å ikke differensiere fra bokmålsinnleggene. Det er kun få nynorskinnlegg med, og ingen av trøndelagskommunene har nynorsk som skriftspråk i dag (SSB, 2015). Dermed ser jeg ingen grunn til å se på forskjellen mellom nynorsk og bokmål i denne studien. Begge skriftnormaler med sine konservative og radikale varianter havner i normalnært-kategorien.

4.3.3 Dialektnær skrivemåte?

Vangsnes (2019) viser at dialektytringer kan variere etter hvor dialektprega de er, og hvor ortofont de er skrevet. Vi kan tenke at det er en skala fra det lite ortofone til det svært ortofone, og dialektinnlegg sånn sett kan se veldig forskjellig ut selv om de er skrevet av personer fra samme geografiske område. Dette gjør at jeg må finne et minste felles multiplum for dialektale trekk i innleggene, all den tid denne studien ikke hovedsakelig tar for seg å undersøke *grad* av dialektale trekk i innlegg. Noen ganger gir trønderdialekten seg kun til kjenne ved en ensom æ som personlig pronomen. Andre ganger er palatalisering av *n* gjengitt som både *mainn*, *mannj* eller i lite ortofone gjengivelser bare *mann*. Så har vi tilfeller der /ɔ/-lyden blir representert med *å* i stedet for *o*. F.eks. om /vøre/ blir skriftfesta som *vorre* eller *vårre*. Alt dette kan være tilstedeværende i en skriftlig avbildning av dialekt. Det blir nødvendig å sette opp noen kriterier for hva jeg anser som et dialektinnlegg og ikke.

Avvik fra en standardnormal kan være enten syntaktiske, fonologiske eller morfologiske. Sandøy (1994) argumenterer for at syntaktiske avvik heller må regnes som overdialektale talemålstrekk enn som dialekttrekk. Noen slike avvik kan kanskje likevel si noe om regional tilknytning, som i dette innlegget:

2

Når tid skal det gå opp for RBK at fotballkamper vinnes når det scores flere mål enn motstander. Og når tid skal det gå opp for RBK at for å score mål trengs det målscorere. Og når tid skal det gå opp for RBK at dagens såkalte spiss(er) må byttes ut med noen som er i stand til å score mål. [...]

Å si «når tid» i stedet for bare «når» er etter det jeg har erfart typisk for nordnorske dialekter³¹. Jeg synes likevel ikke det ser ut som det er noen særlig tvil om at innleggsforfatteren har intendert å legge seg på ei normalnær linje, og siden innlegget morfologisk sett er skrevet på bokmål, blir innlegg av denne typen lagt i normalnær-

³¹ Se wikipedia-artikkel om Bodødialekt, og trekket «nårti». (wikipedia.no, søkeord «bodødialekt»).

kategorien. Jeg kommer ikke til å vurdere noen syntaktiske avvik som dialekt i denne studien. Et av kriteriene blir derfor at avvikene er morfologiske eller fonologiske. Det finnes for så vidt flere typer morfologiske avvik fra standardnormalen, der ikke alle har med dialekt å gjøre. Det kan f.eks. være skrivefeil, forkortelser og slang. *Huffa* og *aua* er typiske «barneformer» av utropsord, og sånne typer ord er ikke dialektale avvik selv om de avviker fra skriftnormalen. Kriteriet må derfor være at det morfologiske avviket er dialektalt. Det samme med fonologiske avvik. De må representere dialektale trekk – f.eks. palatalisering eller senkning. Kriteriene blir altså som følger:

- 1) Ytringene må inneholde språkbruk som avviker fra kodifiserte skriftnormaler.
- 2) Avvikene må være dialektale – ikke andre «skrivefeil», emotikon, forkortelser og innslag av andre språk.
- 3) Avvikene må være morfologiske eller fonologiske – ikke syntaktiske.

4.3.4 Problemer med datainnsamlinga

Det er flere potensielle problemer med å jobbe med datamateriale på nett. Mulige problemer med innsamling basert på tidsintervall kan være at en genererer store mengder data, hvorav alt nødvendigvis ikke er like relevant eller interessant. (Jf. Androutsopoulos, 2013, s. 238). Nå var ikke aktiviteten på NRK Trøndelag så stor i denne tidsperioden, så jeg fikk ikke noen problemer med for store mengder data. Det jeg derimot så var at det var en skeivhet i hvilke typer saker jeg fikk samla i tidsintervallet. Hvis jeg hadde utvida perioden en god del, ville jeg nok fått litt mer variasjon i datamaterialet, men samtidig hadde det potensielt blitt en mengde som hadde vært vanskeligere å håndtere.

Innleggsforfatterens mulighet til å slette og å redigere innlegg kan også være et potensielt problem. Jeg har ingen garanti for at alle innleggene blir stående som de er hvis jeg skulle ha behov for å gå tilbake i materialet. Jeg tror likevel ikke det er veldig vanlig å slette og gjøre om på innlegg lenge etter at de er lagt ut og at saken er «over».

En teknisk ting som vanskeliggjorde innsamlinga noe, var at Facebook filtrerer bort innlegg som skal være lite relevante. Derfor så det noen ganger ut som det var flere innlegg enn det jeg faktisk fikk opp. Det så også ut til at Facebook filtrerte bort *enda* flere hvis jeg benytta mobil-applikasjonen. Likevel tror jeg det ikke påvirker resultatet nevneverdig, siden jeg tror de innleggene som blir filtrert bort stort sett er innlegg som ville havna i *uidentifiserbar*-kategorien. Jeg hadde også innimellom problemer med at jeg ikke fikk til å laste opp alle innleggene, og jo lenger bak jeg bladde meg, jo mer så det ut til å henge seg opp. Samtidig var dette unntaket heller enn regelen, og jeg tror heller ikke dette påvirker sluttresultatet i særlig stor grad.

Dette er en offentlig side, og hvem som helst som oppsøker innholdet kan se det. Det er likevel sann at de som *liker* siden mest sannsynligvis er de som i størst grad får den opp

på *feeden*³² sin. Hvis en har en Facebook-venn som har likt eller kommentert vil en også kunne få opp innlegget. Facebook bruker *algoritmer*, som i denne sammenhengen er en slags formel som regner ut hvem som skal se hva i nyhetsoppdateringa si. Oppgaven til algoritmen er å presentere det innholdet den beregner som mest interessant for deg, og dette vil være basert på tidligere aktivitet. Dermed vil de som tidligere har vist interesse for den typen mediasaker jeg behandler i denne undersøkelsen, mer sannsynlig få disse opp i feeden sin. Dette vil så klart kunne påvirke resultatene av studien, og kan være et mulig problem. På den andre sida, er det jo nettopp denne massen jeg studerer i denne oppgaven. Praksisfellesskapet er nettopp de menneskene som opptrer i kommentarfeltet, uansett hvordan de kom dit.

4.4 Tekniske grep og terminologi

Begrep jeg allerede har tatt i bruk er *dialektnær*, *skriftnormal* og *normalnær*. Jeg velger vanligvis å si at det er *nært* heller enn *i tråd med*, siden materialet ofte vil variere noe med hensyn til hvor «riktig» det er i forhold til standarden. Normbevisstheten vil variere fra person til person, og jeg kan ikke bruke korrekthet som et kriterium. Jeg må tolke intensjonen til forfatterne ut ifra de kriteriene jeg har satt for hva som er et dialektinnlegg og hva som ikke er det. Med dialektnær skrivemåte og dialektnære innlegg, mener jeg dialektprega skriftspråk som inneholder dialektale trekk som ikke finnes i skriftnormalene. Når jeg bruker begrepet *skriftnormal* i denne avhandlinga, mener jeg nynorsk eller bokmål.

Det som er posta fra NRK Trøndelags side i form av nyhetssaker og videoer, kommer jeg til å kalle *poster*. Det som brukerne har skrevet under kaller jeg *innlegg*.

Jeg kommer ikke til å markere avvik fra skriftnormalen med *sic* i innleggene jeg viser til i avhandlinga. Dette ville ha forstyrret leseflyten, og innleggene inneholder for mange avvik til at det ville vært hensiktsmessig. Jeg ville også ha måttet markere dialektavvik, eller avgjøre for hvert enkelt avvik hva jeg skal markere med *sic* eller ikke, og det ville blitt for tidkrevende. Innleggene står som de er posta av innleggsforfatterne, med alle de avvik de opprinnelig har.

Jeg vurderte om jeg skulle la være å ta med emotikoner, men jeg så at det kan være et viktig moment å få med etter hvert som jeg skal analysere enkeltinnlegg. Å fjerne emotikonene ville fjerna en viktig essens som språkbrukerne bruker bevisst, så det blir naturlig å ta dem med. Der teksten akkompagneres av emotikoner, spiller ofte emotikonene en viktig rolle for å modifisere teksten. Jeg behandler medialektale trekk spesielt i del 5.5.2.

³² Nyhetsoppdateringa på Facebook blir populært kalt «feed» etter engelsk «news feed».

I samtaler mellom flere, markerer jeg personene som *person 1*, *person 2* osv. Jeg markerer forfatteren av innlegget med kursiv, og de som er *tagga* med understreking.

5 Resultat og analyse

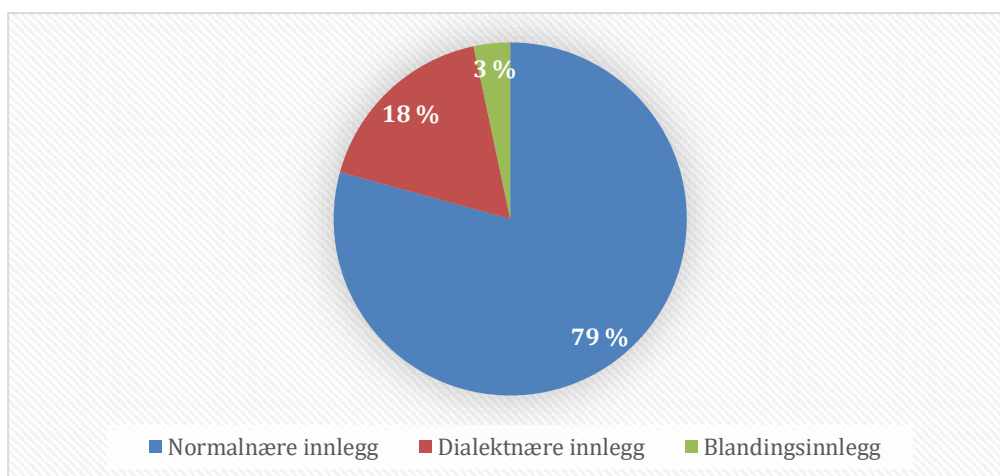
I dette kapittelet vil jeg presentere resultatene og analysen av materialet. I del 5.1 presenterer jeg de kvantitative funnene både samla og etter kategori, og i del 5.2 analyserer jeg variasjon mellom kategoriene med forskjellige forklaringsmodeller på hva som kan spille inn. Her vil jeg drøfte virkningen av *offentlighet*, *språkholdninger*, *engasjement*, *identitet* og *humor*. Jeg går igjennom kodeveksling og blandingsinnlegg i del 5.3, og i del 5.4 ser jeg litt på normer og normativitet. Til slutt går jeg igjennom strukturelle trekk i del 5.5.

5.1 Presentasjon av de kvantitative funnene

Av 5446 innlegg som ligger til grunn for denne studien, foreligger det 757 dialektnære innlegg, 145 blandingsinnlegg og 1095 uidentifiserbare innlegg. Den totale dialektprosenten, med reine dialektinnlegg og blandingsinnleggene samla, ligger på 21. (Dette er altså uten de uidentifiserbare innleggene, som jeg ikke tar med i prosentregninga i emnekategoriene). De fleste innleggene er altså skrevet etter en av språknormalene, hele 79 prosent (se figur 1 under). Dette viser at det er mest vanlig å bruke skriftnormal i kommentarfeltene på NRK Trøndelags Facebook-sider (jf. problemstillinga). Samtidig viser det også at det ikke er *uvanlig* å bruke dialekt. Ca. 1 av 5 valgte å bruke dialekt i sine skriftlige ytringer på denne offentlige arenaen, og jeg skal drøfte hvilke grunner det kan være til dette i del 5.2. Jeg kommer ikke til å omtale uidentifiserbare innlegg videre i studien.

	Antall innlegg	Prosent
Normalnære innlegg	3450	63 %
Dialektnære innlegg	757	14 %
Blandingsinnlegg	145	3 %
Uidentifiserbare innlegg	1094	20 %
Totalt	5446	100 %

Tabell 1 Kvantitativ framstilling av alle innleggene

Figur 1 Prosentvis fordeling av de samla resultatene

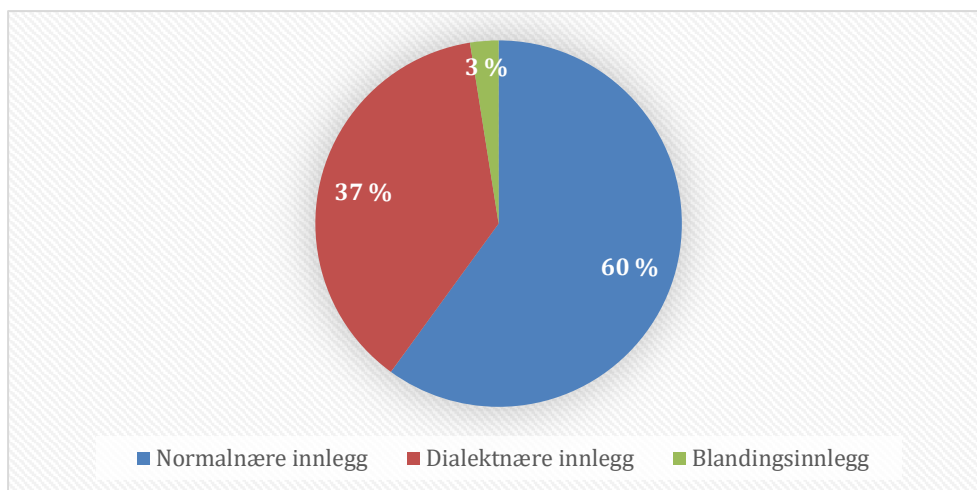
5.1.1 Presentasjon av resultatene i de forskjellige kategoriene

Hvis vi ser nærmere på de forskjellige kategoriene, presentert i tabell 2, kan vi se at det finnes en god del variasjon i materialet. Totalt er andelen dialekt- og blandingsinnlegg, altså innlegg med dialektinnslag, på 21 prosent, men spennet mellom den kategorien som hadde flest versus den som hadde færrest dialektinnlegg er på hele 32 prosent. *Agurknytt-kategorien* fikk 40 prosent dialektinnlegg, mens *flyktningsesaken* fikk bare 8. Dette skal jeg også drøfte i del 5.2.

	Normalnært	Dialektnært	Blanding	Prosent dialektinnlegg
Agurknytt og merkverdigheter	360	225	15	40 %
Vindkraftsak	422	135	20	27 %
Sport	403	123	17	26 %
Trafikk og bil	512	86	29	18 %
Andre nyheter	252	45	11	18 %
Land-, skogbruk og dyrehold	375	55	11	15 %
Kjendis og kultur	467	54	23	14 %
Flyktningsesak	659	34	19	8 %

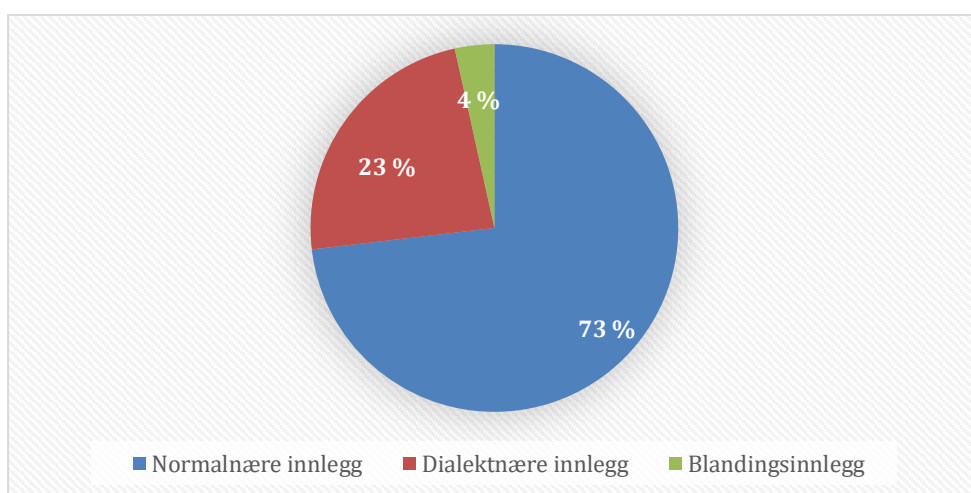
Tabell 2 Kvantitativ framstilling av alle kategoriene

I *agurknytt- og merkverdigheter-kategorien*, var det en total på 878 innlegg fordelt på 18 poster, hvor 360 var normalnære innlegg, 225 var dialektnære og 15 blandingsinnlegg. Som vist i Figur 2 er den totale dialektprosenten på 40, fordelt på 37 prosent reine dialektinnlegg og 3 prosent blandingsinnlegg. I denne kategorien var det saker om forvilla kornsnoker, måse som skremmer ansatte ved NRK Tyholt, kopplam på Oppdal og Rigmor som fant en negl i godteriet sitt. Altså en lett blanding av uskyldige, om enn noen ganger litt småskremmende reportasjer. Dette legger til rette for en god del spøk og skjemt, og *tagge*-funksjonen ble brukt ganske hyppig i noen av disse sakene. Jeg kommer til å drøfte seriøsitet og humor i del 5.2.2.

Figur 2 Prosentvis fordeling av innlegg i kategorien «agurknytt og merkverdigheter»

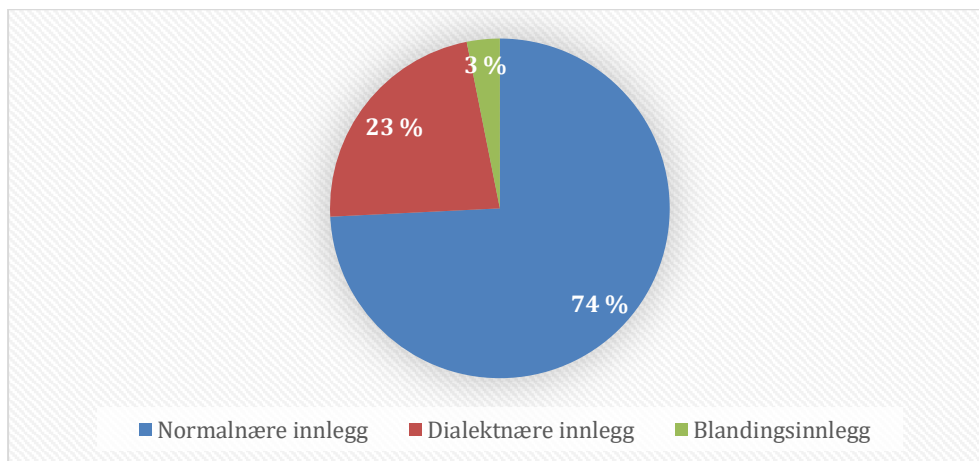
Som nr. 2 i rangeringa flest til færrest dialektinnlegg kommer *vindkraftkategorien*. Her regna jeg totalt 733 innlegg fordelt på 20 poster. Det var 422 normalnære innlegg, 135 dialektnære innlegg og 20 blandingsinnlegg. Det gir en prosentvis fordeling på hhv 73, 23 og 4 prosent. (Se figur 3) - og da altså 27 prosent dialektinnlegg til sammen. Det kokte rundt saken om vindturbiner på Frøya i innsamlingsperioden, og dette var en sak som berørte og provoserte mange. Hadde ikke dette vært en sak som var så tydelig på agendaen i perioden, ville jeg sannsynligvis ikke ha laga en egen kategori, men lagt eventuelle innlegg i en mer generell nyhets- eller aktualitetskategori. Jeg kommer til å drøfte dette med engasjement og følelser som veien til en mindre formell språkstil i del 5.2.5.

Figur 3 Prosentvis fordeling av innlegg i kategorien «vindkraft»

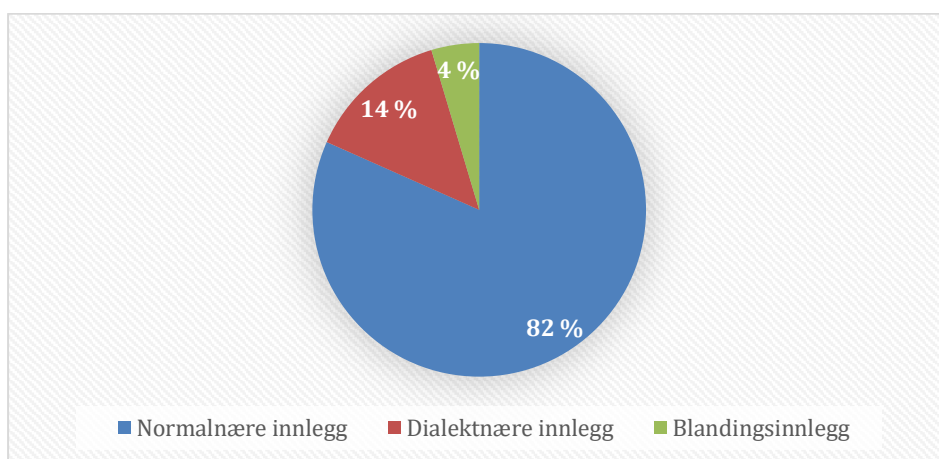
Deretter kommer kategorien *sport* med totalt 691 innlegg fordelt på 25 poster. 403 var normalnære, 123 dialektnære og 17 var blandingsinnlegg. Innleggene fordelte seg på 74 prosent normalnære, 23 prosent dialektnære og 3 prosent blandingsinnlegg – og dermed 26 prosent dialektinnlegg totalt. (Se figur 4). Både det at vindkraftkategorien og

sportskategorien får såpass høy dialektprosent i forhold til mange andre kategorier, kan understøtte Evjens funn om at engasjement kan påvirke dialektprosenten (2011). Det var en god del engasjement rundt RBK og det noen mente var dårlig spill, dårlige trenere, dårlig ledelse osv. Jeg drøfter engasjement og følelser i del 5.2.4.

Figur 4 Prosentvis fordeling av innlegg i kategorien «sport»

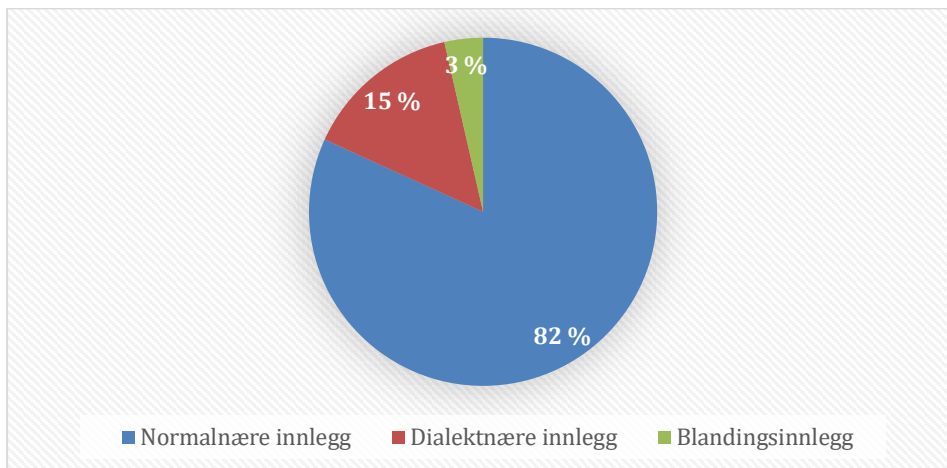
Kategorien *bil og trafikk* fikk en total på 694 innlegg fordelt på 12 poster, hvorav de identifiserbare innleggene besto av 512 normalnære, 86 dialektnære og 29 blandingsinnlegg. Dette gir en fordeling på 82 prosent normalnære innlegg, 14 prosent rene dialektinnlegg og 4 prosent blandingsinnlegg, altså en dialekttotal på 18 prosent. (Se figur 5). Her finner vi saker som f.eks. har med trafikkregler (og brudd på disse), bompenger og jernbane å gjøre. Her var det også noen innlegg som kunne vært satt i en egen politikk-kategori, men jeg bestemte meg for å legge alle poster som omhandla samferdsel i *bil og trafikk* siden mange av de andre kategoriene også vil inneholde en god del saker som har politisk karakter.

Figur 5 Prosentvis fordeling av innlegg i kategorien «bil og trafikk»

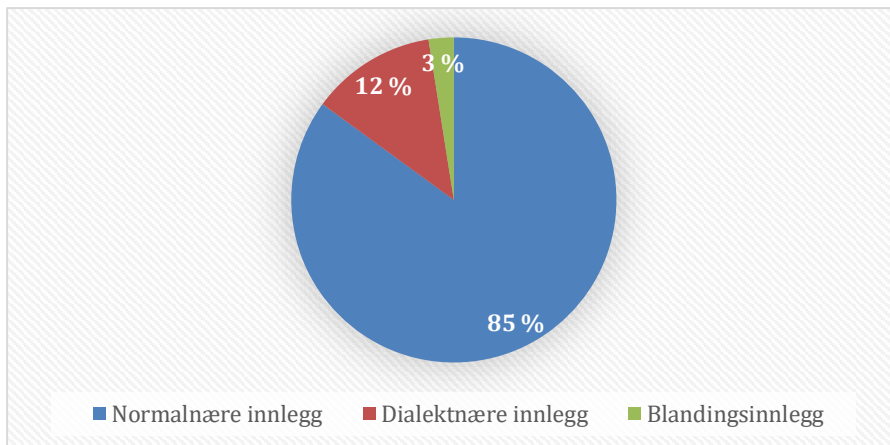
I kategorien *andre nyheter og reportasjer* fikk jeg en total på 420 innlegg fordelt på 23 poster. Her var det 252 normalnære innlegg, 45 dialektnære og 11 blandingsinnlegg.

Det ble sammenlagt en dialektprosent på 18. (Se figur 6). Dette er en litt vanskelig kategori, siden det er det som ble igjen etter alt annet har fått sine plasser. Her ligger det litt forskjellig – blant annet det som omhandler politiske partier og meningsmålinger, dårlig plass på kirkegård, Nord universitet, kvinner i brannvesenet og f.eks. en sak om et verge som hadde stjålet 130 000 kroner fra sin klient. Felles for dem er at de enten er nyheter som ikke passer i noen av de andre kategoriene, eller reportasjer som ikke er «morsomme» nok, eller *for viktige* til å havne sammen med *agurknytt og merkverdigheter*. I denne kategorien er det heller ingen enkeltposter som stikker seg ut med markant flere dialektinnlegg enn de andre, men selv om de prosentvis har stor andel dialekt, er det saker som totalt har veldig få innlegg, og det gjør at det er vanskelig å analysere dem som tråder med høy dialektforekomst. F.eks. i en post om at rektor ved Nord Universitet ville flytte selv om de hadde lovet å betale 180 millioner i leie, var det totalt 13 innlegg og 5 av disse var dialektinnlegg. Prosentvis er dette relativt høyt, men representativiteten er lav når det er såpass få innlegg. Jeg kommer ikke til å gå videre med å analysere denne kategorien.

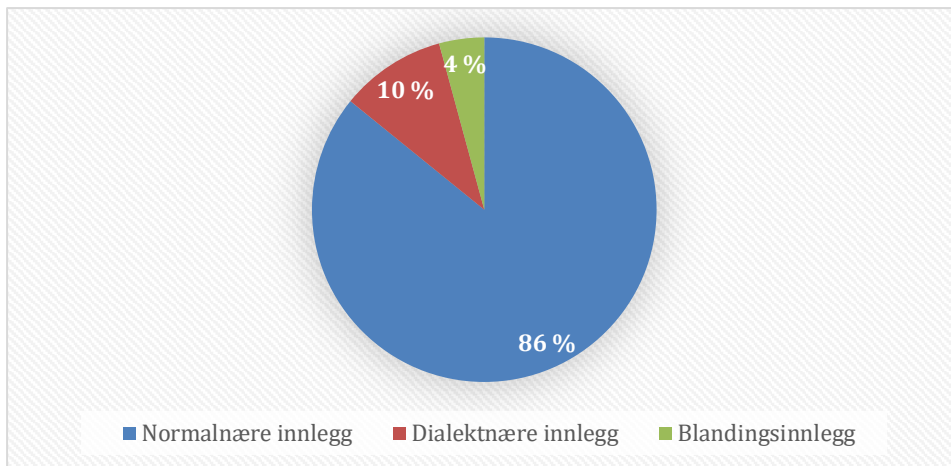
Figur 6 Prosentvis fordeling av innlegg i kategorien «andre nyheter og reportasjer»

I *land-, skogbruk og dyreholdskategorien* har jeg samla en total på 509 innlegg fordelt på 12 poster. Av disse er 375 normalnære innlegg, 55 reine dialektinnlegg og 11 blandingsinnlegg. Dette gir en prosentvis fordeling på 85 prosent normalnære innlegg, 12 prosent dialektinnlegg og 3 prosent blandingsinnlegg. Totalt er det 15 prosent dialektinnlegg. (Se figur 7). Her er det litt variasjon postene imellom, der to poster om *hannbjørn skutt i Selbu* var de som vakte størst engasjement. Dialektprosenten i disse to postene var på hhv. 22 og 20. Dette er litt høyere enn gjennomsnittet for kategorien, og dette kan også ha sammenheng med engasjement og følelser.

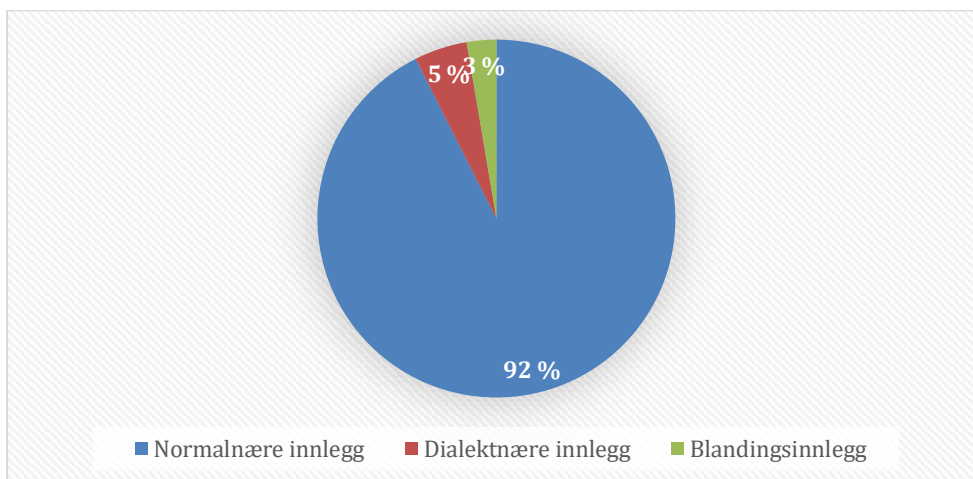
Figur 7 Prosentvis fordeling i kategorien «dyrehold, land- og skogbruk»

I kategorien kjendis og kultur talte jeg 652 innlegg fordelt på 10 poster. 467 var normalnære, 54 dialektnære og 23 var blandingsinnlegg. Prosentvis fordeling på alle identifiserbare innlegg er 86 prosent normalnære, 10 prosent dialektnære og 4 prosent blandingsinnlegg. Dette gir en dialekttotal på 14 prosent. (Se figur 9). Jeg er usikker på hvor representativt dette er for denne kategorien for øvrig. Det var relativt få poster, og av disse var det to poster om Metallicas konsert i Granåsen, tre poster om Trond Giske, to poster angående kongefamilien og to poster om Rita Ottervik. Den siste handla om at trøndere angivelig raste etter revylags harselering med trønderpolitikere. Denne tråden fikk en dialektprosent på 26, som er en god del over gjennomsnittet for denne kategorien. Det at saker som omhandla politikere havna i denne kategorien virker kanskje merkelig, men jeg lot sakenes natur bestemme kategoriseringa. F.eks. det at en posttyv hadde stjålet Rita Otterviks post anser jeg mer som en sak som kommer på grunnlag av at Rita Ottervik er en kjent figur i regionen enn å ha noe med politikk å gjøre. Det samme med Trond Giskes bryllup. Jeg var noe mer i tvil når det gjaldt saken «to styremedlemmer trakk seg etter Giske ble valgt som styreleder». Jeg la den likevel i kjendis-kategorien siden jeg anså den for å handle mer om Giske som person enn politikk. Det er mulig denne avgjørelsen var feil, men det ville uansett ikke ha fått veldig stort utslag fra eller til i denne studien.

Figur 8 Prosentvis fordeling av innlegg i kategorien «kjendis og kultur»

Helt nederst i rangeringa kommer flyktningekategorien. Her talte jeg en total på 869 innlegg fordelt på 17 innlegg. Det var 659 normalnære innlegg, 34 dialektnære innlegg og 19 blandingsinnlegg. Dette var den kategorien som hadde færrest dialektinnlegg med en total dialektprosent på kun 8. Dette fordelt på 5 prosent reine dialektinnlegg og 3 prosent blandingsinnlegg. (Se figur 9). Hovedandelen av innleggene i denne kategorien omhandla Abassi-saken, som på mange måter var en svært aktuell sak i Trøndelag i dette tidsrommet. Her var det også en god del engasjement, men dialektinnleggene uteble for det meste. Jeg kommer til å drøfte dette i del 5.2.

Figur 9 Prosentvis fordeling av innlegg i kategorien «flyktingesak»

5.2 Analyse av variasjonen

Det er en del variasjon i dialektprosenten innafor de forskjellige kategoriene, som det framkommer av del 5.1. Det er ikke alltid så lett å se et mønster i det som foreligger, spesielt ikke i kategorier der grunnlaget var mer mangelfullt. Samtidig er det ganske stor forskjell mellom den kategorien som hadde flest dialektinnlegg og den som hadde

færrest. Dette skal jeg se nærmere på i den kommende delen. Som allerede nevnt er engasjement og følelser noe som kan påvirke dialektprosenten. En annen faktor som ser ut til å påvirke dialektprosenten er kjennskapet de som skriver har til hverandre. Jeg kommer til å se på aksene *seriøst* – *useriøst* og aksene *offentlig* – *privat*. Jeg kommer også til å drøfte funnene mht. identitet og tilhørighet, «vi»-koden og «de»-koden og språkholdninger i denne delen.

Jeg kommer hovedsakelig til å fokusere på de kategoriene som hadde høyest dialektprosent og de som ligger helt nederst for å sammenligne. Samtidig vil jeg trekke fram noen enkeltposter som skiller seg ut.

5.2.1 Ytterpunktene i materialet

Når det gjelder kategoriene så er ytterpunktene *agurknytt og merkverdigheter* og *flyktningsak*, som vist i tabell 2. I den førstnevnte er dialektandelen på 40 prosent, sammenligna med bare 8 prosent på sistnevnte. Disse er veldig forskjellige hvis vi tenker på *alvorlighetsgrad*, og dette kommer jeg tilbake til i del 5.2.2.

I kategorien *flyktningsak* bar flere av innleggene preg av å være støtteerklæringer, samtidig som det var endel diskusjon rundt asylpolitikk - og ikke minst diskusjon rundt Abbasi-familien og hvorvidt de fortjener å få være i Norge. Innlegg **3** er henta fra en post som kom etter Abbasi-familien hadde kommet tilbake til Norge. Formuleringene bærer preg av at innleggsforfatteren har tenkt igjennom hva han eller hun ville si. Setningene er fullstendige, vedkommende har ingen ukonvensjonell tegnsetting eller ukonvensjonelle stavemåter. *Saksbehandling* har fått hankjønnending og dette kan også gi et inntrykk av saklighet og urbanitet i motsetning til om vedkommende hadde brukt en radikal stil. (Se del 3.1.2). Den samme formelle stilen preger innlegg **4**. Selv om den innlegget består av en ufullstendig setning, altså utelatelse av subjekt, er det en seriøs og saklig stil over innlegget. Innleggsforfatteren bruker begreper som *ukritisk*, *deportasjon* og *etisk kompass*, noe som forsterker det formelle og gjennomtenkte preget. Ingen av innleggene har ukonvensjonell tegnsetting eller emotikoner, og de har et *formelt* preg sammenligna med det andre ytterpunktet på skalaen.

3

Det er to typer mennesker som mener noe om denne saken. De som ikke har satt seg inn i saken, men som har tittet litt i mediene. Det er blandede meninger blant disse. Så er det de som har satt seg inn i saken og har skjønnt at dette ikke handler om vår «nye, grusomme» lovverk. Samtlige som har lest og forstått hvorfor saken har endt slik er enige om at dette var riktig.

Synd for barna at moren har utnyttet og trenert saksbehandlingen så lenge.
Trist sak.

4

Ukritisk av NRK å skrive «tvangsreturnere» når det i realiteten er snakk om en deportasjon til et land ingen av barna har tilknytning til. Har dere ikke et etisk kompass?

I kategorien *agurknytt og merkverdigheter*, var det flere poster som hadde veldig høy dialektprosent. Blant disse en videopost om plagsomme måker i hekketida. Denne hadde

en dialektandel på 61 prosent, som er den høyeste dialektprosenten i kategorien. I innleggene **5a-5c** under foregår det en liten samtale mellom to som ser ut til å kjenne hverandre fra før. Her får vi se en annen tone enn den i innlegg **3** og **4**. Samtalen er tøysete og tydelig uformell. Vi finner både dialektale og medialektale trekk; det er flere andre avvik fra standardnormen. F.eks. åpner *person 1* med «Her på Kolvre», ikke *Kolveid* som er den vedtatte stavemåten på stedsnavnet. Av andre dialektord som kan nevnes er «e» i stedet for *er*, «gæli» i stedet for *galt*, «spreng» i stedet for *springe* og «dein» som markerer palatalisert dental/alveolar i ordet *den*. (Jeg kommer tilbake til dette med skriftfesta trøndersk og medialektale trekk i del 5.5.1 og 5.5.2). Av medialektale trekk, kan vi f.eks. se at *person 1* skriver «xtrem» i stedet for *ekstrem*, noe som kan betegnes som en ny og ukonvensjonell stavemåte. Ellers inneholder innlegget ufullstendige setninger, eksessiv bruk av emotikoner og manglende bruk av punktum for å ende setninger. Alt dette, sammen med det litt tøysete innholdet, gir et *useriøst* preg.

5a

Person 1: Her på Kolvre e dem xtrem 🙄 Det e gæli Nårn må legg i å spreng for ein måsi haha 🤔🤔🤔

5b

Person 2: æ e heldigvis trøgg i biln 🤔 fr hr om dan så trur æ næsstn måsin tokk m sæ halle håre 🤔 såg itj nå førri dein kom borti høvve 🤔 attme gammel jokern 🤔

5c

Person 1: Hahaha Huff 😂🤔🤔🤔

Innleggene jeg har vist til over kan sies å være ytterpunkter på muntlig/skriftlig-kontinuumet i denne konteksten. (Se del 3.2.1). Jeg vil i delene som kommer prøve å vise om det er noen faktorer som ser ut til å påvirke dette valget i praksisfellesskapet NRK Trøndelag. Hva kjennetegner diskusjonene der det er høy forekomst av dialektale trekk versus de diskusjonene dialektprosenten er lav?

5.2.2 Grad av seriøsitet

Når det gjelder kategoriene så er ytterpunktene *agurknytt og merkverdigheter og flyktingesak*, som vist i tabell 2. Abbasi-saken full av engasjement og følelser (del 5.2.4), og likevel havna de altså nederst på rangeringa når det gjelder antall dialektinnlegg. Det må være en annen faktor som også spiller inn her: Disse er motsetninger hvis vi tenker på *alvorlighetsgrad*. Og med økt alvorlighet kan det tenkes at det blir viktigere for innleggsforfatterne å uttrykke seg på en gjennomtenkt, mer formell og «passende» måte, og motsatt kan det hende at forfatterne av innlegg som står under morsommere poster uttrykker seg mer impulsivt og uformelt.

Flere av Isdals informanter oppga at de brukte dialektinnslag for å «løse opp stemninga» eller for å «vise at jeg tuller, er komisk». (2009, s. 72). Dette stemmer godt overens med funnene mine, der den kategorien med flest «tulle-saker», altså *agurknytt og merkverdigheter*, hadde en markant større andel dialektinnslag enn de andre kategoriene. Det oppleves kanskje ikke som like passende å bruke dialekt i mer seriøse saker, og det kan hende det er et stigma knytta til det.

Hvis vi ser bort fra variasjon mellom kategorier, kan grad av seriøsitet på innleggene også variere innad i de forskjellige kategoriene. Måke-videoposten som jeg nevnte i del 5.2.1, inneholder en veldig høy dialektprosent og en temmelig høy andel useriøse og litt *tøysete* innlegg av den samme typen som vi så i innleggene **5a-c**. Men midt oppi alt dette dukka det også opp et innlegg av en person som tydeligvis var bekymra for måkenes framtid:

6

Svært mange måkearter sliter, er rødlistede og totalfredet – synd at NRK Trøndelag er med på å bygge opp det negative synet mot måkene 😞 Hvert år får måker ødelagt sine reir, og plages og drepes fordi mennesker har et negativt syn på dem, NRK bør heller informere om hvordan måkene sliter, og hvordan man kan hjelpe dem.

Bortsett fra et emotikon og et manglende punktum foran denne (et hyppig medialektalt trekk er å bytte ut punktum med emotikon), er dette et innlegg som er blotta for alle ukonvensjonelle og muntlige trekk. Dette innlegget ser ut til å ha gjennomtenkte formuleringer, er morfologisk sett skrevet helt normrett etter bokmålsnormalen, og ikke en veldig radikal sådan. Kanskje innlegget hadde virka mindre seriøst hvis vedkommende hadde slengt på noen *a*-endinger på *rødlistede* og *totalfredet*? Hva om hele hadde vært skrevet på dialekt og med tre utropstegn til slutt? Det forblir kun hypotetisk, men man kan jo tenke seg at inntrykket hadde vært noe annerledes.

Selv om materialet i veldig stor grad bærer preg av å komme fra en region som består av kun bokmålskommuner, dukka det en sjelden gang også opp nynorskinnlegg. En sak om pelsdyrbønder som ville saksøke staten fikk 94 prosent normalnære innlegg. I innlegg **7**, ser vi at innleggsforfatteren bruker normrett nynorsk. Dette bærer også preg av en viss seriøsitet, og selv om nynorsk kanskje ikke kan sies å være en prestisjevariant på lik linje med bokmål (jf. del 3.1.2) er det nærliggende å tro at ingen skriftnormaler trigger de samme assosiasjonene som dialektbruk gjør. Både bokmål og nynorsk er noe man har lært på skolen, det finnes en «riktig» og en «feil» måte å utføre det på, og det blir brukt i bøker, i aviser og noen ganger også i talt variant, f.eks. på nyhetene.

7

Pelsdyr-bøndene har min sympati. Dei har drive lovleg næring. Bak makt om å leggja ned næringa må det liggja tilsvarende ansvar for dei berørte. Det er ei eksistensiell krise for dei som blir berørt.

Hvis vi går til motsatt ende av skalaen, mot det *useriøse*, finnes det flere innlegg som er skrevet på en talemålsnær måte. Dette kan også være snakk om normalnære innlegg med en muntlig stil som f.eks. i innleggene **8a-b**. Nå kan vi ikke vite helt sikkert hva slags dialekt innleggsforfatterne snakker, men hvis vi ser bort fra det så viser særlig innlegg **8a** at man kan skrive med normalnær ortografi og fortsatt ha et svært muntlig og uformelt preg. Innlegget mangler punktum etter den første setningen, og den andre setningen er ufullstendig. Innlegget inneholder også to emotikoner som forsterker det noe useriøse inntrykket. Forfatteren av innlegg **8b** går enda lenger, og har et dialektalt eller *slang*-aktig innskudd; «døvvva».

8a

Hadde besøk av samme karen på tunet jeg også 😊 okkuperte hengekøya. 🍷

8b

å fy f... 🙄🙄 jeg hadde døvva 😞

I en sak om Rigmor som hadde funnet en negl i sjokoladen sin, dukka det opp mange tøysete og ertete innlegg, som f.eks. innlegg **9**³³. «slæpp» og «nægla» har fått /æ/ markert, og forfatteren har kvittert med hele fem grinesmilefjes. For å videre vise forskjellen på en tøysete og uformell stil og en seriøs stil viser jeg også innlegg **10** fra samme post. Her er det en bruker som er misfornøyd med lavmåls journalistikk, og innlegget er formulert som en klage til NRK Trøndelag. Vedkommende ser ut til å innrette skriftstilen etter innholdet, det hele virker veldig formelt. Foruten en innledende ellipse, og en «tenk det» er det lite muntlighet å spore. Ordvalgene virker gjennomtenkte, vedkommende bruker komma og punktum på konvensjonell måte og det er ingen emotikoner eller andre medialektale trekk. Innlegget får et veldig seriøst preg hvis vi sammenligner med innlegg nummer **9**.

9

Nu veit du at du skal slutt med å tilføre kroppen sånt svineri. Å da slæpp du å tygg nægla av andre 😞😞😞😞😞

10

Krever lisenspengene tilbake. Tenk det, at en skattefinansiert og godt bemannet redaksjon prioriterer tull som dette, fremfor vesentlig og relevant nyhetsjournalistikk. Og når jeg først er i gang: Det er lenge siden sist det kom debattskapende eller viktig undersøkende journalistikk fra NRK Trøndelag. Derimot har dere perfektionert kunsten å bedrive høytlesning av arbeidet til hardtarbeidende journalister i avisene i Trøndelag, og få den til å fremstå som deres egen. Her trengs det endring!

5.2.3 Grad av offentlighet

I del 3.1.3 skrev jeg om språklig tilpasning, og i dette ligger det at relasjon til mottakeren vil ha mye å si for hvilken stil en språkbruker benytter seg av. Jeg nevnte konvergens og divergens og hvordan en språkbruker kan ønske å fjerne seg eller nærme seg en samtalepartner. Isdals viste f.eks. at språkbrukerne i studien hennes innretter seg etter samtalepartneren også i skriftlige domener. (2009, s. 69). Dette tror jeg er gjeldende for materialet mitt også, selv om kommentarfeltene er offentlige. Det er flere eksempler på at folk har små personlige utvekslinger i kommentarfeltene. Dette er kanskje unikt for Facebook som debattarena, siden folk kan *tagge* hverandre i innleggene, og også få varsel om det når de har blitt tagga. Nå er ikke dette privat i ordets rette forstand, det ligger åpent så alle kan se det. Samtidig vil jeg tro en samtale med få deltakere som kjenner hverandre godt, får et annet preg enn diskusjon mellom

³³ Dette innlegget er muligens skrevet av en nordlending pga. bruken av «nu», og ikke apokope i «å tilføre». Samtidig er det et tvilstilfelle, så jeg lar det stå.

ukjente, selv om samtalen skulle foregå på et offentlig sted. Altså kan vi si at brukernes kjennskap til adressatene vil spille inn på valg av kode.

Det er en tendens til at små utvekslinger og samtaler av den typen jeg har nevnt over forekommer oftere i litt lettere og mindre alvorlige saker. Særlig skjer dette under temaer som potensielt kan by på litt spøk og moro. Denne typen innlegg er trolig ikke skrevet for alle som måtte lese dem, de er ganske interne i sin karakter. Derfor er det kanskje ikke så overraskende at mange slike innlegg er skrevet på dialekt. Både Skog (2013), Isdal (2009) og Skafte Jensen (2019) har vist at det er vanlig å differensiere, og det ser ut som det er tilfelle for brukerne i dette praksisfellesskapet også. Det kunne tenkes at den samme personen ville skrevet normalnært hvis vedkommende retta seg utover som personen i innlegg **10**, men skriver dialektnært når han eller hun tagger en venn som i innleggene **11a-d**. Denne samtalen spiller seg ut under en nyhetspost om bompenger i Trondheim. Det er selvfølgelig vanskelig å vite om disse ville ha skrevet like dialektnært om kommentarene var ment for mange, men det virker som tendensen er at dialektandelen er svært høy i småsamtaler mellom venner.

11a

Person 1: Glad æ itj bor i Trondheim Person 2

11b

Person 3: Person 1 å vi skal vel sørge for noen bomber oppi Selbu også

11c

Person 1: Person 3 dokk må vær fornøyd med dm dokk har rundt husvæggen dokker no. 😊

11d

Person 2: Person 1 kjøre skuter ca 7-9 mnd i året æ UE.

12a

Person 1: Person 2 Person 3 glad dokk fløtta?

12b

Person 2: Person 1 oioioi, en kornsnok gitt. E væll like farlig som å stikk sæ i fingern med en nål 😊

12c

Person 1: Kan no vøæ ilter av sæ

12d

Person 3: Haha, æ e gla æ flytta 😊

13a

Person 1: Person 2 verdens undergang nærme sæ 😊

13b

Person 2: Person 1 fy dæ benny 😊

13c

Person 3: Person 1 omg æ døvve 😊 😊 😊 verdens undergaaaaang 😊

13d

Person 2: Person 3 no e dåkk Slæm me mæ

13e

Person 1: Person 3 😊 🙄

På en videopost om en kornsnok som hadde dukka opp midt i veien på Tyholt, var dialektandelen 39 prosent. Her lå det også an til en del morsomheter mellom venner;

blant annet innleggene **12a-d** og **13a-e**, som er skrevet i en tydelig dialektprega stil. Som nevnt i del 5.2.2, ser seriøse innlegg til i mindre grad være skrevet på dialekt. Jeg fant også i den samme posten et innlegg som heller bevegde seg i retning seriøsitet. I innlegg **14** uttrykker innleggsforfatter en motstand mot fremmedarter i Norge. Innlegget er skrevet i normalnær stil og inneholder ingen medialektale trekk som emotikon eller bevisst ukonvensjonell tegnsetting som har en effekt. Teksten inneholder et avvik på normalortografien; «inget», som er svensk. Om vedkommende har forveksla denne med «intet» eller faktisk kodeveksler til svensk er ikke godt å si, men det er uansett ikke mye muntlighet å spore. Felles for de seriøse innleggene **6, 7, 10** og **14** er at de ser ut til å henvende seg til et større publikum enn f.eks. **12** og **13**.

14

Spiller ingen rolle at den ikke er giftig, det er en fremmedart og har inget i norsk natur å gjøre, å gjøre sånne dyr lovlig er en tabbe. Det er en kjensgjerning at de vil bli satt ut / forlatt, rømme osv, og der er folk som akkurat som med kattunger synes-det er enklere å bare kaste de i veikanten enn å ta ansvar. Det holder da med de dyrene vi har fra før.

Rigmor som fant en negl i sjokoladen sin, nevnte jeg også i del 5.2.2. Denne posten føyer seg inn i rekka av saker som inviterer til interne morsomheter. I innlegg **15** ser det ut som at innleggsforfatteren minner en venn på noe som har skjedd ved en annen anledning. Vi som er utenforstående vet ikke hva det var med denne servelatbrøds-kiva, men sett i konteksten med negl i godteriet, kan man jo få noen anelser. Innlegget har noen dialektale trekk, f.eks. «koffår», og medialektale trekk som «t» for «te» eller *til* og til slutt et grineflireemotikon. Innlegget er uformelt og useriøst – og internt.

15

Person 1: Person 2 vet ikke koffår, men fikk mæ t å tenk på servelat brøds-kiva di 🤪

Flere av de interne samtalerne er skrevet på en dialekt-nær måte, og jeg mener at det er gode holdepunkter for å si at grad av tiltenkt offentlighet vil påvirke valg av skriftstil.

5.2.4 Engasjement og følelser

Det at kategoriene *vindkraft* og *sport* kom på hhv andre (27 prosent) og tredjeplass (26 prosent) når det gjelder antall dialektinnlegg, kan tyde på at det finnes en sammenheng mellom engasjement og hvilken kode en språkbruker benytter seg av. Evjen (2011) fant også at dialektprosenten økte i takt med følelsesmessig engasjement. Og som jeg har vært inne på, brukte Labov følelser og engasjement bevisst for å få fram den mest internaliserte måten å prate på, «the vernacular» (1972b).

Vindkraftsaken på Frøya var aktuell i perioden jeg samla innlegg, og engasjementet rundt denne var veldig høyt. Aksjonister prøvde å forhindre at TrønderEnergi skulle bygge en vindturbinpark i nærområdet deres. Planene, og etter hvert gjennomføringa av planene til TrønderEnergi førte til mye frustrasjon, og noen hadde angivelig prøvd å sabotere utbygginga. Ved et tilfelle var det en vindkraftarbeider som hadde følt seg forsøkt pressa av vegen av noen, og dette mente man måtte være en av aksjonistene. Innlegg **16** er skrevet av en bruker som forteller akkurat hva han eller hun synes om

denne saken. Innlegget er skrevet på en dialekt nær måte og en ganske lydrett sådan – vedkommende markerer palatalisering og senkning fra e til æ. Innlegget er krydra med tre «panneklask»-emotikon og inneholder også utropt «Nei, vettumæka!» som gir et muntlig preg. Hvis vi går videre til innlegg **17a-d** ser vi en liten meningsutveksling mellom personer som ikke ser ut til å kjenne hverandre. Innlegg **17c** er skrevet på en normal nær måte, de andre tre er skrevet med dialekt. Det kan tenkes at å åpne med dialekt inviterer andre til å skrive på dialekt også (mer om dette i avsnitt om kodeveksling, 5.3), men felles for alle disse er at de ser ut til å ha høy temperatur. Her finner vi også trekk som flere punktum og spørsmålstegn etter hverandre hhv. i innlegg **17a** og **d**.

16

Veit nå itj ka som e værst æ, vindmølla på Frøya, eller vaksi fælk som oppføre sæ som drittonga 🙄🙄 Det e så tåpelig!
Ødlægg maskina å utstyr som koste på millionvis, å sætt livet te sæ sjøl å andre på spæll attpåte! Tænk at den person kansje hi en familie å onga? Et liv? Ska liv gå tapt, frammom vindmøllan? Nei, vettumæka! Skjønne di itj at di faktisk e med å ødlegge for næringslivet, når det e snakk om hæværk? I værste fall, kan det bety kroken på døra te bedriften, som fe utstyret ødlagt. Som igjæn kan gi oppsigelsa å arbeidsplassa forsvinnj. 🙄

17a

Person 1: Miste respekten for frøyværing er ventli.. sykt barnslig..

17b

Person 2: Person 1 d burd du ikke! Om en eller to gjort noe ulovlig og galt så gjelds d ikke alle. Frøyværing er flotte folk og har demonstrert på fredelige måter. Håper demmers kamp mot rassering av norsk natur ikke er forgjeves.

17c

Person 3: Person 1 Som frøyværing har jeg null respekt for slike uttalelser du, med flere, kommer med. Vent til politiet er ferdig med etterforskning før du dømmer. Mye som skurrer her.

17d

Person 4: Kanskje det er noen som støtter Trønderenergi som har gjort det for å få skylda på dæm som protestere mot vindkraft ??? Bærre lure?

18a

Person 1: Har sagt det i hele år, gjentar det no. Gratulerer [redacted] og [redacted] med at dokk sparka [redacted] og [redacted] og ansatte trener klovnene [redacted] Dere skulle ut i Europa, kjempe med de store, derfor var det viktig å sparke trenerne som tre år på radd skaffa RBK seier i serie og cup. Vær vennlig, ta med trenern deres og kom dokk vekk fra Lerkendal. 🙄😞

18b

Person 2: Person 1 Ja ja [redacted] hvordan føles det å drit på draget til gangs. Nei fotball har du faen ikke greie på og det genet som omhandler ledelse og behandle folk det mangler du tydeligvis, så te hævlete ta repert og fortsett med å grævvel te dæ eiendommer og håv inn peng, det er vel det eneste du kan

I *sport-kategorien* var også engasjementet tidvis svært høyt. Mange RBK-supportere var forbanna, særlig på ledelsen i RBK³⁴, se f.eks. innleggene **18a** og **18b** nedenfor. Disse inneholder både dialekttrekk, emotikon og banning³⁵, og innleggene er også formulert som en direkte tiltale til dem personene uttrykker harme mot.

Jeg viste til en post om pelsdyrbønder som ville saksøke staten i del 5.2.2. Innlegg **19** skiller seg ganske markant fra innlegg **7**, ved å tilsynelatende være mye mer prega av engasjement og affekt. Innlegget er skrevet etter normalortografien, men med utropsuttrykk som «herre min hatt» og eksessiv tegnsetting, gir det likevel et uformelt og muntlig preg. Eksessiv tegnsetting er et medialektalt trekk som ofte blir brukt for å markere emfase.

19

Herre min hatt,kan ikke drive med noe ingen vil ha!!!!!!Pels er ikke med inn i fremtida!!

5.2.5 Identitet og tilhørighet

Når det gjelder både *vindkraft* og *sport* kan man også si at dette er saker som folk ofte føler et *eierskap* til - som naturen på Frøya eller fotballaget en heier på. Dette kan fremme en følelse av gruppetilhørighet og identitet. Det kan i dette materialet se ut som at det ikke er alle typer engasjement som fører til «the vernacular». F.eks. var det mye engasjement i flyktningsesaken, med tidvis nokså steile fronter, men denne kategorien kom på sisteplass når det gjelder dialektinnlegg. Som jeg var inne på i del 5.2.2, er det sannsynligvis ikke bare *en* faktor som spiller inn. Flyktningsesaken er kanskje prega av høy grad av engasjement, men også høy grad av alvorlighet. Samtidig er det også en sak som kanskje ikke trigger *identitet og tilhørighet* på samme måte som *sport* og *vindkraft*. Det er ikke «oss trønderan» som skal kjempe sammen, og da kan det tenkes at dialekt også blir mindre relevant å bruke.

Språkhandlinger er «a series of acts of identity in which people reveal both their personal identity, and their search for social roles». Dette er en kjent definisjon av Le Page og Tabouret Keller (1985, s. 14). Ifølge Mæhlum er identiteten delt mellom en personlig og en sosial identitet. Den personlige identiteten er «den delen av identiteten som gjør meg unik i forhold til andre», og den sosiale identiteten har å gjøre med «de egenskapene jeg har som gjør meg kvalifisert til å være medlem i ulike gruppefelleskap» (Mæhlum, 2008b, s. 108). Som jeg også var inne på i del 3.1.1, kan en språkbruker ha tilknytning til ulike gruppefelleskap på samme tid, og med disse gruppefelleskapene hører det med forskjellige sett normer. F.eks. kan man bruke dialekt i skrift for å markere at man tilhører ei sosial eller kulturell gruppe, og dialekten kan brukes som et middel for å konvergere eller divergere mot en gruppe. (Se del 3.1.3 om språklig tilpasning).

³⁴RBK = Rosenborg ballklubb, «Trondhjæms fotballag».

³⁵Se avsnitt om banning i Svennevig og Hasund (2018), «Uformelt talespråk».

I materialet i denne studien foreligger det flere eksempler på at gruppeidentitet og -tilhørighet kan spille en rolle når det gjelder valg av dialekt som en form for «vi»-kode. En sak om jordras i Åfjord genererte 76,2 prosent dialektinnlegg, og var den nyhetsposten som hadde flest dialektinnlegg. Denne saken bærer preg av å være svært lokal, og kanskje ikke så interessant for de som ikke bor i nærheten av, eller kjører på, den aktuelle veien. Saken er heller ikke alvorlig, ingen kom til skade i jordraset, selv om en mann angivelig var få cm fra raset da det skjedde. Kommentarfeltet her bærer preg av å bestå av små samtaler der noen har tagga venner og kjente som har tilknytning til stedet. (Disse innleggene kan også ses i sammenheng med privat-offentlig-aksen, som jeg skrev om i del 5.2.3).

20a

Person 2: kjørt du så hardt 🤔👉

20b

Person 1: ja.. trur æ som e årsak her ja gitt 😊😁👍

21a

Person 1: Person 2 Person 3 Person 4 Person 5 Vet itj kerr søm va værst e...
veien ell fartsdumpanj 😊😁😁😁

21b

Person 2: Person 1 Varige minner 😊

21c

Person 3: Person 2 😊😁

21d

Person 5: Person 1 😊😁😁

21e

Person 1: Person 2 Varige... som i bulk i taket 😊😁😁

21f

Person 2: Person 1 ...evnt permanent Donald-kul 😊

I innlegg **20a** ser det ut som *person 1* tuller litt med *person 2* ved å insinuere at det er han eller hun som har forårsaka jordraset. Det virker som de har tilknytning til stedet, og innlegget har dialektale samt medialektale trekk. Innlegget kan sies å ha en høy grad av muntlighet. Det samme i innlegg **21a-f**. Her er det fem venner eller bekjente som mimrer om noe som har skjedd som involverer fartsdumper, bulk i taket og kul i hodet. Som utenforstående leser kan man kanskje tenke seg til hva det er, men det er ikke noen særlig tvil om at denne samtalen er av en intern karakter og at det er de fem som deltar i den som også er målgruppa for den. Se også på innlegg **22a-e** fra samme post: *Person 1* spør om det er maskina til *person 2* som står i bakgrunnen på bildet. Dette gir oss en indikasjon på at det er personer med tilknytning til stedet som samtaler her, og at tilhørigheten og kjennskapet de tre har til hverandre spiller en rolle i valg av kode. I eksempel **23a** og **b** ber *person 1* *person 2* om å «ha seg heim». Her er det flere tydelige dialektale trekk, banning, manglende punktum og stor forbokstav – og emotikoner.

22a

Person 1: Maskina di i bakgrunn dær, Person 2?

22b

Person 2: Person 1 nei længer mot ***** æ 😊

22c

Person 1: okei 🙌😊 ligna

22d

Person 3: Person 2 det har du ikke sakt nå om. Så har du ikke komme innom og sakt hei! 🙄

22e

Person 2: Person 3 hehe for dårlig ja 😊

23a

Person 1: Person 2 må du faan mæ ha dæ heim her

23b

Person 2: Person 1 faan, må kom å hent mæ da ska vi få åpna vein igjen

I en sak om manglende negativitet til bomring i Trondheim, var det en dialektandel på 16 prosent. Dette er ikke eksepsjonelt høyt, men de innleggene som er skrevet i en dialekt nær stil skiller seg ut på andre måter også. I innlegg **24a** er det en person som gjør litt narr av at «vi Trøndera e så jævla træææg». Dette innlegget kan vise at humor spiller inn på om folk velger å skrive dialekt eller ikke. Samtidig viser det også at *gruppetilhørigheten* har noe å si. Tromsøværingen tiltrer det påståtte faktum at trøndere er trege, men gjør dette i en mer normal nær stil. Dette trenger ikke å bety noe annet enn at vedkommende alltid skriver sånn, eller så kan det hende at *utenforskapet* gjør at vedkommende velger å skrive på en mer «nøytral» måte. Vedkommende tilhører ikke gruppa «oss trøndera». I materialet jeg jobber med, har jeg sett en sterk tendens til at svært mange innlegg der trøndere omtales som et tydelig *vi*, skrives på dialekt. I innlegg **25**, der innleggsforfatter tydeligvis er trønder selv, poengterer vedkommende spøkefullt at «trønderan» kanskje ikke engang vet at det er bompenger. Gruppetilhørigheten gjør kanskje at dialekt er et nærliggende valg også her. Dette kommer jeg tilbake til i del 5.3.4, der jeg viser at språkbrukere også bruker *kodeveksling* for å markere gruppetilhørighet og identitet på denne måten.

24a

Person 1: Hahah XD det e jo fordi vi Trøndera e så jævla træææg. Nånn gang så klække ægget før æ rækk å spis det.

24b

Person 2: Person 1, haha, ja, som Tromsøværing, bosatt i Trondheim tiltrer jeg akkurat det.

25

¾ av trønderan har mer enn nok med å kjør 60 i venstrefila, og kom sæ igjennom ei rundtkjøring... E itj sekkert dæm vet d e bompæng engang!

Gruppetilhørighet kan også tenkes å være en mekanisme bak den høye dialektforekomsten i *vindkraftkategorien*, men her med et mer negativt fortegn enn i innleggene over. Det er en sak som rammer veldig lokalt, og det kan gi en økt «oss-dem»-følelse, der «oss» er trøndere og frøyværing og «dem» er de som utøver makta. Dette kommer tydelig til uttrykk i innlegg **26**. «Vi følke» skal bestemme, ikke «pengmakta».

sett en del jåssponga me får feite pengbøker å bestemme, stå på dokk som demonstrere itj lætt pengmakta bestem. Det ska vi følke gjørrå

Det samme kan man si om sport. Engasjementet rundt RBK handler også mye om gruppeidentitet og tilhørighet. RBK er laget for «oss trønderan», og da kan det hende at det er mer nærliggende å benytte en dialekt nær kode når man debatterer dette.

5.2.6 «Vi»-koden og «de»-koden

Privat-offentlig-aksen kan ses i sammenheng med Gumperz' «vi»-kode og «de»-kode. «Vi»-koden er assosiert med noe internt og uformelt, mens «de»-koden er assosiert med noe formelt og seriøst, som jeg har vært borti i del 5.2.2 og 5.2.3. Det kan kanskje se ut som at dialekt i skrift kan fungere som en slags «vi»-kode, og en normal nær skrivemåte kan fungere som en «de»-kode. «Vi»-koden er assosiert med uformelle «i-gruppe»-aktiviteter, mens «de»-koden er assosiert med stivere, mer formelle og mindre personlige «utenom-gruppe-aktiviteter» (Gumperz, 1982, s.66). «Vi»-koden fungerer ifølge Gumperz, som et internspråk for ei avgrensa gruppe, og denne tendensen kan ses i materialet; det blir mest brukt i uformelle situasjoner, det blir mer brukt i private samtaler (innad i grupper), samt blir det mer brukt i poster som er av lokal art.

Selv om disse teoriene ble utvikla for muntlig språk, tror jeg de kan ha overføringsverdi til skriftlige språksamfunn. Samtidig er den store forskjellen at i dagligtalen vil det vanligvis være en form av dialekten (om så en lokal, rural og «brei» variant, eller en mer regional og avslepen variant) som er hovedkoden i regionen jeg studerer. Vi har ikke noen kodifisert standardnorm i Norge, og det er ikke forventa at man skal « snakke bokmål » i offentlige situasjoner. I skrift er det motsatt. Språknormalen blir helt klart med brukt. Jeg kommer tilbake til at dialekt aldri er obligatorisk i del 5.4.1. I dette ligger det at «vi»-koden ikke nødvendigvis må være dialekt i skriftlige kontekster. Kanskje kan også «vi»-koden være representert som en mer radikal og talemålsnær variant av bokmål, eller med andre tegn på muntlighet; ellipser, ukonvensjonell tegnsetting, emotikon osv. Likevel vil jeg argumentere for at dialekt i denne konteksten fungerer som en «vi»-kode og det normrette språket som en «de»-kode, i alle fall i de tilfellene språkbrukerne opplever at de har to alternativer.

I det analyserte materialet er det altså en tendens til at dialektprosenten er høy hvis engasjementet er *personlig*. Hinrichs (2006, s. 54) sier at emner som innebærer en høy grad av personlig involvering pleier å bli diskutert i «vi»-koden, mens emner som er av en mer generell, objektiv og distansert karakter heller tenderer mot å bli diskutert i «de»-koden.

5.2.7 Språkholdninger

Det å bruke skriftnormalen trenger ikke å være sammenfallende med å være formell og seriøs, ei heller trenger bruk av dialekt å peke mot noe tøysete og uformelt. Samtidig er det mulig at språkholdningene gjør at vi oppfatter det ene som mer passende i gitte situasjoner. Holdninger vil kunne påvirke hvordan folk skriver i sosiale medier. Som jeg har vært inne på i del 3.1.2, varierer vi språket vårt etter hvem vi snakker eller skriver

med. Vi differensierer etter hvilken språkbrukssituasjon vi er i, og det er nærliggende å tenke at man bruker skriftnormalen når man ønsker å framstå som mer saklig og korrekt, mens dialekten passer når man skal være artig og folkelig. Dette kan forklare hvorfor *agurknytt* og *merkverdigheter* er på toppen når det gjelder antall dialektinnlegg og at *flyktningsesak* kommer helt nederst. Vi tilskriver folk verdier etter hvordan de snakker, og som nevnt i del 3.1.2 er det også sånn med skriftspråk. En konservativ språkstil blir assosiert med urbanitet, saklighet og seriøsitet, og en radikal språkstil med mer «folkelige» og mindre seriøse verdier. Noe av det samme ser vi når det gjelder standardtalemål versus dialekt. Språkholdninger kan derfor forklare hvorfor folk velger den ene koden foran den andre i enkelte situasjoner.

5.3 Kodeveksling og blandingsinnlegg

I dette underkapitlet kommer jeg til å analysere innlegg med *kodeveksling* og prøve å skille disse fra de innleggene der vekslinga ikke har en pragmatisk, kommunikativ funksjon. Sistnevnte innlegg vil jeg legge i kategorien *kodeblanding*. Jeg vil ta sikte på å eksemplifisere med hvilken *type* kodeveksling det er etter Auers definisjoner, samtidig som jeg vil analysere innleggene ut ifra hvilken kommunikativ funksjon vekslinga ser ut til å ha. Her tar jeg utgangspunkt i de funksjonene Androutsopoulos (2011) og Røyneland (2008a) har vist til, men bare de som er relevante for studien. Den kodevekslinga jeg behandler i dette kapitlet er kun den mellom dialekt og skriftnormal, hvor jeg kommer til å omtale skriftnormalen som *kode A* og dialekt som *kode B* uansett hvilken kode det veksles fra eller til. Hvis jeg bruker begrepsparet «vi»-koden og «de»-koden, er førstnevnte den dialektnære og sistnevnte vil være den normalnære.

Det forekommer svært sjelden lengre samtaler i materialet, så den kodevekslinga jeg hovedsakelig finner foregår innen grensene til ett innlegg, med noen unntak. Og som det framkommer i del 5.1, der jeg summerte de kvantitative resultatene, er det heller få blandingsinnlegg i materialet. Av alle dialektinnlegg, ligger hovedvekta helt klart på reine dialektinnlegg. Likevel er det en strategi noen brukere benytter seg av, og det er interessant å se litt nærmere på dette.

5.3.1 Alternerende og innskutt kodeveksling

Ifølge Auer (1999, s. 5) er *alternerende* kodeveksling er når språkbrukeren veksler fra en kode til en annen, og vi ikke kan forutsi om han eller hun kommer til å vende tilbake til den opprinnelige koden. Ved alternerende kodeveksling foretrekker språkbrukeren ett språk av gangen, og vekslinga foregår vanligvis ved syntaktiske setningsgrenser (ibid., s. 21). *Innskutt* kodeveksling er når «a content word (noun, verb, rarely adjective/adverb) is inserted into a surrounding passage in the other language» (ibid.). Språkbrukeren vil alltid vende tilbake til den opprinnelige koden ved denne typen kodeveksling, og innskuddene er små enheter som ikke truer hovedspråket eller -koden. Ifølge Aarsæther kan innskuddet også være en hel setning. (Aarsæther i Evjen, 2011, s. 98).

I materialet jeg har funnet ser det ut til å være helt klart mest innskutt kodeveksling til fordel for alternerende. Dette henger kanskje sammen med at materialet ikke på noen måte består av lengre enheter, foruten små utvekslinger som jeg allerede har vært inne på. Materialet inneholder en del eksempler på veksling der en bruker et normalnært skriftspråk, *kode A*, for så å legge til en trøndersk pragmatisk partikkel³⁶ som «sjø» eller «læll». Eksempel på dette i innlegg **27** og **28**. Her er det naturlig å fortsette med *kode A* etter innskuddet; innskuddet truer ikke på noen måte den opprinnelige koden. Det samme også i innlegget fra «bæstemor fra nord» i nr. **29**. Hun forsterker ordene «trøkk» og «bæstemor» ved å skifte til *kode B*, men det framstår mer som en måte å krydre språket på enn at hun faktisk *skriver* på dialekt.

27

3års prosjekt, **sjøh**. Synd at skuta sank så fort da. At prosjekt «Europa-eventyr» ble til prosjekt «alle mann til pumpene» i stedet! Sistemann slukker lyset!

28

Jeg har vært på flere Metallica konserter. Lyden var ikke helt bra i går, ikke **ræva**, men ikke topp. Bra konsert **læll**. 😊

29

Supert å være der å oppleve "**trøkk**" og få ut litt gørr, fra kroppen, 😊 for ei **bæstemor** fra nord 🙌🙌🙌

Når det gjelder alternerende kodeveksling er det litt vanskeligere å gjenkjenne all den tid det ofte er snakk kortere kommentarer og *små* meningsutvekslinger i dette materialet. I denne typen kodeveksling ligger det, ifølge Aarsæther, en invitasjon til samtalepartneren om å svare på den koden det blir veksla til (Aarsæther i Evjen, 2011, s. 99-100). Evjen sier videre at for å kunne kalle kodeveksling på nett alternerende, må det eksistere en reell mulighet for at diskusjonspartnerne kan ta i bruk den nye koden. (2011, s. 100-101) Hun mener at denne muligheten ikke eksisterer i materialet i studien hennes, all den tid de *aller* fleste bruker normalnær skrivemåte konsekvent (ibid.). Dette stemmer på noen måter godt overens med denne studien, samtidig som det er noen forskjeller. Som jeg har vært inne på flere ganger, har man på Facebook muligheten til å tagge venner og kjente, samt å ha små undersamtaler under alle postene i kommentarfeltet. I dette ligger det kanskje også en mulighet til å invitere til kodebytte som kanskje ikke finnes i tradisjonelle debattforum.

Et kriterium for at vi kan kalle kodevekslinga alternerende, er at en ikke kan forutse om et bytte tilbake til *kode A* er mulig. Se for deg at en bekjent av personen som skriver i innlegg **30** hadde svart på dette innlegget. Det er nærliggende å tro at vedkommende kunne ha svart på dialekt. I innlegg **31** kan det se ut som innleggsforfatteren går over til dialekt mot slutten av innlegget når vedkommende kommer med et kraftuttrykk. Etter en «kor i hælvet» fortsetter vedkommende på dialekt. Den siste setningen kan være sammenfallende med både *kode A* og *B*, derfor vet vi ikke om innlegget ble avslutta i

³⁶Se f.eks. Borthen (2018) om pragmatiske partikler og «sjø».

kode B eller ikke. Men om vi skal ta utgangspunkt i at innlegget blir avslutta i kode B, kan det virke sannsynlig at en medtrønder også hadde svart i kode B.

30

Bra vi kan handle i Stjørdal, Levanger, Steinkjer og Storlien....! 😊 **Før brukt vi å kjør t Trondheim for å handle alle julegava på 1 dag, d hi vi slutta med..** 😊

31

Det er faen ta meg ikke noe kollektiv tilbud når du bor i området bjørkmyr/bratsberg.det er **rævva** tilbud.og da kan du umulig ha ljørt fra Eklesbakken mot lia pukkverk.og fra rundkjøringa ved Bjørkmyr ned til Ndarvoll.begge steder er vegen et jævla lappverk minner om en nedslitt byggdavei fra 50 tallet.og slik har det vært i snart 10 år.på de årene har det ikke blitt utført noen som helst asfaltering eller vedlikehold hverken fra Risvolla/nidervoll mot Bjørkmyr og mot Lia pukkverk.**så kor i hævlete blir pengan fra mijøpakka eller bomringen brukt, ihvertfall ikke på Bjørkmyr/Bratsberg området**

I innleggene **32a-j** kan vi se at *person 1* legger inn en støtteerklæring til frøyværing som aksjonerer mot vindkraftutbygginga - på dialekt. *Person 2* svarer på dialekt i innlegg **32b**, og så skriver person 1 på dialekt igjen i innlegg **32d**. Etter dette skjer det en veksling. *Person 2*, som i innlegg **32b** svarte i kode B, skriver et helt innlegg i kode A. Det kan se ut som han eller hun gjør dette for å markere et skifte til en form for saklighet eller seriøsitet. Deretter svarer *person 1* i innlegg **32f** også i kode A, før hun går tilbake til kode B igjen i innlegg **32h**. Dette framstår som et ganske tydelig eksempel på alternerende kodeveksling, og jeg vil dermed påstå at alternerende kodeveksling er mulig i det praksisfellesskapet jeg studerer.

32a

Person 1: **Stå på. Dokk har støtte fra alle**

32b

Person 2: Person 1 **nei det har dem så absolutt ikke**

32c

Person 3: Person 1 **Alle ?? Med mindre du representere ei forening e det kanskje greit om du snakke for dæ sjøl.**

32d

Person 1: Person 2 **dumt skreve av mæ. Støtte fra mæ å de æ har rundt mæ da. Ok**

32e

Person 2: Person 1 er egentlig enig med dere i sak, men ikke i å oppføre seg som små barn som enkelte har gjort i denne saken, kommer ingen vei med hærværk og sabotasje, kanskje man får utsatt oppstart et par dager men man vinner ikke folket med en slik oppførsel

32f

Person 1: Person 2 er ikke enig i måten de har gjort det i natt nei, fokuset da blir jo dritten å ikke saken. Men å stå på for saken på en real måte støtter jeg

32g

Person 2: Person 1 på den måten du svarte på innlegget ser det ut som du støttet det som ble gjort i natt og dermed min reaksjon

32h

Person 1: Person 2 **sjå den. Men da ble vi enig sjø, greit å skvær opp å.**

32i

Person 2: Person 1 enig i det 😊

32j

Person 4: **For alt vi veit så kan det vårrå trønder energi som har gjort det.**

5.3.2 Kodeblanding

Jeg fant noen innlegg i materialet der vekslinga mellom *kode A* og *kode B* ikke så ut til å ha noen spesiell pragmatisk eller kommunikativ funksjon. I innlegg **33** ser vi en som ser ut til å uttrykke seg på en normalnær skrivemåte, men med den første «no»-en som et unntak. Om dette kan analyseres som kodeblanding eller ikke er kanskje vanskelig å si, det kunne jo tenkes at innleggsforfatteren bare tasta feil. Uansett er det tydelig at denne «no»-en ikke har noen spesiell funksjon, og den gir oss ikke noen kontekst rundt det som er skrevet. I innlegg **34** er det også bare ett enkelt ord som skiller seg ut. Denne «æ»-en ser ikke ut til å ha noen kommunikativ eller pragmatisk funksjon, selv om det tydelig er et dialektord og ikke en skrivefeil. Det samme gjelder også innlegg **35**. Selv om det er mer enn ett dialektord som står skrevet, virker det heller vilkårlig og jeg mener derfor at dette er en form for kodeblanding heller enn veksling.

33

No begynner det å bli drøyt.demonstrantene oppfører seg som noen jæ.....skitonger.enn at voksne folk lar seg synke ned på et sånt nivå,det er tragisk

34

Vet dere hva? **Æ** driter i hele saken, fordi en ikke kan få si hva en tenker her uten at noen må komme med motkommentarer 😊 Dere kan skrive hva som helst for meg, men la meg få lov til å skrive mine tanker🙄 skjerp dere!

35

Magisk!! Beste konserten **dem ha hadd** syns jeg 🙌😊

5.3.3 Tvilstilfeller

Noen ganger er det vanskelig å se om et innlegg inneholder en form for kodeveksling eller bare er en ubevisst blanding av koder. Innlegg **36** begynner med en klart identitetsmarkerende «æ e trønder», men så skjer det noe rart: Innlegget fortsetter ikke rett inn i *kode A*, men har med seg en trønders «tåle» før resten av teksten er skrevet i normalnær stil. Dette kan være en skrivefeil og uintendert fra innleggsforfatters side, eller det kan være en form for kodeblanding. Det kan kanskje se ut som dette innlegget inneholder både blanding og veksling på samme tid, der «æ e trønder» er intendert og har en kommunikativ funksjon, mens «tåle» kommer som et resultat av kodeblanding.

36

Æ e trønder og **tåle** vi ikke dette – ja da vet ikke jeg!

5.3.4 Kommunikative funksjoner ved kodeveksling

Som jeg har nevnt så er materialet mitt litt for marginalt med tanke på å analysere kodeveksling grundig. Jeg skal likevel gjøre et forsøk på å vise noen av de kommunikative funksjonene kodeveksling kan ha. Jeg tar utgangspunkt i

Androutsopoulos (2011) og Røyneland (2008a) når det gjelder kommunikative funksjoner og prøve å finne eksempler på dette i materialet (se del 3.1.4).

Å markere tilhørighet eller avstand

En funksjon ved kodeveksling er å markere identitet (Røyneland, 2008a) eller å markere tilhørighet eller avstand (Androutsopoulos, 2011). Ifølge Bourdieu og Thompson (1991) er all språkhandling identitetshandling, og dermed vil også all kodeveksling være identitetshandling. Man kan kanskje si at alle innlegg der det veksles fra *kode A* til *kode B* er en form for markering av ens identitet som trønder. Samtidig er noen mer eksplisitt identitetsskapende enn andre, og i eksempel **37** og **38** er det nettopp frasene «æ e trønder» og «oss trønderan» som har fått dialekt nær skriftstil. Et eksempel på å divergere, eller å markere avstand til samtalepartner, finner vi muligens i **39b**. *Person 2* skriver «slutt og sutter» i *kode B* til *person 1s* klagende innlegg i *kode A*.

37

Æ e Trønder og synes dette er både morsomt og beleilig. Mer sånn humor takk!

38

Ranheim er laget for **oss trønderan**, opp til flere trøndere på laget! Lite tatoveringer og hårgele!

39a

Person 1: Og Søderlund gjorde lite og ingenting.

39b

Person 2: *Person 1* **Slutt og sutter**

Stilskifte

Eksempel **32**, som ble vist i sin helhet i del 5.3.1, kan også ses på som et eksempel på veksling ved stilskifte. I innlegg **32e** veksler innleggsforfatteren til en normal nær skriftstil, *kode A*. Her framfører vedkommende et litt mer saklig og formelt innlegg vedrørende hærværk og sabotasje. Denne sakligheten blir markert med et stilskifte fra *kode B* til *kode A*. Dette er også et eksempel på veksling til og fra samtalepartners *kode*. I det *person 2* veksler til *kode A* i eksempel **32e** fjerner han eller hun seg fra *person 1* ved å velge en annen *kode* enn det de hittil har brukt. Og da svarer *person 1* i *kode A* i innlegg **32f** og veksler dermed *til* den *koden* *person 2* valgte i innlegg **32e**.

32d

Person 1: Person 2 dumt skreve av mæ. Støtte fra mæ å de æ har rundt mæ da. Ok

32e

Person 2: Person 1 er egentlig enig med dere i sak, men ikke i å oppføre seg som små barn som enkelte har gjort i denne saken, kommer ingen vei med hærværk og sabotasje, kanskje man får utsatt oppstart et par dager men man vinner ikke folket med en slik oppførsel

32f

Person 1: Person 2 er ikke enig i måten de har gjort det i natt nei, fokuset da blir jo dritten å ikke saken. Men å stå på for saken på en real måte støtter jeg

32g

Person 2: Person 1 på den måten du svarte på innlegget ser det ut som du støttet det som ble gjort i natt og dermed min reaksjon

32h

Person 1: Person 2 **sjå den. Men da ble vi enig sjø, greit å skvær opp å.**

Sitat

Veksling ved sitat fant jeg både innlegg **40** og **41** i kategorien sport. Felles for begge er at det veksles til *kode B* for å sitere to kjente personer på noe de har sagt.

40

Da daværende ordfører Marvin Wiseth kom heim i 1992 og fortalte at Trondheim var tildelt VM på ski i 1997, var det en som sa: **Men Marvin, de bli da itj snø i Trondhjem i februar 1997**. Det ble snø og antakelig det flotteste VM ever. Aldri har så mange tilskuere vært på et slikt VM – over 300 000 betalende tilskuere, og det var no problems med infrastrukturen. Husker meget godt herrestafetten med ca. 100 000 tilskuere i Granåsen. Ingen transportproblemer. Vi KAN store arrangementer i Trondheim (...)

41

Kanskje vi sier som Nils Arne sa en gang: «**Æ trur itj, æ veit**» 🍷👍

Veksling for å markere emfase

Jeg finner ikke noen eksempler på *repetisjon* av ei ytring for å markere emfase (Androutsopoulos, 2011), men jeg tror dette er mer vanlig i en tospråkssituasjon. Veksling for å markere emfase ser likevel ut til å være kanskje den vanligste årsaken til at språkbrukerne kodeveksler. En av Isdals informanter oppgir at hun legger til innslag av trøndersk for å *understreke* noe (2009, s. 73), og dette stemmer bra med mine funn. Se eksempel **42**, **43** og **44**. Innlegg **44** inneholder en trøndersk setning som har fått bli tittelen til hele denne oppgaven: «**Æ græmmes**³⁷». Alle disse innleggene bærer preg av at de veksler til trøndersk når noe vektlegges og tillegges en ekstra følelsesdimensjon.

42

Sikkert dårligere tilbud. Mye kanselleringer i Sverige les man. Overbookinger. Folk blir stående igjen på perrongen. Leste det seinest. Mange tok til **tåran**.

43

Hvis VY, hadde fulgt opp med togvognen nok, slik at en ikke ble stående igjen på togstasjonen pga fullt tog, allerede på Åsen, så hadde kvelden vært perfekt. Takket ei snill dame og taxi, kom man seg til byen alikevel.. Men VY, service, kundevennlighet, forutseendehet(konsert + fotballkamp i byen) **Skjærpe sæ!!**

³⁷ Ifølge Eide et al (2017, s. 65-66) er denne typen refleksive verb, i -s-form, som i «skjæmmas» i stedet for «skamme seg», eller her «græmmes» et vanlig trekk i Fosenmål i forhold til andre steder. Både *skjemmes* og *gremmes* er riktignok, og for ordens skyld, tillatt i bokmålsnormalen.

44

Den slags oppførsel og holdninger trodde jeg vi var ferdige med for mange tiår siden. En stor skam, æ græmmes. 🙄

Å markere noe som morsomt eller useriøst

Mange av de innleggene jeg har vist i del 5.3 kan sies å inneholde kodeveksling som markerer noe som morsomt eller useriøst. Dette var jeg også inne på i del 5.2.2 om aksens seriøst-useriøst. Trøndersk brukes mye i useriøse kontekster. Se f.eks. innlegg **45**. Innleggsforfatteren markerer ordene «træge» og «gæli» med dialektnær skriftstil, og det bidrar til den litt humoristiske tonen i innlegget. Se også innlegg **29** som jeg også viste i del 5.3.1. Dette oppsto under en post om Metallica-konserten i Granåsen. Innleggsforfatteren omtaler seg selv som ei «bæstemor» fra nord - som om dette og Metallica-konsert er et litt morsomt paradoks.

45

Træge trøndere med korttidsminne glemmer alt det negative som har vært, så her må det forberedes på 4 nye år 🙄 Og etter valget klages det like **gæli** igjen 😏

29

Supert å være der å oppleve "trøkk" og få ut litt gørr, fra kroppen, 😏 for ei **bæstemor** fra nord 🙌🙌🙌

Temaskifte eller perspektivskifte

Et annet punkt hos Androutsopoulos (2011) er dette med temaskifte eller perspektivskifte; å skille mellom fakta og mening eller informasjon og affekt. I innlegg **46c** kan det se ut som *person 1* skifter til *kode A* når vedkommende vil skille mellom der hen er hovedperson og der han eller hun er en passiv observatør av faktiske hendelser: «Så både ulykker og nestenulykker er observert», altså en slags faktaopplysning. Forfatteren skifter altså perspektiv, først er personen *i* det som skjer, så er personen *utenfor*, for deretter å være *i* det igjen: «Men du kjenne mæ».

46a

Person 1: **Huff d kaoskrysset i Brøsetveien** 🚦 **Rundkjøring si æ bare** 👍

46b

Person 2:eller lære seg trafikkreglene 🙄 🙄 🙄

46c

Person 1: *Person 2* **går bra med mæ sjø** 👍 **Men har jo passert det krysset ofte både på fotan, i bil og på sykkel.** Så både ulykker og nestenulykker er observert. **Men du kjenne mæ: sendt inn ønske te Statens Veivesen æ vettu.** 😏

Formulaiske formål

En av de kommunikative funksjonene til kodeveksling er ved formulaiske formål som hilsninger, avskjeder, banning og utrop. Jeg har ikke funnet noen slike eksempler i materialet, og det tror jeg kan handle mye om at kodeveksling rett og slett i seg selv ikke er så utbredt i dette praksisfellesskapet. Jeg har heller ikke funnet noen vekslings ved kulturspesifikke sjangre.

5.4 Normer og normativitet

I denne delen vil jeg drøfte hvilke normer som er gjeldende for et sånt praksisfellesskap som de som kommenterer under postene til NRK Trøndelag tilhører. Er det en forventning om å bruke den ene eller den andre koden? Og hvor mye ligner normene her på de normene Rathje (2016) kaller *debattforumsnormen*?

5.4.1 Dialekt er ikke obligatorisk

Selv om jeg viser til poster som har fått høy dialektprosent, og at det dialekt ser ut til å henge nøye sammen med både humor, internhet og tilhørighet, er det på ingen måte sann at dialekt ser ut til å være obligatorisk i det aktuelle språksamfunnet jeg har henta materiale fra. Som f.eks. Strand er inne på i masteroppgaven «hvis æ skriv bokmål te nån av trondheimsvennan mine så får æ kjeft for at æ har blitt så fin» (2018), kan dialekt absolutt oppfattes som obligatorisk i enkelte tilfeller, og spesielt der en har en relasjon til dem en snakker med. Dette er tidvis tilfellet i materialet i denne studien, og det kan forklare hvorfor dialektprosenten er høyere i min studie enn i Evjens (2011). I et rent debattforum har man ikke den samme muligheten til å ha private utvekslinger med folk en kjenner. Dette vil potensielt si at dialekt kan oppleves obligatorisk i noen av de praksisfellesskapene som kommer til syne i det større praksisfellesskapet som disse kommentarfeltene utgjør. Om jeg skal se bort fra disse små fellesskapene, er det gode holdepunkter for å si at dialekt ikke er obligatorisk. Bortsett fra noen få unntak, er prosenten normalnære innlegg vesentlig høyere i postene, og den kategorien som fikk flest dialektinnlegg, hadde en dialektandel på 40 prosent. Dette er markant høyere enn de andre kategoriene, men likevel er andelen normalnære innlegg høyere også her. Altså er ikke obligatorisk for samtaleemne, men kan være obligatorisk for enkeltpersoner eller -grupper.

5.4.2 Debattforumsnormen?

Rathje (2016) argumenterer for en egen debattforumsnorm, der debattantene retter seg etter standardskriftspråket - og der brukerne er lite villige til å korrigere seg selv og andre, da dette blir sett på som uhøflig og irrelevant. Videre påpeker hun en vesentlig forskjell mellom debattforumet og Facebook; brukerne har forskjellig kjennskap til hverandre. På Facebook er ikke brukerne anonyme, og brukerne blir fulgt av sine personlige nettverk av kollegaer, venner og familie, noe som innebærer at de kan komme til å stå til regnskap for ytringene sine også utenfor Facebook-fellesskapet (ibid., s. 84). Nå er ikke *alle* brukerne av NRK Trøndelags Facebook-sides kommentarfelt kjente for hverandre på samme måte som brukerne av et praksisfellesskap som består av venner, kollegaer eller klassekamerater. Mange av dem som kommenterer er helt ukjente for hverandre. Likevel vil alt de skriver kunne plukkes opp av deres venner og bekjente, og dette er mest sannsynligvis en modererende kraft.

Når det gjelder språklige irettesettelser, sier Rathje (2016, s. 91) at hvis det gjøres så er det gjerne som et middel for å sette en motdebattant på plass og/eller tilskrive denne en verdi som lite utdanna eller uintelligent.

Jeg fant kun to tilfeller av språklige irettesettelser:

69a

Person 1: Ingen sypati fra meg

69b

Person 2: Person 1 Mulig fordi "sypati" ikke er et ord.

70a

Person 1: Person 2 du sliter altså me å sjønne att spess bjørn men ulv og jerv

70b

Person 2: Person 1 Sliter mest med å skjønne hva det er du prøver å skrive. Hva betyr dette her: Du sliter altså me å sjønne att spess bjørn men ulv og jerv. Gir null mening

Innlegg **69a** og **b** kan tolkes som en måte å arrestere en meningsmotstander på. Dette er ifølge Sitatet er henta fra et kommentarfelt under en sak om Abassi-familiens utvisning. I denne saken var det relativt steile fronter. Steile fronter var det også i de sakene som omhandla rovdyr, og i **70a** og **b** kan vi se et eksempel på en debattant som ser sitt snitt til å påpeke noe uforståelig språkbruk. Hadde *person 2* faktisk lurt på hva *person 1* mente, hadde det kanskje vært mer fornuftig å spørre. Det framstår her mer som en sanksjon.

Jeg tror at NRK Trøndelags Facebook-sides kommentarfelt bærer mer preg av å være nettopp et *kommentarfelt* enn en diskusjonsside. Det foregår *også* diskusjoner der, men dette er ikke det eneste det blir brukt til. Som jeg allerede har nevnt flere ganger, er det mange som bruker kommentarfeltene til å tagge venner og kjente for å kommentere direkte til disse – og da ikke til alle de andre som måtte lese. Altså vil vennegruppenormer spille inn her i tillegg til eventuelle debattforumsnormer. Kommentarfeltene bærer også preg av at mange bare ønsker å legge til sin egen lille kommentar til det som har blitt posta, så omverdenen *ser*, men ikke nødvendigvis for å *diskutere* med dem eller å få deres mening. Jeg mener at den mest åpenbare likheten med Rathjes debattforumsnormer, er at språklige irettesettelser forekommer sjeldent. Kanskje ligger det noe i nettopp det at språkbrukerne for det meste ikke kjenner hverandre, og at det oppleves uhøflig.

Dialektprosenten er høyere i mine data enn i Evjens (2011). Hun fikk 12,97 % dialektinnlegg på nordlending.no, og jeg fikk 21 % dialektinnlegg i materialet mitt. Jeg anser å nordlending.no ligge nærmest NRK Trøndelag når en ser på dialektbruk i tekst region for region. Se f.eks. Skog (2013) og Språkrådet (2017), der Nord-Norge faktisk ligger litt *foran* Trøndelag når det gjelder bruk av dialekt. Dette tenker jeg kan si noe om hva for slags type forum det er. Evjen har analysert et rent debattforum, mens jeg har analysert kommentarfelt på Facebook. Kanskje gjør faktorer som anonymitet, eller mangel på sådan, kontakt med venner og kjente, og hvilke typer kommentarer det inviteres til, at dialektforekomsten blir høyere eller lavere. Det ser ut som at det kanskje er noen egne normer som hersker på kommentarfelt på Facebook. Kanskje må vi snakke om en helt egen norm her.

5.5 Strukturelle trekk

I denne delen skal jeg vise noen strukturelle trekk i materialet jeg har analysert. Jeg skal eksemplifisere ulike måter trøndersk blir representert på, både med tanke på fonologi og morfologi. Videre skal jeg kort ta for meg medialektale trekk som forekommer i materialet.

5.5.1 Skriftfesta trøndersk

Ytterpunktene lite til veldig ortofone innlegg

Se på innleggene **47** og **48**. De er henta fra samme post og de kommuniserer det samme, samtidig som de er skrevet litt forskjellig. Innleggsforfatterne bruker to forskjellige varianter av trønderdialekten der den ene ser ut til å være mer tradisjonell eller rural enn den andre. «bærre» versus *bare* og «itj» versus *ikke*. Denne type variasjon er for øvrig tilfelle for det meste av dialektmaterialet jeg jobber med, og det å bedrive en kartlegging av hvordan trøndersk ser ut i hele regionen basert på disse kommentarfeltene, blir umulig. Til det er regionen for stor og materialet for lite. Jeg kommer til å ta for meg enkelte trekk som er interessante å se på.

47

D e itj bærre mæ (...) 🙄😏😏

48

satan åsså! Bra det ikke e bare mæ!!

Som Vangsnes (2019) sier, kan det være stor forskjell på hvor ortofont eller *lydrett* språkbrukerne skriver dialekt. Se f.eks. på innlegg **49**. Her er det en person som markerer ikke bare palataler, som «dejn», «itj» «kojnna», men også forsøker å gi en lydrett framstilling av æ og å-lydene. «kåste», «åver» og «krævd». Spesielt å-lyden er interessant. Disse ordene uttales med å-lyd, /ɔ/, i standardtale også, og nettopp det kan være en grunn til at de fleste også på trøndersk skriver «koste» og «over». «shøl» er også en form som er interessant, og som brukes en sjelden gang. Jeg tenker det kan være to grunner til å bruke «sh» i stedet for den mer normalnære «sj». For det første kan det tenkes at dette er en måte å markere ytterligere at man skriver på dialekt. Altså at en i flere tilfeller enn det som er nødvendig velger ukonvensjonelle former for å markere en slags muntlighet. Det andre er at denne «sh»-lyden kanskje i større grad representerer en retrofleks frikativ, /ʃ/, enn «sj» som representerer en postalveolar frikativ, /ʃ/. Mitt inntrykk er at denne lyden hos noen uttales mer som en retrofleks frikativ enn en postalveolar³⁸ i enkelte deler av Trøndelag. Kanskje er denne språklyden mer retrofleks i dialekten til innleggsforfatteren, og derfor velger han eller hun å markere det. Innlegget har høy grad av fonetisering.

³⁸ Se f.eks. Kristian Valens «Tore på kjøkkenet» for en parodiering av en trøndersk retrofleks frikativ. «Lett å lag shøl». <https://www.youtube.com/watch?v=cPphqOktijg>

49

Ja men veit du ka, æ bruke dejn strømmen æ må bruk æ, å betale d dejn kåste mæ!!! Gidde itj å sett å syt å bærra mæ kvar bidige dag fer d! Shøl om æ kojnna ønska at dejn va belliar. (Æ har ikke god råd) d som itritere mæ e at itj nå politikker lokalt her krævd ein slags fastpris avt fer åss som bor her mot dejn konsensjon dæm fekk! Men d ska å seias at dæm som syt å klage åver steømmpriisan syt itj åver at feriebilættan t sydens land vart my dyrar d herre åre ejn i fjord, der d e itj så nøye å klaga på!! Å om dæm ha krævd 20 kr kvar gång æ ha måtta kjørt tunnelan ha æ gladli bet d å, fer dejn sekkerheita vi no får e faktisk heilt fantastisk, å da spessielt tænke æ på dæm kjæraste vi har som må reis der fer å kåm sæ på skole/barnehage!

I innleggene **50a-b** og **51** ser vi det andre ytterpunktet på skalaen minimum til maksimum lydretthet. Innleggsforfatterne markerer for det første ikke palatalisering. Det er tenkelig at de faktisk ikke bruker palataler i dialekten sin (Jf. Opsahl & Hårstad, 2013, s. 56, om av-palatalisering), men det er kanskje like sannsynlig at de ikke markerer denne i skrift siden *n* kan representere ulike realiseringer av fonemet. En annen ting er at forfatterne tar med stum *g* i ord som «artig» og «enig». «Det» skrives også helt etter normalen, ikke «d» eller «de». «Sjå» skrives helt etter vanlig norsk skrivemåte hvis vi ser etter nynorsknormalen, og ikke «shå» som vi kan tenke oss at forfatteren av innlegg **49** ville ha skrevet. Forfatteren av innlegg **51** skriver «dokker» med *o* og ikke *å*, etter vanlig mønster fra skriftnormalene. Videre - «rett», men ikke «rætt» selv om det er nærliggende å tro at vedkommende uttaler det med /æ/. Disse innleggene er altså lite ortofone, eller har lav grad av fonetisering. Vi kan likevel se at de skriver på dialekt f.eks. pga. former som «e» i presens for *å være*, «kjenne» i presens for *å kjenne*, «va» i preteritum for *å være*, og pronomenet «dokker». (Jeg kommer tilbake til hva som er *essensielle* markører for trøndersk i skrift senere i denne delen).

50a

Person 1: E ikke artig å sjå Rosenborg kampa lengre , kjenne liksom ikke igjen laget 🤔 🤔

50b

Person 2: Person 1 Enig, det er ikke som det va, nei 😊 Før ba det artig å både sjå på fjernsyn og på Lerkendal, men det e det ikke lenger.

51

Person 1: Person 2 og Person 3, trykk på linken her, se videoen nederst i artikkelen i linken, etter dokker har gjort det så kan dokker bare legg dokker flat og si : «Ja, vi gir oss, du har rett, Person 1!» På forhånd takk!

Palatalisering

Når det gjelder lydlig trekk, er palatalisering kanskje det trekket det er mest interessant å se på. I mangel på lydskrift må man bruke andre måter å gjengi en lyd på. Hvis vi ser på palatalisering av ustemt dental/alveolar plosiv, altså /c/, finner jeg i materialet mitt to måter å skrive denne på. Den første er at man helt enkelt lar bokstaven *t* representere alle former av fonemet /t/, både palatal, alveolar eller dental. Den andre måten er at man markerer denne med en *j* etter *t*. Se på innlegg **52** - innleggsforfatteren skriver «it» for det det trønderske nektingsadverbet /ic/ og «mytti» for /myci/. I innlegg **53**, derimot, er palatal *t* representert ved «tj» i ordet «myttji», og i

innlegg **54** det samme i ordet «veitj» uttalt /veic/. Når det gjelder palatalisering av stemt dental eller alveolar plosiv, *d*, har jeg ikke funnet noen eksempler på dette i materialet mitt. Det er nærliggende å tro at de samme strategiene som brukes for palatal *t*, *n* og *l* kan benyttes også med *d*; «reddj» eller «reidd». Jeg har heller ikke funnet noen som markerer palatal «t» med *i*, selv om min oppfatning er at dette er en strategi noen bruker, f.eks. «greitt». Dette kan ha sammenheng med at materialet er for tynt til å være helt representativt, eller at det ikke er så vanlig. Strand (2018, s. 33) fant f.eks. at markering av palataler i skriftlighet ikke er utbredt blant hennes informanter.

52

Kan dæm it lætt no værra for ein gangs skyld.koster mye penger med det tulle dæm holder på med i ti og uti.ser ut som dæm har mytti pæng te tull ball.

🙄🙄🙄🙄

53

Ja ja , ytringsfriheten har tapt . Myttji klovna ute å går i fotbailln ja

54

█ e ei maktsjuk overhailla veitj, som har glømt fullstendig korr u kjæm fra...

I innlegget **55b** markerer innleggsforfatteren palatal nasal, /n/, med «nj» i «fanj», mens «inni» også kan tenkes å inneholde palatal *n*, /n/. Denne blir ikke markert. Dette kan muligens være pga. at *i* står både før og etter, og *i* blir i seg selv også noen ganger brukt for å markere palataler. I innlegg **56** har vi også en som markerer palatal nasal i trykklett stavelse, «greianj». I innlegg **57** ser vi at en språkbruker skriver «ponni» uten å markere en palatal som sannsynligvis er tilstedeværende i talemålet til vedkommende – mens f.eks. i innlegg **58** markeres /n/ med en *i* i ordet «kainn». Dette viser altså at det i datamaterialet i denne studien eksisterer tre måter å «skrive» palatal nasal på trøndersk. Den første måten er å ikke markere denne spesielt i det hele tatt; en lar bokstaven *n* markere alle former av fonemet /n/. Den andre er å skrive en *j* før eller fortrinnsvis etter *n*, og den tredje er å markere med en *i* før den palatale nasalen.

55a

Person 1: Person 2 Kor e du da?🙄🙄 inn å står på som vanlig?

55b

Person 2: Person 1 såg eit NRK team inni fabrikkjen, **fani** ut det va likast å gjøm sæ🙄likt itj denne🙄

56

Du må prøv de lokale **greianj**!

57

Spronge å gjemt mæ **ponni** senga🙄🙄🙄🙄

58

sjer no i media at dæm sei at dæm ska gjør **aillt** dæm **kainn** for å forsink å saboter sjøl da!🙄 Deinn «securitasvakta» e tilfeldigvis ikke motstander å har kjika **ainner** vein?🙄🙄🙄🙄

Hvis vi går videre til palatal lateral approksimant, /ʎ/, finnes det også noe forskjell i måten språkbrukerne lar denne komme til uttrykk. I innlegg **59** er det ingen spesiell markering av denne, «skolla». Det er nærliggende å tro at innleggsforfatteren uttaler denne med palatal, mitt inntrykk er at en lydrett «skolla» uten palatal ikke er vanlig. I innlegg **53** og **58** over, ser vi at innleggsforfatterne har markert denne palatalen med en *i* før // i «fotbailln», «overhaila» og «aillt». I innlegg **60** bruker innleggsforfatteren *j* etter / for å markere /ʎ/ i «vilj». Dette viser at de samme tre strategiene som var gjeldende for palatal nasal også er virksomme for palatal lateral approksimant.

59

sånn ein **skolla** vi ha hatt 👍

60

Kutt no ferfan mæ strømmen t dæm såm itj **vilj** ha vindmølla da. Så får vi no sjå ka dæm mein om d ættikvart

Senkning

Som jeg nevnte i del 4.3.1, er det en tendens til oppheving av regelen om senkning (Opsahl & Hårstad, 2013, s. 53). I innlegg **12a** skriver innleggsforfatteren «fløtta» med ø, så får vedkommende til svar i innlegg **14d** at adressaten er glad han eller hun «flytta». Senkning fra /e/ til /æ/ er ikke trua, og former som «dæm», «pæng» (innlegg **52**) og «rætt» (innlegg **62**) er vanlige. I innlegg **49** har vi også et eksempel på senkning fra /i/ til /e/ i «sett».

12a

Person 1: Person 2 Person 3 glad dokk **fløtta**?

12d

Person 3: Haha, æ e gla æ **flytta** 😊

49

[...] Gidde itj å **sett** å syt å bærra mæ [...]

Jamvektsformer

Vedkommende bruker også jamvektsformen «å kлага», ikke «å klag» som er en form som ser ut til å ta over mer og mer. I innleggene **52** og **32j** finner jeg de tradisjonelle jamvektsformene «å værra» og «å vårrå» med henholdsvis tiljamning og utjamning. Sammen med innlegg **61** og **62** med «å vær» og «å bær» der de tradisjonelle jamvektsinfiniteivene apokoperes, viser det nettopp kløyvd infinitiv kan være på vei bort i regionen.

52

Kan dæm it lætt no **værra** for ein gangs skyld [...]

32j

For alt vi veit så kan det **vårrå** trønder energi som har gjort det.

61

Dritstygt, for å **vær** ærlig. Det ser ut som nåkka Gud glemt og tyskeran forlot. (...)

Essensielle markører

Vi har sett at dialektinnlegg kan variere etter hvor ortofone de er. De varierer også etter hvor mange tradisjonsformer innleggsforfatterne har i dialekten sin, og man kan tenke seg dialekten et sted på en *fint-bredt-akse*, som er populært innen folkelingvistikken. (Se Opsahl & Hårstad, 2013, s. 71). Men hvilke trekk er det som er viktige for å gjengi trøndersk i skrift? Hvilke trekk må en ha med for at innlegget skal bli trøndersk? Vikør (2004) kaller disse trekkene *essensielle markører*. Jeg har for eksempel allerede vært inne på at det ikke er nødvendig eller spesielt vanlig å markere palatalisering i skrift. Altså kan ikke disse være essensielle markører for skriftlig trøndersk. Derfor har jeg tenkt å komme med en oversikt over markører som er essensielle, eller i alle fall viktige. Jeg har markert disse ordene i fete typer i eksemplene som kommer under.

Den første og kanskje viktigste markøren er *personlige pronomener*. I 1. person entall er dette oftest snakk om formen «æ» (**12d**), og dette er også en form som har vunnet terreng og i dag brukes i store deler av regionen. (Mæhlum & Røynealand, 2011, s. 78). Jeg har også sett ett eksempel på «eig» og et par «æg» og «e» (**21a**). I refleksiv form vil det svare til subjektsformen, altså at en som bruker «æg» også vil kunne bruke «mæg», «e» og «me» osv. I 2. person flertall brukes ofte formen «dokk» eller «dokter» (**12a, 51**), i svært ortofone innlegg er det kanskje skrevet «dåkker». Subjektsformen «di» (**16**) er mindre vanlig i dag, så dette vil ikke være en essensiell markør. 3. person flertall blir ofte realisert som «dæm» eller «dem». (**60, 32b**)

Spørreord er en annen viktig markør. – hv- eller kv-ord blir rimelig konsekvent gjengitt med k- som i «koss», «kor» (**55a**) «koffår» (**15**), «ka» (**16**) og «kæm».

Apokope er gjennomført i infinitiv av overvektsord– se «legg» (**51**), «gjøm» (**55b**), «tenk» (**15**) og så finner vi også apokope i preteritum av svake e-verb «sendt» (**46c**) «glømt» (**54**). Det forekommer også apokope i svake han- og hunkjønns substantiv ubestemt entall «veitj» (**54**). Apokopering av enkelte adjektiv og adverb forekommer også, og selv om jeg ikke har funnet noen gode eksempler på det, så kan man tenke seg at å skrive «læng» eller «dæm e fin» også kan være en viktig markør i setninger der disse trekkene er med.

Bortfall av -r i presens av svake verb eller ubestemt flertall av substantiv: «kjenne» (**46c**) «oppføre» (**16**), «vindmølla», «maskina» og «drittonga» (**16**) Også bortfall av -r i både presens og preteritum av å være forekommer hyppig og kan være en essensiell markør – f.eks. «e» (**55a**) og «va» (**55b**). Disse trekkene er gjennomførte, og hvis en innleggsforfatter hadde skrevet «vindmøllar» og «drittonger» hadde det med en gang sett mye mer normalnært ut. En annen markør er -an i flertall av han- og hunkjønnsord (og ofte intetkjønnsord i dag) «vindmøllan». (**16**).

Nektingsadverb «itj» må fortsatt sies å være *nokså* essensiell, men siden «ikke» vinner terreng og blir mye brukt i emfase, trenger ikke dette å være et ord som nødvendigvis

avgjør. (Se **60** og **32b**). Samtidig kan man kanskje si at «itj» er en sterk markør på den måten at denne formen stort sett er sær-trøndersk, og ikke kan tas for å være nordnorsk eller nordmørsk som f.eks. en del av de andre formene kan. Det er flere av disse formene som finnes også i andre dialekter, f.eks. enstava presensformer av sterke verb, f.eks. «kjæm» (**54**).

21a

Person 1: Person 2 Person 3 Person 4 Person 5 Vet **itj kerr** søm **va** værst **e...** veien ell **fartsdumpanj** 😊 😊 😊 😊

12a

Person 1: Person 2 Person 3 glad **dokk** fløtta?

12d

Person 3: Haha, **æ** e gla **æ** flytta 😊

51

Person 1: Person 2 og Person 3, trykk på linken her, se videoen nederst i artikkelen i linken, etter **dokker** har gjort det så kan **dokker** bare **legg dokker** flat og si : «Ja, vi gir oss, du har rett, Person 1!» På forhånd takk!

55a

Person 1: Person 2 **Kor e** du da? 😊 😊 inn å står på som vanlig?

55b

Person 2: Person 1 såg eit NRK team inni fabrikkjen, **fanj** ut det **va** likast å **gjøm sæ** 😊 likt **itj** denne 😊

60

Kutt no ferfan **mæ** strømmen t **dæm** såm **itj** vilj ha vindmølla da. Så får vi no sjå ka **dæm** mein om d ættikvart

32b

Person 2: Person 1 nei det har **dem** så absolutt **ikke**

16

Veit nå itj **ka** som **e** værst **æ**, **vindmølla** på Frøya, eller vaksi fælk som **oppføre sæ** som **drittonga** 🙄 🙄 Det **e** så tåpelig! Ødlægg **maskina** å utstyr som **koste** på millionvis, å **sætt** livet te **sæ** sjøl å andre på **spæll** attpåte! Tænk at den person kanskje hi en familie å onga? Et liv? Ska liv gå tapt, frammom **vindmøllan**? Nei, vettumæka! Skjønne di itj at di faktisk e med å ødlegge for næringslivet, når det e snakk om hærværk? I værste fall, kan det bety kroken på døra te bedriften, som fe utstyret ødlagt. Som igjæn kan gi **oppsigelsa** å **arbeidsplassa forsvinnj**. 🙄

15

Person 1: Person 2 vet ikke **koffår**, men fikk mæ t å **tenk** på savelat brødiskiva di 🙄

46c

Person 1: Person 2 går bra med mæ sjø 🙄 Men har jo passert det krysset ofte både på fotan, i bil og på sykkel. Så både ulykker og nestenulykker er observert. Men du **kjenne mæ**: **sendt** inn ønske te Statens Veivesen æ vettu. 😊

54

██████ e ei maktsjuk overhailla **veitj**, som har **glømt** fullstendig **korr** u **kjæm** fra....

5.5.2 Medialektale trekk

I del 4.2.2 gjorde jeg kort rede for det Hougaard og Balleby (2019) kaller *medialekt*. Dette kan ses i sammenheng med Crystals *netspeak* (2001), og jeg vil her vise til noen eksempler på denne typen trekk fra materialet.

Mange utropstegn etter hverandre kan bli brukt for å markere emfase eller «roping». Se eksempel **64**. Her har innleggsforfatteren brukt fire utropstegn i «håpløs!!!!» og tre i «IGJEN!!!». Dette gir det inntrykket at vedkommende nærmest *roper* det ut, og det bidrar ytterligere til den forbanna tonen i innlegget. Et annet slikt trekk som ofte forekommer, er mange punktum etter hverandre. Se både eksempel **63** og **64**. Ifølge Hougaard og Balleby (2019, s. 16-17), blir punktumet som skilletegn i økende grad erstatta av emotikoner. Videre sier de at punktumet har blitt en dialogressurs som kan signalisere vrede, fornærmelse eller skuffelse. I innlegg **65a** nedenfor, har forfatteren også brukt mange punktum etter hverandre. Her ser det heller ut til å symbolisere en kunstpause enn vrede og skuffelse, så flere punktum etter hverandre kan kanskje brukes og oppfattes litt forskjellig etter hvilken kontekst det forekommer i. En annen måte flere punktum brukes etter hverandre på, er den som er vist i **8b** - «å fy f...». Her blir punktum brukt til å sensurere et banneord.

63

ja, tenk å bruk **SÅ** vanvittig my pænga på å få tre te å se ut som en rust-bunker...

64

NOK en smakløs og korttenkt avgjørelse av ledelsen. Måten de behandler trenere og spillere på er helt **håpløs!!!!**
Er det noen som **BØR** og **MÅ** gå så er det jo styret i RBK!!
Helt BAK mål.....**IGJEN!!!**

8b

å fy f... 🙄🙄 jeg hadde døvva 🙄

65a

Person 1: En snok finner du alltid i et boligområde.....er min erfaring. Ufarlig, men til tider irriterende 😊

65b

Person 2: Person 1 **E9** 😊

Store bokstaver blir også brukt for å markere emfase. I innlegg **64** og **65** har innleggsforfatterne markert trykk på «SÅ», «NOK», «BØR», «MÅ» og «IGJEN» på denne måten.

Vi finner et eksempel på en endra stavemåte i innlegg **65b**. Der har personen skrevet «E9» i stedet for «enig», altså har vedkommende bytta ut bokstaver med tall. Andre og mer vanlige eksempler på dette er bruk av «d» i stedet for «det», som i innlegg **66**. I innlegg **5a** bruker innleggsforfatteren en x i ordet «xtrem». Dette kan være for å økonomisere, men kanskje også for å uttrykke en bestemt *stil*. Videre har vi ikke bare forkortelser, men *forlengelser*. Se eksempel **13c** - «verdens undergaaaaang» og eksempel **24a** - «træææg». Begge markerer emfase, men litt forskjellig. I **13c** blir «undergang» nærmest ropt til leseren. I **24a** brukes det nettopp for å markere en

treghet som virker å være hensikten. Ordet blir dratt utover nettopp for å vise hvor «træææg» trønderne er.

66

Hvor mange egoister **d** er i Norge

5a

Person 1: Her på Kolvre e dem **xtrem** 🙄 Det e gæli Nårn må legg i å spreng for ein måsi haha 🙄🙄🙄

13c

Person 3: Person 1 omg æ døvve 🙄🙄🙄 verdens undergaaaaang 🙄

24a

Person 1: Hahah XD det e jo fordi vi Trøndera e så jævla træææg. Nårn gang så klække ægget før æ rækk å spis det.

Når det gjelder emotikoner, er bruken av disse noe som går igjen i store deler av materialet. Se eksempler på bruk av emotikoner med henholdsvis positivt og negativt fortegn i innlegg **67** og **68**.

67

Så morro å se at Askepott har det så bra hos Hege! 😊 Ikke rart at hun stortrives! 😊👍🙄🙄

68

Hva er det som rører seg i kålhuggu på enkelte 🙄🙄🙄 Tenk dere , minste pensjonister ser dette 🙄🙄 Skulle skamme dere 🙄🙄

Økt bruk av fraser og ellipser, altså det Hougaard og Balleby (2019) kaller en reaktualisering av syntaktiske mønstre, er også et vanlig medialektalt trekk. Jeg vil også si at dette er et fortrinnsvis *mundlig* trekk, som ofte viser seg i de innleggene som har en høy grad av muntlighet ved seg. Se eksempler i **22c** og **28**, «(det) ligna» og «(det var en) bra konsert læll». eller «(dere) skulle skamme dere» i innlegg **69** over.

22c

Person 1: okei 👍😊 ligna

28

Jeg har vært på flere Metallica konserter. Lyden var ikke helt bra i går, ikke **ræva**, men ikke topp. Bra konsert **læll**. 😊

Økt bruk av utropsord og lydhermende ord er også et trekk som symboliserer en viss form for muntlighet og som forekommer i materialet i denne studien. Vanlige eksempler på dette er banning og bruk av ord som «au» og «æsj». Se f.eks. «å fy f...» i eksempel **8b** som vist ovenfor.

Endra og nye måter å organisere dialogen på, som adressering ved @, digitale kvitteringer som «typing³⁹», visuell minimalrespons (emotikoner, GIFs etc.), likes og

³⁹ Facebook har en funksjon som gjør at man kan se når noen svarer på innlegget ditt, eller når samtalepartner skriver i chat på Messenger.

hashtags (#). Adressering ved @ er relativt vanlig, og jeg har henvist til dette som *tagge*-funksjonen. Når man tagger en venn eller bekjent i et innlegg, begynner man med å skrive @ og så navnet. Dermed kommer navnet opp som ei lenke, og den som blir tagga får varsel om dette. De fleste av de små samtalen jeg har vist i denne oppgaven er utført på denne måten. Se f.eks. eksempel **11** og **12** i del 5.2.4.

Visuell minimalrespons vil si at en svarer med et emotikon eller en GIF og lignende. Materialet hadde mange innlegg av denne typen, men jeg regna dem som uidentifiserbare siden det fortrinnsvis er det språklige jeg ser på i denne studien. Emotikonet «👍» er et velbrukt eksempel, men også «🙏» «🎉» blir mye brukt for å symbolisere f.eks. «takk» eller «gratulerer». Å simpelthen bare *like* et innlegg er også en form for minimalrespons som er veldig vanlig i materialet jeg har analysert. Hashtags eller *emneknagger*⁴⁰ blir også innimellom brukt for å adressere eller knytte innlegget sammen med andre som har samme emneknagg. Se eksempel **1**.

1

Nei det seier ho ikkje! Heller; «Det gjør meg rasende at vi ikke får løst dette». Sitat bør i det minste ikke omskrives til nynorsk!! Skammelig **#NRK**

⁴⁰ En emneknagg (hashtag) er symbolet # etterfulgt av et ord eller en frase. En emneknagg tilfører metadata og knytter meldinger sammen. (wikipedia.no, søkeord «emneknagg»).

6 Oppsummering og avslutning

6.1 Oppsummering

Målet med denne oppgaven har vært å kartlegge hvordan og om trøndere bruker dialekt i kommentarfelt på Facebook – og om det ser ut til å være noen grunner til dette. Jeg har henta materiale fra NRK Trøndelags Facebook-side og laga statistikk over antall dialektinnlegg fordelt på kategori. Jeg har sett på ulike ressurser i språkbruk, som kodeveksling og medialektale trekk, og jeg har drøfta ulike faktorer som kan spille inn i valg av skriftspråkskode. I det som følger vil jeg ta for meg hovedpunktene i problemstillinga og oppsummere funnene i studien.

- 1) *I hvilken grad benytter brukerne av NRK Trøndelags kommentarfelt dialekt og innslag av dialekt i kommentarene sine?*

I materialet mitt fant jeg at det å bruke dialekt og innslag av dialekt i kommentarer på NRK Trøndelags Facebook-side er en strategi en del benytter seg av. Samla var det 21 prosent dialektinnlegg i materialet, noe som vil si at en av fem brukte dialekt i dette praksisfellesskapet i innsamlingsperioden. Det vil jo på den andre sida si at fire av fem bruker en av skriftnormalene, men likevel tyder det på at dialekt er et faktisk alternativ som noen benytter seg av. Kategorien *agurknytt og merkverdigheter* hadde den høyeste prosenten dialektinnlegg sammenligna med de andre kategoriene; denne var på 40 prosent. Den kategorien som hadde minst andel dialektinnlegg var *flyktingesak*, og denne hadde en andel på 8 prosent.

- 2) *Hvilke faktorer ser ut til å påvirke dette?*

Siden det er et såpass stort spenn mellom den kategorien som har flest og den som har færrest dialektinnlegg, er det nærliggende å tro at det er andre faktorer som spiller inn enn at folk bare skriver sånn eller slik. Tilpasningsteorien og språkholdninger spiller nok en rolle i hvilke valg folk tar rent språklig og hva som oppleves som passende i forskjellige situasjoner. F.eks. vil seriøse eller useriøse tema påvirke hvordan folk skriver. Jeg fant en tendens til at useriøse tema gav en god del høyere dialektprosent, og at folk ofte skrev i tråd med skriftspråksnormalen når de var mer seriøse. Dette henger også sammen med en formell vs. en uformell stil. En annen faktor som så ut til å spille inn, er hvor privat eller offentlig ytringa er. Ingen av ytringene i dette materialet er private på den måten at kun noen få kan se det, men noen av dem er likevel retta mot noen få spesielle. Disse innleggene så ut til å ha en høyere sannsynlighet for å være skrevet på dialekt. Altså vil grad av tenkt offentlighet spille inn på valg av kode. Engasjement og følelser er også en faktor som ser ut til å spille inn. Jo mer engasjert en språkbruker er, jo større er sannsynligheten for at han eller hun bruker dialekt. Dette så jeg spesielt i kategoriene *vindkraft* og *sport*. Når det gikk en kule varmt her, kunne man se litt flere dialektinnlegg. Samtidig fikk ikke *flyktingesak* denne effekten, som den kategorien som fikk færrest dialektinnlegg. Her kan det se ut som at graden av seriøsitet er såpass høy at dialektinnleggene i større grad uteble. Det er også nærliggende å tro at

den noe høyere dialektprosenten i *sport* og *vindkraft* hadde noe med *identitet* og *tilhørighet* å gjøre. RBK og vindkraftverk på Frøya stimulerte gruppefølelsen i stor grad. Likevel hadde altså *alle* kategoriene flere innlegg som var i tråd med skriftnormalen enn de hadde dialektinnlegg. Selv om antall dialektinnlegg varierte en del, er det fortsatt *standardnormen* folk retter seg etter i størst grad. Det er også tenkelig at ordlyden «hvilke faktorer påvirker dette» er litt feil. Er det folk som lar seg påvirke av faktorene, eller er det språkbrukerne som bevisst bruker språket for å få fram en effekt? Det er mest sannsynligvis et samspill mellom de to. Språkbrukerne kan velge å bruke dialekt for å markere teksten som morsom, useriøs eller for å markere identitet, og i avsnittet om kodeveksling viste jeg hvordan dette kan brukes for å gi forskjellige pragmatiske effekter som å markere emfase og stilskifte.

Når det gjelder normer, har jeg allerede nevnt at språkbrukerne i stor grad retter seg etter standardnormalen, men selv om det finnes veldig mange *avvik* fra denne normen, var det lite selv- og andrerettelser. Jeg har drøfta om debattforumsnormen til Rathje (2004) passer til praksisfellesskapet jeg har studert, og kom fram til at det ikke passer helt. Facebook og kommentarfelt har litt andre vilkår enn rene debattforum. Mest sannsynligvis er det også flere normer som drar språkbrukerne i forskjellige retninger. Det eksisterer normer for hva som oppleves som passende i denne typen kommentarfelt, offentlig på Facebook, under poster av forskjellig karakter, og også normer for hva som er passende innad i forskjellige vennegrupper.

3) *Hvordan ser et dialektinnlegg ut?*

Til slutt har jeg prøvd å vise hvordan dialektinnleggene ser ut på et strukturelt plan. Praksisen er noe forskjellig, og innleggene varierer ut ifra hvor ortofone de er. Det er forskjell på om språkbrukerne markerer de forskjellige lydlige trekkene i trøndersk eller ikke, og det er forskjell på hvor mye dialektbrukerne retter seg etter normalortografi. Jeg har også prøvd å vise noen essensielle markører som «må» være med for at innlegget skal bli et dialektinnlegg.

Videre, og litt på siden av problemstillinga: For å spinne litt videre på dette med muntlighet i skrift, har jeg vist til noen medialektale trekk. Disse spiller også en rolle for hvordan disse tekstene faktisk ser ut, og det er vanskelig å se på kun de fonologiske og morfologiske trekkene ved dialekt helt isolert i denne konteksten.

6.2 Videre forskning

Jeg tenker at et naturlig neste steg ville vært å samle inn mer materiale for å øke representativiteten, og for å få enda mer bredde i hvilke typer saker som foreligger. Som jeg allerede har vært inne på, var ikke aktiviteten veldig stor i perioden jeg samla inn, og jeg skulle gjerne hatt litt mer balanse i datamaterialet. Det kan også tenkes at det er interessant å se på forskjellen mellom NRK Trøndelags Facebook-side og de andre distriktskontorenes Facebook-sider. Og kanskje også en komparativ analyse med NRK nasjonalt. Videre kunne en mer dyptgående analyse av kodeveksling mellom normalnær skriftstil og dialektnær skriftstil være interessant. Når det gjelder kommentarfeltsnormen

er dette også noe som kunne vært interessant å se nærmere på. Går det an å snakke om en egen *Facebook-kommentarfeltsnorm*?

7 Kilder

- Aalen, I. & Enli, G. (2018). sosiale medier. I *Store Norske Leksikon*. Hentet 11. oktober 2019 fra snl.no/sosiale_medier
- Androutsopoulos, J. (2006). Introduction: Sociolinguistics and computer-mediated communication. *Journal of Sociolinguistics*, 10(4), 419-438.
<https://doi.org/10.1111/j.1467-9841.2006.00286.x>
- Androutsopoulos, J. (2011). Code-switching in computer-mediated communication. I S. Herring, D. Stein & T. Virtanen (Red.), *Handbook of the Pragmatics of Computer-Mediated Communication*. Mouton de Gruyter.
- Androutsopoulos, J. (2013). Online data collection. *Data Collection in Sociolinguistics: Methods and Applications*, 236-250. <https://doi.org/10.4324/9780203136065>
- Androutsopoulos, J. & Ziegler, E. (2003). Exploring Language variation in the Internet: Regional Speech in a Chat Community.
- Auer, P. (1999). From codeswitching via language mixing to fused lects: Toward a dynamic typology of bilingual speech. *International Journal of Bilingualism*, 3(4), 309-332. <https://doi.org/10.1177/13670069990030040101>
- Blom, J.-P. & Gumperz, J. J. (1972). Språkstrukturers sosiale betydning: Om kodeskifte i et norsk lokalsamfunn. I J. Engh (Red.), *Språksosiologi*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Borthen, K. (2018). Store spørsmål og små ord. Innledning til temanummer om pragmatiske partikler i norsk. *Norsk lingvistisk tidsskrift*, 36, 225-247.
- Bourdieu, P. & Thompson, J. B. (1991). *Language and symbolic power*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.
- Boyd, S. & Ericsson, S. (2015). *Sociolingvistik i praktiken*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Boztepe, E. (2003). Issues in Code-Switching: Competing Theories and Models.
<https://doi.org/10.7916/D8765DVB>
- Crystal, D. (2001). *Language and the Internet*. Cambridge; New York: Cambridge University Press.
- Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH). (2016). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi*.
- Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH). (2018). *Forskningsetisk veileder for internettforskning*.
- Eide, K. M., Dalen, A., Jenstad, T. E. & Stemshaug, O. (2017). *Fosenmåla*. Trondheim: Museumsforlaget.
- Evjen, L. R. (2011). *æ sitt med klump i halsen når æ skriv det her* (Masteroppgave). Universitetet i Tromsø, Tromsø.
- Gardner-Chloros, P. (2009). *Code-switching* Cambridge University Press.
- Giles, H. & Ogay, T. (2007). Communication Accomodation Theory. I B. B. Whaley & W. Samter (Red.), *Explaining Communication: Contemporary Theories and Exemplars* (s. 293-310). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Gjøvsund, A. (2018, 12. desember 2018). Vårt Land avviker kommentering av innlegg. *Vårt Land*. Hentet fra <http://www.verdidebatt.no/innlegg/11750043-vart-land-avviker-kommentering-av-innlegg>
- Grøvli, L. K. (2013). *lol wtf? - Kodeveksling i norsk internettkommunikasjon* (Masteroppgave). Universitetet i Oslo, Oslo.
- Gumperz, J. J. (1982). *Discourse Strategies*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Halliday, M. A. K. (1998). Muntlige og skriftlige måter å mene på. I K. L. Berge, P. Coppock & E. Maagerø (Red.), *Å skape mening med språk* (s. 266-291). Oslo: Cappelen Akademisk Forlag, Landslaget for norskundervisning (LNU).
- Heli, S. S. (2011). *Jæi, je eller æ - holdninger til standardspråk og dialekt i NRK* (Masteravhandling). Universitetet i Oslo, Oslo.
- Henriksen, A. (2014, 7. april 2014). Facebook størst i Norge. *Aftenposten*. Hentet fra <https://www.aftenposten.no/kultur/i/L0bw9/facebook-stoerst-i-norge>
- Herring, S. & Androutsopoulos, J. (2015). Computer-Mediated Discourse 2.0. I *The Handbook of Discourse Analysis* (s. 127-151).
- Hinrichs, L. (2006). *Codeswitching on the Web: English and Jamaican Creole in E-mail Communication* John Benjamins.
- Holmes, J. (2013). *An Introduction to Sociolinguistics* (4. utg.). Harlow: Pearson Education Limited.
- Hougaard, T. T. & Balleby, L. (2019). Medialektale træk i digitale dialoger. *Språk i Norden 2019*, 7-23.
- Hård af Segerstad, Y. (2002). *Use and Adaptation of Written Language to the Conditions of Computer-Mediated Communication* (Doktoravhandling). Göteborg Universitet, Göteborg.
- Hårstad, S. (under utgivelse). Språk på nettet – tilnæringsmåtar til digital språkbruk IR. Neteland & L. I. Aa (Red.), *Master i norsk – innføring i metode for lærerstudenter*. Oslo: Universitetsforlaget.
- International Phonetic Association. (1999). *Handbook of the International Phonetic Association. A Guide to the Use of the International Phonetic Alphabet*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Isdal, Å. (2009). "Bokmål er en maske jeg tar på meg i situasjoner som krever en viss avstand. Dialekta er meg." *Om skriftlige praksisformer på nettstedet Facebook*. (Masteravhandling). NTNU, Trondheim.
- Kimell, J. (2013). "Jo hajjo, ha du vari å fiska någi åå, då?" *Ålänningars dialekt och identitetsskapande på Facebook, i e-post og i sms-meddelanden*. (Masteravhandling). Uppsala universitet, Uppsala.
- Koerner, E. (2001). William Labov and the origins of sociolinguistics. *Folia Linguistica Historica - FOLIA LINGUIST HIST*, 22, 1-40. <https://doi.org/10.1515/flih.2001.22.1-2.1>
- Labov, W. (1972a). *Sociolinguistic Patterns* University of Pennsylvania Press, Incorporated.
- Labov, W. (1972b). Some principles of linguistic methodology. *Language in Society*, 1/1972, 97-120.
- Lande, T. M. (2017). "My kjedelige grenå i ol ass" *Stilistisk variasjon i en gruppechat på Facebook* (Masteroppgave). Universitetet i Tromsø, Tromsø.
- Le Page, R. B. & Tabouret-Keller, A. (1985). *Acts of identity : Creole-based : approaches to language and ethnicity* Cambridge : Cambridge university press.
- Malmö, V. K. & Hansen, P. (2019, 3. mai 2019). Mediehus stenger kommentarfelt etter samehets: -Fryktelig trist. Hentet fra <https://www.nrk.no/troms/mediehus-stenger-kommentarfelt-etter-samehets--fryktelig-trist-1.14537082>
- Mortensen, K. K. & Stæhr, A. C. (2018). Introduction - Sprog og sociale medier. I K. K. Mortensen & A. C. Stæhr (Red.), *Sociale medier og sprog*. Samfundsliteratur.
- Mæhlum, B. (1996). Codeswitching in Hemnesberget — Myth or reality? *Journal of Pragmatics*, 25(6), 749-761. [https://doi.org/https://doi.org/10.1016/0378-2166\(95\)00027-5](https://doi.org/https://doi.org/10.1016/0378-2166(95)00027-5)
- Mæhlum, B. (2007). *Konfrontasjoner - Når språk møtes* Novus forlag.
- Mæhlum, B. (2008a). Normer. I B. Mæhlum, U. Røynealand, G. Akselberg & H. Sandøy (Red.), *SPRÅKMØTE - Innføring i sosiolingvistikk* (2. utg., s. 90-103). Cappelen Damm.

- Mæhlum, B. (2008b). Språk og identitet. I B. Mæhlum, U. Røyneland, G. Akselberg & H. Sandøy (Red.), *SPRÅKMØTE - Innføring i sosiolingvistik* (2. utg., s. 106-126). Cappelen Damm.
- Mæhlum, B. & Røyneland, U. (2012). *Det norske dialektlandskapet* Cappelen Damm.
- NRK. (2009). Språkregler Hentet fra <https://sprak.nrk.no/rettleiing/bokmal/>
- Opsahl, T. & Hårstad, S. (2013). *Språk i byen. Utviklingslinjer i urbane språkmiljøer i Norge* Fagbokforlaget.
- Phillips, S. (2007, 25. juli). A brief History of Facebook. *The Guardian*. Hentet fra <https://www.theguardian.com/technology/2007/jul/25/media.newmedia>
- Rathje, M. (2016). "Du staver af lort til selv". Sprognormer i debatforummet Nationen. *RASK*, 44, 75-107.
- Rotevatn, A. G. (2014). *Språk i spagaten. Facebook-språket. Om normert språk og dialekt blant vestlandselevar.* (Masteravhandling). Høgskulen i Volda, Volda.
- Røyneland, U. (2005a). Dialektnivellering på Røros og Tynset. *Språknytt*, 4/2005.
- Røyneland, U. (2005b). *Dialektnivellering, ungdom og identitet. Ein komparativ studie av språkleg variasjon og endring i to tilgrensande dialektområde, Røros og Tynset* (Doktoravhandling). Universitetet i Oslo, Oslo.
- Røyneland, U. (2008a). Språk- og dialektkontakt. I B. Mæhlum, G. Akselberg, U. Røyneland & H. Sandøy (Red.), *SPRÅKMØTE - Innføring i Sosiolingvistik* (s. 48-72). Cappelen Damm.
- Røyneland, U. (2008b). Språk og dialekt. I B. Mæhlum, U. Røyneland, H. Sandøy & G. Akselberg (Red.), *Språkmøte* (s. 15-34). Cappelen Damm.
- Sandøy, H. (1994). Talesyntaks og dialektsyntaks. I L. Vassenden, I. Utne, H. Sandøy & J. Myking (Red.), *Helsing til Lars Vassenden på 70-årsdagen* (s. 195-206). Bergen: Nordisk institutt, Universitetet i Bergen.
- Sandøy, H. (2008). Skriftvariasjon. I H. Sandøy, U. Røyneland, B. Mæhlum & G. Akselberg (Red.), *SPRÅKMØTE - Innføring i sosiolingvistik* (2. utg., s. 167-193). Cappelen Damm.
- Sebba, M. (2012a). Orthography as Social Action, Scripts, Spelling, Identity and Power. I A. Jaffe, J. Androutsopoulos, M. Sebba & S. Johnson (Red.), *Orthography as Social Action, Scripts, Spelling, Identity and Power* (s. 1-20). Berlin, Boston: De Gruyter Mouton.
- Sebba, M. (2012b). Writing Switching in British Creole. I M. Sebba, S. Mahootian & C. Jonsson (Red.), *Language Micing and Code-Switching in Writing* (s. 89-105). New York: Routledge.
- Siebenhaar, B. (2006). Code choice and code-switching in Swiss-German Internet Relay Chat rooms. *Journal of Sociolinguistics*, 10(4), 481-506. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9841.2006.00289.x>
- Skaftø Jensen, E. (2014). Tale er tale; skrift er skrift. Om skriftspråket i de nye medier. *Nydanske sprogstudier*, 46, 11-38.
- Skaftø Jensen, E. (2019). Et skriftsprog til enhver situation - om at skrive på nettet og på sms. *Språk i Norden 2019*, 24-35.
- Skog, B. (2009). Språket på Facebook. *Språknytt*, 1/2009, 23-25.
- Skog, B. (2013, 11. oktober). Dialekt i sosiale medier. Hentet fra <https://blogg.forskning.no/berit-skogs-blogg/dialekt-i-sosiale-medier/1111027>
- Sperstad, T. (2019). Oppdatert sosiale medier-statistikk fra Norge. Hentet 26. oktober 2019 fra <https://www.tormodsperstad.no/oppdatert-sosiale-medier-statistikk-norge/>
- Språkrådet. (2017). Sterk språkinteresse blant nordmenn. Hentet 11. oktober 2019 fra <https://www.sprakradet.no/Vi-og-vart/hva-skjer/Aktuelt/2017/sterk-sprakinteresse-blant-nordmenn/>

- SSB. (2015). Kommunar, etter målbruk. Bokmål/nynorsk (SÅ 236). Hentet 19. oktober 2019 fra <https://www.ssb.no/282170/kommunar-etter-malbruk.bokmal-nynorsk-sa-236>
- Stalsberg, L. (2015, 25. juni 2015). Det problematiske kommentarfeltet. VG. Hentet fra <https://www.vg.no/nyheter/meninger/i/mkQrg/det-problematiske-kommentarfeltet>
- Strand, S. E. (2018). "Hvis æ skriv bokmål te når av trondheimsvennan mine så får æ kjeft for at æ har blitt så fin" En sociolingvistisk studie av språkbruk på Messenger (Masteroppgave). NTNU, Trondheim.
- Stæhr, A. (2015). Sociale medier og hverdagsprog. I F. Gregersen & T. Kristiansen (Red.), *Hvad ved vi nu - om danske talesprog?* (s. 153-164). København: Sprogforandringscentret.
- Stæhr, A. (2016). Normativity as a social resource in social media practices. I L. M. Madsen, Martha S. Karrebæk & Janus S. Møller (Red.), *Everyday languaging. Collaborative research on the language use of children and youth.*
- Svennevig, J. & Hasund, I. K. (2018). Uformelt talespråk. I B. Mæhlum (Red.), *Norsk språkhistorie - praksis.* Novus
- Tjora, A. (2012). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (2. utgave. utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- UiB & Språkrådet. Bokmålsordboka. Nynorskordboka. . I. Hentet fra <https://ordbok.uib.no/>
- Vangsnes, Ø. A. (2019). Dialekt i sosiale medium - det norske perspektivet. *Språk i Norden 2019*, 94-109.
- Vikør, L. (2004). *Dialektar som skriftspråk i tre norske distrikt.* Oslo: Novus
- Westergaard, A. (2015). Facebook og dannelsen af praksisfællesskaber. I M. Rathje (Red.), *Nye medier. Sprogbrug, data og metode* (s. 93-113). København: Dansk Sprognaevn.

